АХБ-НЫ ЗЭЭЛДЭГЧДЭД ЗОРИУЛСАН ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ

Бараа, ажил, зөвлөх бус ба зөвлөх үйлчилгээ

АХБ-НЫ ЗЭЭЛДЭГЧДЭД ЗОРИУЛСАН ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ

Бараа, ажил, зөвлөх бус ба зөвлөх үйлчилгээ

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO license
(CC BY-NC-ND 3.0 IGO)

© 2017 Азийн хөгжлийн банк

6 АХБ-ны өргөн чөлөө, Мандалуён хот, 1550 Метро Манила, Филиппин улс

Утас +63 2 632 4444; Факс +63 2 636 2444

www.adb.org

Зарим эрхийг хамгаалав. 2017 онд хэвлэв.

ISBN 978-92-9261-136-1 (Хэвлэмэл), 978-92-9261-137-8 (e-ISBN)

Хэвлэлийн агуулахын дугаар. TIM189326-2

<http://dx.doi.org/10.22617/TIM189326-2>

АХБ энэ хэвлэлд тусгагдсан мэдээний үнэн зөвийг баталгаажуулахгүй бөгөөд тэдгээрийг ашигласны улмаас гарах аливаа үр дагаварт ямар нэгэн хариуцлага хүлээхгүй. Тодорхой компанийг болон үйлдвэрлэгчийн бүтээгдэхүүнийг зааж нэрлэсэн нь энд дурдагдаагүй бусад ижил төрлийн компани болон бүтээгдэхүүнээс эдгээрийг илүү гэсэн утгаар АХБ-наас баталсан эсхүл санал болгосон гэсэн санааг илэрхийлэхгүй болно.

Тодорхой нутаг дэвсгэр эсхүл газар зүйн бүс нутгийг нэрлэх эсхүл дурдах, эсвэл “орон” гэсэн нэр томъёог энэ баримт бичигт хэрэглэснээр, АХБ аливаа нэг нутаг дэвсгэр эсвэл бүс нутгийн эрх зүйн болон бусад байдлын талаар аливаа дүгнэлт хийхийг зорилго болгоогүй болно.

Энэ хэвлэх ажлыг Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO license (CC BY-NC-ND 3.0 IGO) <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/> лицензийн хүрээнд хийсэн болно. Энэхүү хэвлэлийг ашигласнаар та энэ лицензийн нөхцөлийг мөрдөн баримтлах үүргийг хүлээн зөвшөөрнө. Тодруулах болон зөвшөөрөл авах үүднээс, <https://www.adb.org/terms-use#openaccess> вэб хаягаар дамжуулан хэрэглэх нөхцөл журамтай танилцана уу.

Энэхүү CC лиценз нь тус хэвлэлд дурдагдсан АХБ-ны бус зохиогчийн эрхтэй материалд үл хамаарна. Хэрэв аливаа материал өөр эх сурвалжтай холбоотой бол түүнийг дахин хэвлэх, хуулбарлах зөвшөөрлийг хүсэхийн тулд тухайн эх сурвалж бүхий зохиогчийн эрхийн эзэмшигч эсвэл хэвлэгч нарт хандана уу. Энэ материалыг ашигласны улмаас гарах аливаа гомдол шаардлагыг АХБ үл хариуцна.

Хэрэв танд агуулгын талаар асуух зүйл эсвэл санал байгаа бол, эсвэл та эдгээр нөхцөлөөс бусад зорилгоор ашиглахын тулд зохиогчийн эрхийн зөвшөөрөл авахыг хүсэх бол, эсвэл АХБ-ны лого тэмдгийг ашиглах зөвшөөрөл хүсэх тохиолдолд pubsmarketing@adb.org гэсэн хаягаар холбогдоно уу.

Тэмдэглэл:

Энэхүү хэвлэлд бичигдсэн “\$” тэмдэг нь америк долларыг илэрхийлнэ.

АХБ-ны хэвлэлийн алдааны залруулгыг <http://www.adb.org/publications/corrigenda> вэб хаягаар дамжуулан авах боломжтой.

Гарчиг

I.	Оршил	1
	Зорилго	1
	Нийтлэг үндэслэл	1
	Зорилгод нийцсэн байдал	2
	Хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэр	3
	Журмын үйлчлэх хүрээ	3
	Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтгүй гэрээний худалдан авах ажиллагаа	4
	Эрх бүхий эсэх	4
	Ашиг сонирхлын зөрчил	5
	Шударга бус өрсөлдөөний улмаас үүсч болох давуу нөхцөл	6
	Гэрээ урьдчилж байгуулах ба нөхөн санхүүжүүлэх	6
	Азийн хөгжлийн банкны хяналт	6
	Журам үл мөрдөх	7
	Гомдол	7
	Шударга байдал	7
	Цахим худалдан авах ажиллагаа	7
	Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө	8
	Засгийн газрын бус үйл ажиллагаанд зориулсан худалдан авах ажиллагаа	8
II.	Худалдан авах ажиллагааны арга ба хэлбэр	9
	Нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт	9
	Хязгаарлагдмал өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт	10
	Ерөнхий гэрээ	10
	Үнийн санал ирүүлэх хүсэлт	11
	Цахим урвуу дуудлага худалдаа	11
	Шууд гэрээ байгуулах	11
	Дотоод хүчин чадлыг ашиглах	13
	Худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийн онцгой төрлүүд	13
	А. Зөвлөхийг сонгон шалгаруулах	13
	В. Зөвлөх хувь хүнийг сонгон шалгаруулах	13
	С. Мэргэшсэн тусгай байгууллагаас худалдан авах ажиллагаа	14
	D. Эмзэг ба зөрчилтэй нөхцөл байдалд хийх худалдан авах ажиллагаа	14
	E. Худалдан авах ажиллагааны төлөөлөгч байгууллага	14

F. Төр ба хувийн хэвшлийн түншлэлд зориулан Засгийн газарт дэмжлэг үзүүлэх	15
G. Дэвшилтэт технологийг худалдан авах ажиллагаа	15
H. Гүйцэтгэлд суурилсан худалдан авах ажиллагаа	16
I. Худалдан авах ажиллагаанд олон нийтийг оролцуулах	16
J. Азийн хөгжлийн банкны батлан даалттай зээлийн хүрээнд хийгдэх худалдан авах ажиллагаа	17

1 дүгээр хавсралт: Мөнгөний үнэ цэнэ **18**

Оршил	18
Мөнгөний үнэ цэнийг хангах	18
Мөнгөний үнэ цэнийг төлөвлөх	19

2 дугаар хавсралт: Худалдан авах ажиллагааг төлөвлөх **20**

3 дугаар хавсралт: Нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт **23**

Гэрээний төрөл ба хэмжээ	23
Хоёр үе шаттай тендер шалгаруулалт	23
Хоёр дугуйт тендер шалгаруулалт	24
Тендер шалгаруулалтыг мэдээлэх ба зарлах	24
Тендерт оролцогчийг урьдчилан сонгох	25
Түншлэл	26
Тендерийн баримт бичиг	27
Тендерийн ба тендерийн баталгааны хүчинтэй байх хугацаа	27
Тендерийн хэл	28
Тендерийн баримт бичиг нь ойлгомжтой, тодорхой байх	28
Чанарыг тодорхойлох	28
Барааны тэмдэг ашиглах	29
Барааны ба ажлын үнэ тогтоох	29
Үнийн тохируулга	30
Тээвэрлэлт ба даатгал	30
Мэргэжлийн хариуцлага	30
Валютын нөхцөл	31
Хувилбарт тендер	31
Гэрээний нөхцөл	31
Гэрээний удирдлага	31
Гүйцэтгэлийн баталгаа	32
Алданги ба урамшууллын нөхцөл	32
Давагдашгүй хүчин зүйл	32

Мөрдөх хууль ба маргаан шийдвэрлэх	32
Тендерийн санал бэлтгэх хугацаа	32
Тендер нээх горим	33
Тендерийн тодруулга авах, эсхүл тендерийн саналд өөрчлөлт оруулах	34
Нууцлал	34
Тендерийн саналыг хянан үзэх	34
Тендерийн саналыг үнэлэх, харьцуулах	35
Үнэлгээний тайлан	35
Хэт бага үнэтэй тендерийн санал	35
Дотоодын давуу эрх	35
Тендерийн саналын хүчинтэй байх хугацааг сунгах	36
Тендерт оролцогчийн чадварыг дахин магадлах	36
Гэрээ байгуулах эрхийг олгох	36
Гэрээ байгуулах эрх олгосон тухай нийтэд мэдээлэх	37
Бүх тендерээс татгалзах	37
Тайлбар өгөх	39
4 дүгээр хавсралт: Нээлттэй өрсөлдөөнт шалгаруулалтын дагуу зөвлөх үйлчилгээг сонгох	40
Хураангуй жагсаалт гаргах	40
Сонгон шалгаруулалтын аргууд	40
Зөвлөх үйлчилгээний үнэ	41
Зөвлөх үйлчилгээний үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт ба арга зүй	42
5 дугаар хавсралт: Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт ба арга зүй	43
Үндсэн шаардлага	43
Бараа, ажил ба зөвлөх бус үйлчилгээг үнэлэх	44
Зөвлөх үйлчилгээг үнэлэх	44
6 дугаар хавсралт: Худалдан авах ажиллагааны шийдвэрийг Азийн Хөгжлийн Банкнаас хянах	46
Худалдан авах ажиллагааг товллох	46
Урьдчилан хянах	47
Дараа хянах (түүвэрлэх)	48
7 дугаар хавсралт: Тендер шалгаруулалттай холбоотой гомдол	49
Зорилго	49
Хамрах хүрээ	49
Гомдол	50
Харгалзан үзэх шаардлага	50

Хянах үйл явц	51
Шийдвэр	52
Үүрэг, хариуцлага	53
Явцыг хянах ба тайлагнах	54
Гэрээний удирдлага	54

8 дугаар хавсралт: Гэрээний удирдлага **55**

9 дүгээр хавсралт: Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилттэй худалдан авах ажиллагаанд талуудын хүлээх үүрэг хариуцлага **57**

Зорилго	57
Худалдан авах ажиллагаанд хүлээх хариуцлага	57
Азийн хөгжлийн банкны үүрэг	57
Тендер шалгаруулалтын тухай мэдээлэл	58
Тендерт оролцогчийн үүрэг	58
Нууцлал	59
Азийн хөгжлийн банкны зүгээс авах арга хэмжээ	59
Тайлбар өгөх	60

Оршил

Зорилго

- 1.1 Азийн хөгжлийн банк (цаашид “АХБ” гэх)-ны худалдан авах ажиллагааны бодлогыг хэрэглэх үед ашиглах АХБ-ны Зээлдэгчдэд зориулсан худалдан авах ажиллагааны журам (цаашид “Журам” гэх)-ын зорилго нь АХБ-ны хөрөнгө оруулалтын зээл¹, АХБ-ны санхүүжилттэй буцалтгүй тусламж², эсхүл АХБ-наас захиран зарцуулдаг сангийн хүрээнд АХБ-наас бүхэлд нь, эсхүл хэсэгчилэн санхүүжүүлж буй төслийн хэрэгжүүлэгч нарт тухайн төсөлд шаардлагатай бараа, ажил, зөвлөх³ болон зөвлөх бус үйлчилгээг худалдан авах ажиллагааны бодлого, горимыг танилцуулахад оршино. Зээлдэгч⁴ ба АХБ хоорондын эрх зүйн харилцааг санхүүжилтийн гэрээгээр зохицуулах ба тэрхүү гэрээнд зааснаар төслийн хүрээнд бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад энэхүү журмыг дагаж мөрдөнө.
- 1.2 Зээлдэгч ба тухайн төслийн бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчийн эрх үүргийг энэхүү журам болон санхүүжилтийн гэрээгээр бус, харин тендерийн баримт бичиг болон зээлдэгч ба бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчийн хооронд байгуулсан гэрээгээр зохицуулна. Санхүүжилтийн гэрээний талуудаас өөр бусад этгээд гэрээний аливаа эрхийг эдлэх эсхүл санхүүжилт нэхэмжлэх эрхгүй болно.

Нийтлэг үндэслэл

- 1.3 Зээлдэгч нь төслийг хэрэгжүүлэх, төслийн хүрээнд гэрээний эрх олгох ба гэрээг удирдах үүрэгтэй. АХБ нь өөрийн эрх мэдлийн хүрээнд, тухайн санхүүжилтийн хөрөнгийг энэхүү журамд тодорхойлсон зарчим болон зорилгод нийцсэн, эрсдлийг бууруулсан худалдан авах ажиллагааны дүрмийн дагуу ашиглаж байгаа эсэхэд хяналт тавих үүрэгтэй.
- 1.4 Төслийн хэрэгжилтийн явцад мөрдөх худалдан авах ажиллагааны тусгайлсан дүрэм ба горим нь практик нөхцөл байдлаас шалтгаалах ба худалдан авах ажиллагааны дараах зургаан үндсэн зарчим (хамтад нь “худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчим” гэх)-д АХБ-ны шаардлагыг тодорхойлно:

¹ Энэ журмыг үр дүнд суурилсан зээл эсвэл бодлогын зээлд хэрэглэхгүй.

² АХБ-наас захиран зарцуулдаг техникийн туслалцаа (ТТ) ба зөвлөх ажилтны тухайд, ТТ-ны буцалтгүй тусламжаас санхүүждэг зөвлөхийг сонгон шалгаруулах, ажилд авах ба хянахдаа ТТ-ны ажилтанд зориулсан зааврыг дагаж мөрдөнө.

³ Энэ журамд өөрөөр заагаагүй бол “үйлчилгээ” гэдэгт зөвлөх ба зөвлөх бус үйлчилгээг хамруулна. Энэ хоёр нэр томъёоны дэлгэрэнгүй тодорхойлолтыг 1.12 дугаар зүйлээс харна уу.

⁴ Энэхүү журамд хэрэглэж буй “зээлдэгч” гэдэг нэр томъёонд АХБ-ны санхүүжилттэй буцалтгүй тусламж ба АХБ-наас захиран зарцуулдаг сангийн хүлээн авагч, мөн тухайн төслийн гүйцэтгэгч байгууллагыг хамааруулах ба АХБ-ны хувьд тэдгээрийг тухайн улсын Засгийн газартай хамтрах үйл ажиллагаанд хамруулан ойлгоно. Тусгайлан заагаагүй бол АХБ-ны хувьд зээлдэгч гэдэгт тухайн улсын Засгийн газрын бус үйл ажиллагааны зээлдэгч хамаарахгүй. Зарим тохиолдолд зээлдэгч нь зөвхөн зуучлагчийн үүрэг гүйцэтгэх ба тухайн төслийг өөр байгууллага эсхүл нэгж хэрэгжүүлж болдог. Энэ тохиолдолд энэхүү журамд заасанчлан, зээлдэгч гэдэгт тэрхүү байгууллага, нэгжийг, түүнчлэн дамжуулан зээлдүүлэх гэрээнд заасан дэд зээлдэгчийг хамруулна.

- (а) **Хэмнэлт:** Төслийн хэрэгжилтэд сөрөг үр нөлөө үзүүлэхгүйгээр үнэ, чанар болон үнийн бус бусад хүчин зүйлсийг харгалзан үзэх.
- (б) **Үр ашиг:** Төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хүчин чадал, цаг хугацаа, зардлын үр өгөөжийг харгалзан, шаардлагатай үр дүн ба төслийн үйл ажиллагааны үнэ цэнэ, эрсдэлийн харьцааг хангах замаар худалдан авах ажиллагааг баталгаажуулах.
- (с) **Шударга тэгш байдал:** (i) Эрх бүхий тендерт оролцогч⁵ нарт ижил тэгш боломж олгох; (ii) зээлдэгч болон бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчийн хооронд эрх үүргийг харилцан тэнцвэртэй хуваарилах; (iii) худалдан авах ажиллагаатай холбоотой гомдол гаргах, мэдээлэл авах найдвартай механизмийг бий болгох. АХБ нь тендер шалгаруулалтад шударга тэгш байдлыг нэмэгдүүлэхийн тулд нээлттэй тендер шалгаруулалтыг худалдан авах ажиллагааны үндсэн арга байлгах бодлогыг дэмждэг.
- (д) **Ил тод байдал:** Холбогдох баримт бичгийг бэлтгэх, худалдан авах ажиллагааны явцыг хянах замаар (i) сонирхсон бүх этгээдийг худалдан авах ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг үнэ төлбөргүйгээр (эсхүл бодит өртөгөөр нь), шаардлагын дагуу, цаг тухайд нь олон нийтэд нээлттэй мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан авах боломжоор хангах; (ii) худалдан авах ажиллагааны талаар тайлагнах тодорхой системтэй байх; ба (iii) зөвхөн хуулийн үндэслэлтэй нөхцөлд гэрээнд нууцлалтай холбоотой заалт оруулах зэргээр баталгаажуулах.
- (е) **Чанар:** Худалдан авах ажиллагааны агуулга, эрсдэл, өртөг, нарийн төвөгтэй байдлыг харгалзан, тухайн төслийн үр дүн, хөгжлийн зорилтод хүрэхийн тулд стандартын дагуу цаг хугацаанд нь үр ашигтайгаар нөөцийг ашиглах; үр дүнтэй болгох зорилгоор худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийг⁶ зохион байгуулах.
- (ф) **Мөнгөний үнэ цэнэ:** Худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчмыг горимын дагуу хэрэглэх замаар зээлдэгчийн нийгэм-эдийн засаг, хүрээлэн буй орчны хөгжлийн зорилтууд зэрэг бусад асуудлыг харгалзан нөөцийг үр дүнтэй, ашигтай, мөн хэмнэлттэйгээр ашиглах, үр өгөөжийг оновчтой хүртэх боломжоор зээлдэгчийг хангах. Үнэ нь дангаараа мөнгөний үнэ цэнийг хангалттай илэрхийлэх боломжгүй байж болно.

Зорилгод нийцсэн байдал

- 1.5 Зорилгод нийцсэн байдал нь тухайн нөхцөл байдал, стратегийн хэрэгцээнд тохирсон худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийг шаардана. Хэрэв хязгаарлагдмал хүчин чадалтай орчинд хэрэгжүүлэх стандарт арга аргачлал нь үр дүнтэй бөгөөд үр ашигтай төслийн үр дүн, хөгжлийн зорилтыг бий болгож чадахгүй бол тухайн тендерт тохирсон арга болон баримт бичгийг бий болгох замаар сайжруулан шинэчилсэн тусгай аргачлалыг ашиглаж болно⁷.

⁵ “Тендерт оролцогч” гэдэг нь энэхүү журамд тодорхойлсон худалдан авах ажиллагааны аль нэг аргын дагуу гэрээ байгуулах эрх авах зорилгоор тендерийн ба үнийн санал ирүүлж байгаа хувь хүн ба хуулийн этгээдийг хэлнэ. “Тендерт оролцогч” нь бараа нийлүүлэгч, ажлын гүйцэтгэгч, зөвлөх эсвэл зөвлөх бус үйлчилгээ үзүүлэгч байж болно.

⁶ Худалдан авах ажиллагааны хэлбэр гэдэгт худалдан авах ажиллагааны арга барил орох ба хэрэв нөхцөл байдал зөвшөөрвөл зээлдэгчийн хүлээх хариуцлагын хамрах хүрээ, хэм хэмжээ, АХБ-ны хяналт зэрэг багтана.

⁷ Тухайн төслийн худалдан авах ажиллагаанд ашиглаж болох тусгай аргыг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгаж болно.

- 1.6 Дийлэнхи тохиолдолд нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт (НӨТШ) нь удирдлага, зохион байгуулалтын хувьд зөв, оновчтой, дотоод, гадаадын тендерт оролцогч нарт тэгш нээлттэй байхаас гадна мөнгөний үнэ цэнийг хамгийн сайн хангадаг тул ашиглавал зохих хамгийн зөв арга гэж үзнэ. Энэхүү журмын II дугаар бүлэгт НӨТШ-ын горимыг дэлгэрэнгүй тусгав.
- 1.7 Онцгой тохиолдолд худалдан авах ажиллагааны өөр аргыг ашиглаж болно. Энэхүү журмын II дугаар бүлэгт эдгээр арга, хэрэглэх нөхцөлийг тайлбарласан болно.
- 1.8 Хэрэв хэрэглэхэд тохиромжтой гэж үзвэл АХБ нь тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаалан энэхүү журмын 1.9 дүгээр зүйлд дурдсан хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийг ашиглахыг зөвшөөрч болно.

Хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэр

- 1.9 АХБ нь (а) төсөлд хамааралтай олон талт эсвэл хоёр талт байгууллагын худалдан авах ажиллагааны дүрэм, горимыг хэрэглэх, мөн тухайн төслийн худалдан авах ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хяналт тавих гол үүргийг дээрх байгууллага гүйцэтгэхийг зөвшөөрөх; эсхүл (b) АХБ-наас магадлан итгэмжилсэн зээлдэгчийн агентлаг, байгууллагын худалдан авах ажиллагааны дүрэм, горимыг мөрдөхийг тус тус зөвшөөрч болно. Энэ тохиолдолд худалдан авах ажиллагааны ийм хэлбэрүүд нь (i) худалдан авах ажиллагааны өртөг, эрсдэл эсхүл нарийн төвөгтэй байдалтай уялдсан байх; (ii) худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчимд нийцсэн байх; (iii) хэрэв хориглоогүй, хүчин төгөлдөр байгаа бол энэхүү журмын 1.14 дүгээр зүйлд заасан АХБ-ны гишүүн орнуудын эрх бүхий байдлын хязгаарлалтыг хангасан байх; (iv) АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлого, Шударга байдлын зарчим ба журам⁸ (энэ хоёр баримт бичгүүд тогтмол өөрчлөгддөг) (цаашид “АХБ-ны Авлигын эсрэг журам” гэх) болон зээлдэгчтэй байгуулсан санхүүжилтийн гэрээний нөхцөл зэргийг тус тус хангасан байна.
- 1.10 Хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийг ашиглах тохиолдолд гарч болох эрсдэл болон түүнийг багасгах арга хэмжээ нь АХБ-ны шаардлагыг хангасан байна.

Журмын үйлчлэх хүрээ

- 1.11 АХБ-наас бүхэлд нь эсвэл хэсэгчилэн санхүүжүүлэх болон зээлдэгчид шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад энэхүү журмыг дагаж мөрдөнө.
- 1.12 Энд заасан “үйлчилгээ” гэдэгт дараах хоёр төрлийн үйлчилгээ орно. Үүнд:
 - (а) тусгай мэдлэг, арга зүй, ялангуяа ур чадвартай мэргэшсэн шинжээчээс техникийн саналын үнэлгээг шаардсан, оюуны болон зөвлөгөө өгөх агуулга бүхий зөвлөх үйлчилгээ; болон
 - (b) зөвлөх бус үйлчилгээ:

⁸ АХБ, 1998 он. АХБ-ны Авлигын эсрэг бодлого. Манила хот. <https://www.adb.org/documents/anticorruption-policy>, болон АХБ, 2015 он. АХБ-ны Шударга байдлын зарчим ба журам. Манила хот. <https://www.adb.org/documents/integrity-principles-and-guidelines>

- (i) биеийн хүчний хөдөлмөр зонхилсон, шалгуур үзүүлэлтийн стандартыг тодорхой тогтоож, хэрэглэж болохуйц, мөн тогтоосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үр дүнг нь хэмжиж болох тендер ирүүлж, гэрээ байгуулах боломжтой үйлчилгээ; эсхүл
- (ii) үнэлгээний тусгай аргачлал, арга техник шаардахгүй, тогтсон бэлэн стандартын дагуу мэргэшсэн шинжээч хийж гүйцэтгэх боломжтой, өдөр тутмын тогтмол үйлчилгээ зэрэг болно.

Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтгүй гэрээний худалдан авах ажиллагаа

- 1.13 АХБ-ны санхүүжилтгүй бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авах ажиллагааны гэрээний хувьд зээлдэгч өөр журам мөрдөж болно. Энэ тохиолдолд АХБ-ны хувьд тухайн төслийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх зээлдэгчийн үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах ажиллагааны горим нь дараах шаардлагыг хангасан байвал зохино. Үүнд:
- (a) чанарын шаардлагыг хангасан бөгөөд төслийн тэнцвэрт байдлыг хадгалсан байх;
 - (b) тогтоосон хугацаанд нийлүүлсэн, эсхүл хийж гүйцэтгэсэн байх;
 - (c) үнийн санал нь төслийн эдийн засгийн болон санхүүгийн нөхцөл байдалд сөргөөр нөлөөлөхгүй байх зэрэг орно.

Эрх бүхий эсэх

- 1.14 Захирлуудын зөвлөл өөрөөр тодорхойлсоноос бусад тохиолдолд (i) Тусгай сангийн хөрөнгөөс олгох зээл, буцалтгүй тусламжийг зөвхөн түүний санхүүжилтийн эх үүсвэрийг гаргаж буй хөгжингүй орон, эсвэл хөгжиж байгаа гишүүн оронд үйлдвэрлэсэн ба түүнээс нийлүүлсэн бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад ашиглах, ба (ii) АХБ-ны энгийн хөрөнгийн эх үүсвэрийн эсхүл АХБ-наас захиран зарцуулдаг сангийн зээл, эсхүл буцалтгүй тусламжийг зөвхөн гишүүн оронд үйлдвэрлэсэн, түүнээс нийлүүлсэн бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад ашиглана.
- 1.15 АХБ нь өрсөлдөөнийг дэмжих зорилгоор АХБ-ны санхүүжилттэй төслийн хүрээнд бараа, ажил, үйлчилгээг санал болгохыг эрх бүхий бүх улсын тендерт оролцогчдод зөвшөөрнө. Тендер шалгаруулалтад оролцох нөхцөл нь тендерт оролцогчийн гэрээ хэрэгжүүлэх чадавхийг баталгаажуулах шаардлагын хүрээнд хязгаарлагдана.
- 1.16 АХБ-наас бүхэлд нь эсхүл хэсэгчилэн санхүүжүүлэх аливаа гэрээ ба энэхүү журмын 1.18 дугаар зүйлд заасантай холбоотойгоор, зээлдэгч тендерт оролцогчийг гэрээг амжилттай хэрэгжүүлэх түүний чадавхи, нөөц боломжоос үл хамаарах шалтгаанаар тендер шалгаруулалтад оролцуулахаас татгалзахыг, мөнхүү шалтгаанаар зээлдэгч аливаа тендерт оролцогчийг хасахыг АХБ үл зөвшөөрнө. Иймд зээлдэгч тухайн гэрээг хэрэгжүүлэх чадварыг баталгаажуулах зорилгоор тендерт оролцогчийн техникийн болон санхүүгийн чадавхийн шалгуур үзүүлэлтийг нарийн тодорхойлсон байна.

- 1.17 Чадварын шалгуур үзүүлэлтүүд нь аливаа нэг хязгаарлалтгүй байхаас гадна тендерт оролцогч ба бүлэг тендерт оролцогчдын хувьд холбогдох мэргэжлийн болон техникийн ур чадвар, санхүүгийн нөөц, тоног төхөөрөмж ба бусад шаардлагатай байгууламж, удирдан зохион байгуулах чадвар, ерөнхий ба тусгайлсан туршлага, бизнесийн нэр хүнд болон тухайн гэрээг хийж гүйцэтгэх чадвар зэрэг шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангасан байвал зохино. Чадвар, туршлага болон өмнө нь гүйцэтгэсэн ажлаа нотлох зорилгоор тендерийн баримт бичигт шаардсан бичиг баримт, мэдээллийг тендерийн хамт ирүүлэхийг тендерт оролцогчоос шаардаж болно.
- 1.18 Дээр заасан зохицуулалтад дараах нөхцөлүүд үл хамаарна. Үүнд:
- (a) Зээлдэгч орон Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрмийн 7-р бүлгийн хүрээнд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн Зөвлөлөөс гаргасан шийдвэрийн дагуу тодорхой нэг улс, хувь хүн, хуулийн этгээдээс тухайн улсын гаралтай бараа болон үйлчилгээ импортоор авах, түүнд төлбөр төлөхийг хориглосон бол тухайн тендерт оролцогчийг тендер шалгаруулалтаас хасч болно. Мөн тухайн зээлдэгч орон дээрхтэй ижил шалтгаанаар тодорхой компани, эсхүл тодорхой бараанд төлбөр төлөхийг хориглосон тохиолдолд тухайн компанийг тендер шалгаруулалтаас хасч болно.
 - (b) Зөвхөн АХБ тусгайлан зөвшөөрсөн тохиолдолд зээлдэгч орны төрийн өмчит аж ахуйн нэгж нь тендерт оролцогчоор орж болно.
 - (c) Дээрх (b) хэсэгт дурдсан хязгаарлалтаас гадна зээлдэгч орны төрийн өмчит их сургууль, эсхүл судалгааны төвийн үйлчилгээ нь дахин давтагдашгүй, өөрийн гэсэн онцлог чанартай, тухайн төслийг хэрэгжүүлэхэд тэдгээрийн оролцоо зайлшгүй шаардлагатай байгаа бол АХБ нь тэрхүү нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдгээр байгууллагыг авч ажиллуулахыг зөвшөөрч болно. Түүнчлэн дээрхтэй ижил үндэслэлээр их дээд сургууль, судалгааны төвийн ажилтнуудтай АХБ-ны санхүүжилтийн хүрээнд зөвлөх хувь хүнийг ажиллуулах нөхцөлөөр гэрээ байгуулж болно.
 - (d) Зээлдэгч орны Засгийн газрын ажилтнууд болон төрийн албан хаагч нь зөвхөн дараах тохиолдолд зөвлөхийн гэрээний хүрээнд зөвлөх хувь хүн эсвэл зөвлөх компанийн багийн гишүүнээр ажиллаж болно. Үүнд:
 - (i) өмнө ажиллаж байсан байгууллага нь түүнийг ажлаас гарсан дариуд шууд авч ажиллуулаагүй байх;
 - (ii) түүнийг ажиллуулснаар ашиг сонирхлын зөрчил үүсгэхгүй байх зэрэг орно.
 - (e) АХБ-ны Авлигын эсрэг журмын хүрээнд хориглосон, эсвэл түр хугацаанд эрхээ хасуулсан компани ба хувь хүн АХБ-наас тогтоосон хугацааны туршид санхүүгийн болон бусад зорилгоор АХБ-наас санхүүжих, захиран зарцуулах гэрээнд оролцох, гэрээний эрх авах болон ашиг хүртэх зэрэг эрхгүй болно.

Ашиг сонирхлын зөрчил

- 1.19 Аливаа тал албан үүрэг, хариуцлага, гэрээний үүргээ биелүүлэх, эсхүл холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөхөд зүй бусаар нөлөөлөх сонирхолтой байгаа тохиолдолд АХБ нь түүнийг ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн гэж үздэг. Ашиг сонирхлын зөрчлийг зөв

шийдвэрлэж эсхүл бууруулж байсан тохиолдолд тухайн ашиг сонирхлын зөрчлийг АХБ-ны Авлигын эсрэг журмыг зөрчөөгүй гэж үзэж болно.

- 1.20 АХБ нь ашиг сонирхлын бүхий л зөрчлийг тендер ирүүлэх үед мэдээлэхийг тендерт оролцогчдоос шаардана. АХБ нь тухайн ашиг сонирхлын зөрчлийг шийдвэрлэхийн тулд холбогдох арга хэмжээг авах ба хэрэв тухайн ашиг сонирхлын зөрчил нь худалдан авах ажиллагааны үйл явцын шударга байдлыг алдагдуулсан гэж тогтоогдвол тухайн саналд гэрээний эрх олгохоос татгалзана.
- 1.21 АХБ-ны санхүүжилттэй гэрээний худалдан авах ажиллагаанд оролцож буй бүх талууд (i) худалдан авах ажиллагаатай холбоотой ямарваа нэг ашиг сонирхлын зөрчилгүй байх ба мэргэжлийн, бодитой бөгөөд шударга байх; (ii) цаашдын ажлыг үл харгалзан зээлдэгчийн ашиг сонирхлыг үргэлж тэргүүн ээлжинд тавих, мөн өөрийн байгууллагын ба хувийн ашиг сонирхол, бусад ажлуудтай зөрчилдөхөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлж байхыг АХБ-ны зүгээс шаардана.

Шударга бус өрсөлдөөний улмаас үүсч болох давуу нөхцөл

- 1.22 Худалдан авах ажиллагааны явцад шударга, ил тод байдлыг хангах зорилгоор тодорхой гэрээний эрхийн төлөө өрсөлдөж буй тендерт оролцогчдоос тухайн гэрээнд хамаарах бараа эсхүл үйлчилгээг өмнө нь нийлүүлж байснаараа өрсөлдөөний давуу байдал бий болгохыг хориглоно. Үүний тулд АХБ, эсхүл зээлдэгч нь боломжит бүхий л тендерт оролцогч болон зөвлөхүүдэд шударга бус өрсөлдөөний улмаас үүсч бий болох давуу нөхцөлийг бүрдүүлж болох бүхий л мэдээллийг нээлттэй байлгана.

Гэрээ урьдчилж байгуулах ба нөхөн санхүүжүүлэх

- 1.23 Хэрэв зээлдэгч худалдан авах ажиллагааны эхний алхмуудыг холбогдох санхүүжилтийн гэрээнд гарын үсэг зурахаас өмнө эхлүүлж байгаа бол тендер шалгаруулалтыг зарлан мэдээлэх зэрэг худалдан авах ажиллагааны горим нь АХБ-наас санхүүжүүлэх эрх бүхий гэрээний хувьд энэхүү журамд нийцсэн байхыг АХБ-ны зүгээс шаардана.
- 1.24 Зээлдэгч нь өөрийн эрсдлийн хүрээнд гэрээг урьдчилж байгуулах ажлыг хариуцна. Тендер шалгаруулах горим, баримт бичиг, эсхүл гэрээний эрх олгох саналд АХБ-наас олгосон зөвшөөрөл нь тухайн төслийг АХБ-наас заавал санхүүжүүлэх үндэслэл болохгүй.
- 1.25 Хэрэв худалдан авах гэрээнд гарын үсэг зурсан тохиолдолд санхүүжилтийн гэрээ хүчин төгөлдөр болох хүртэлх хугацаанд зээлдэгчээс гаргасан аливаа зардлыг АХБ нөхөн олгохоор болсон бол үүнийг нөхөн санхүүжүүлэх гэж нэрлэнэ.

Азийн хөгжлийн банкны хяналт

- 1.26 Худалдан авах ажиллагаа нь харилцан тохиролцсон горимын дагуу явагдаж байгаа эсэхийг баталгаажуулах зорилгоор АХБ нь эрсдэлд суурилсан аргын хүрээнд зээлдэгчийн худалдан авах ажиллагааны горим, баримт бичиг, тендерийн үнэлгээ, гэрээ байгуулах эрх олгох тухай зөвлөмж болон гэрээг урьдчилсан ба дараах хяналт (түүврийн арга)-ыг ашиглан хянан.

- 1.27 Шаардлагатай гэж үзвэл АХБ нь худалдан авах ажиллагааг хэрэгжүүлэх явцад зээлдэгчийн хүлээх үүрэг, хариуцлагыг бууруулахгүйгээр, дэмжлэгээ нэмэгдүүлэх, эсхүл худалдан авах ажиллагааны шийдвэр гаргах явцад (эсхүл түүний нэг хэсэгт) оролцож болно.
- 1.28 АХБ-ны энэхүү хянах горимыг 6 дугаар хавсралтад тайлбарласан болно. АХБ-наас баталсан худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд АХБ-наас бүхэлд нь эсхүл хэсэгчилэн санхүүжүүлэх төрөл бүрийн бараа, ажил, үйлчилгээний хувьд энэхүү хянах горимыг хэрэглэх талаар тусгана.

Журам үл мөрдөх

- 1.29 Худалдан авах ажиллагаанд оролцож буй зээлдэгч эсхүл бусад тал энэ журмын заалт болон худалдан авах ажиллагааны холбогдох шаардлагыг дагаж мөрдөөгүй тохиолдолд үүнийг журам үл мөрдөх гэж ойлгоно.
- 1.30 Энэ тохиолдолд АХБ нь санхүүжилтийн гэрээнд заасан холбогдох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх (зээлийг түдгэлзүүлэх, зээлийг цуцлах болон зээлийн эргэн төлөлтийн хугацааг хурдасгах гэх мэт)-ээс гадна хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх болон өөрийн батлан даасан үүргийн хүрээнд шаардлагатай арга хэмжээг авч болно.

Гомдол

- 1.31 Тендер шалгаруулалттай холбоотой худалдан авах ажиллагааны гомдлыг худалдан авах ажиллагааны зохих шатанд зээлдэгч, эсхүл АХБ, эсхүл хоёуланд нь танилцуулж болно. Эдгээр гомдлыг ил тод, шударга, бодитойгоор цаг хугацаанд тавина.
- 1.32 Тендер шалгаруулалтын явцад гарсан гомдлыг хэрхэн хянан шийдвэрлэх горимын тухай зааврыг 7 дугаар хавсралтад тусгав.

Шударга байдал

- 1.33 Зээлдэгч ба санхүүжилтийн гэрээний бусад талууд энэ журмын хүрээнд хийгдэх худалдан авах ажиллагааны явцад ёс зүйн өндөр хэм хэмжээг байнга сахих, ба дээрх талууд сан, эх үүсвэр, хөрөнгө болон эрх үүргийг АХБ-ны Авлигын эсрэг журмын дагуу ашиглана.

Цахим худалдан авах ажиллагаа

- 1.34 Зээлдэгч худалдан авах ажиллагааны ил тод байдал, үр ашгийг бий болгохын тулд худалдан авах ажиллагааны тогтолцоог цахим хэрэгслээр явуулах худалдан авах ажиллагаа (цахим худалдан авах ажиллагаа)-ны хамт тогтмол шинэчлэн сайжруулахыг АХБ дэмжинэ.
- 1.35 Тендерт оролцогчтой харилцах, тендерийн урилга зарлан мэдээлэх, мэдэгдэл хүргүүлэх, нэмэлт өөрчлөлт оруулах, худалдан авах ажиллагааны баримт бичгийг тараах, тендер ба саналыг ирүүлэх, гэрээ байгуулах эрх олгох мэдэгдэл хүргүүлэх зэрэгт цахим худалдан

авах ажиллагааны хэрэгслийг ашиглахыг зөвлөнө. Эдгээр арга хэмжээ нь хүртээмжтэй, үр ашигтай, аюулгүй байхаас гадна боломжтой тендерт оролцогчдын тендер шалгаруулалтад оролцох эрхийг хязгаарлахгүй байвал зохино.

- 1.36 АХБ-ны санхүүжилттэй тендерт ашиглах аливаа цахим худалдан авах ажиллагааны систем нь хүртээмжтэй, аюулгүй байх, шударга байдал ба нууцлалыг чандлах, мөн аудитын шинж нөхцөлийг хангалттай агуулсан байвал зохино.

Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө

- 1.37 Зээлдэгч төсөл бүрт худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулах ба энэхүү төлөвлөгөөнд худалдан авах ажиллагаа нь төслийн хөгжлийн зорилтыг хэрхэн дэмжих, эрсдлийн удирдлагын аргын хүрээнд мөнгөний үнэ цэнийг хэрхэн хангахыг тусган харуулна.
- 1.38 Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тухайн худалдан авах ажиллагаанд сонгосон аргыг хэрэглэх болсон хангалттай үндэслэл шалтгааныг тусгах ба боломжит тендерт оролцогчдод удахгүй болох худалдан авах ажиллагааны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг урьдчилж өгнө. Дэлгэрэнгүй тайлбарыг 2 дугаар хавсралтад тусгав.

Засгийн газрын бус үйл ажиллагаанд зориулсан худалдан авах ажиллагаа

- 1.39 АХБ-ны засгийн газрын бус үйл ажиллагааны хүрээнд хувийн салбарт олгох i) АХБ-ны зээл, (ii) АХБ-ны батлан даалттай зээл, эсхүл (iii) буцалтгүй тусламжийн хөрөнгийн эх үүсвэрээс санхүүжих гэрээний дагуу бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах тохиолдолд засгийн газрын бус зээлдэгч болон АХБ-ны буцалтгүй тусламжийн хүлээн авагч нь худалдан авах ажиллагааны тохирох журмыг ашиглах ба ингэхдээ хүлээн зөвшөөрөхүйц хувийн салбарын болон арилжааны туршлагад суурилах замаар мөнгөний үнэ цэнийг хангахыг шаардана. Түүнчлэн эдгээр зээл болон буцалтгүй тусламжийн хөрөнгийн зарцуулалтад энэ журмын 1.14 дүгээр зүйлд заасан эрх бүхий эсэх шалгуур болон 1.33 дугаар зүйлд заасан шударга байдлын шаардлагыг тус тус мөрдөнө.

Худалдан авах ажиллагааны арга ба хэлбэр

Нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт

- 2.1 Азийн хөгжлийн банк (АХБ)-ны санхүүжилттай худалдан авах ажиллагаанд ашиглах худалдан авах ажиллагааны үндсэн арга нь нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт (НӨТШ) юм.
- 2.2 НӨТШ-ын үндсэн зорилт нь энэ журамд заасанчлан мөнгөний үнэ цэнийг хангахад оршино. Энэхүү зорилт нь зээлдэгчийн тавьж буй чанарын ба техникийн шаардлагыг хангаж чадах, тендерт оролцох эрх бүхий бүх боломжит тендер оролцогчдод зээлдэгчийн шаардлагыг цаг хугацаанд нь тодорхой мэдэгдэх, тэдгээрт оролцох тэгш боломжийг олгох зэргээр мэргэшсэн чадварлаг тендерт оролцогчдоос тендер ирүүлэхийг хүсэх замаар хэрэгжинэ.
- 2.3 НӨТШ-ын арга нь бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах ажиллагаанд хамаарна. Баримтлах горим, хэрэглэх тендерийн жишиг баримт бичиг нь тухайн худалдан авах ажиллагааны онцлогоос шалтгаална. Эдгээр горимын талаар 3 ба 4 дүгээр хавсралтад тайлбарлав.
- 2.4 НӨТШ-ын арга нь дараах үндсэн үе шатаас бүрдэнэ:
 - (a) тухайн нөхцөл байдал болон шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээний бүхий л онцлогийг харгалзан, гэрээний төрөл ба хэмжээг тодорхойлох;
 - (b) техникийн тодорхойлолт, ажлын даалгаврыг боловсруулах, хүрвэл зохих гүйцэтгэлийн ба чанарын түвшинг тодорхойлсон байх;
 - (c) тендерт оролцогчийн чадварын зохих шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлох;
 - (d) худалдан авах ажиллагааны арга, шаардлагатай бол горимын шаардлагыг (жишээ нь: хоёр үе шаттай болон хоёр дугуйт тендер шалгаруулалтыг хэрэглэх) тодорхойлох;
 - (e) тендерийн баримт бичиг бэлтгэх, тендерийн урилга нийтлэх;
 - (f) чанар ба зардлын хүчин зүйлд нийцүүлэн үнэлгээний хамгийн тохиромжтой шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
 - (g) тендер ирүүлэх ба тендер нээх горимын талаар мэдээлэх;
 - (h) гэрээ байгуулах эрх олгох ба тайлбар өгөх горим;
 - (i) гэрээний удирдлага.

- 2.5 Энэхүү журмын 1.4 дүгээр зүйлд дурдсан худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчим, 1.14 дүгээр зүйлд заасан эрх бүхий эсэхийг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлт, 1.33 дугаар зүйлд заасан шударга байдлын хэм хэмжээнд нийцэж байгаа бол тухайн худалдан авах ажиллагааны онцлогоос шалтгаалан энэхүү баримт бичигт дурдаагүй өөр бусад арга ба хэлбэрийг АХБ зөвшөөрч болно. Харин эдгээр арга ба хэлбэрийг хэрэглэх үндэслэл, арга хэрэгсэлийг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгасан байна.

Хязгаарлагдмал өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт

- 2.6 Хязгаарлагдмал өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт (ХӨТШ) гэдэг нь мөн чанартаа олон нийтэд нээлттэй зарлахгүйгээр, тендерийн урилгыг шууд хүргүүлдэг онцлог бүхий НӨТШ-ын хэлбэрийг хэлнэ. ХӨТШ-ыг дараах тохиолдолд бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахад хэрэглэнэ. Үүнд:
- (a) чадварлаг нийлүүлэгчдийн тоо нь зөвхөн хязгаарлагдмал;
 - (b) гэрээний хэмжээ нь НӨТШ зарласнаар гадаадын олон тендерт оролцогчдын сонирхлыг татахуйц хангалттай өндөр биш; эсхүл
 - (c) нээлттэй зарлахаас татгалзаж болох үндэслэл бүхий бусад онцгой шалтгаантай зэрэг орно.
- 2.7 ХӨТШ-ын хүрээнд зээлдэгч нь үнийн өрсөлдөөнийг бий болгох зорилгоор чадварлаг тендерт оролцогчдоос бүрдсэн дэлгэрэнгүй жагсаалтыг гаргаж, эдгээр тендерт оролцогчдоос тендер ирүүлэхийг хүснэ. Чадварлаг тендерт оролцогчдын тоо зөвхөн хязгаарлагдмал тохиолдолд энэхүү жагсаалтад ихэвчлэн бүх чадварлаг тендерт оролцогчдыг оруулна. Зарлан мэдээлэх болон давуу эрх олгохоос бусад бүхий л үе шатанд, тухайлбал гэрээ байгуулах эрхийг мэдэгдэх ба нийтлэхэд НӨТШ-ын горимыг мөрдөнө.

Ерөнхий гэрээ

- 2.8 Ерөнхий гэрээ (ЕГ) гэдэг нь энэхүү журамд заасан аль нэг худалдан авах ажиллагааны аргыг ашиглан, нэг ба түүнээс дээш захиалагч байгууллага болон нэг ба түүнээс дээш гэрээлэгч, нийлүүлэгч, үйлчилгээ үзүүлэгчийн⁹ хооронд байгуулагдсан гэрээг хэлнэ. Энэхүү гэрээний зорилго нь тогтоосон хугацаанд байгуулах гэрээний нөхцөл, ялангуяа түүний үнэ, шаардлагатай бол тоо хэмжээг урьдчилан тодорхойлоход оршино.
- 2.9 Түүнчлэн энэхүү гэрээний хүрээнд худалдан авах ажиллагааны эсхүл үйлчилгээний тодорхой нэг нөхцөл ("цуцлах нөхцөл")-ийг ашиглаж болох тухай заалтыг ЕГ-нд тусгаж болно.

⁹ Ерөнхий гэрээний хувьд, "үйлчилгээ үзүүлэгч" гэдэгт тусгайлан заагаагүй бол зөвлөхийг оруулна.

Үнийн санал ирүүлэх хүсэлт

- 2.10 Үнийн санал ирүүлэх хүсэлт (ҮСИХ) гэдэг нь цөөн тооны нийлүүлэгч (бараа), үйлчилгээ үзүүлэгч (үйлчилгээ), гүйцэтгэгч (ажил)-ээс авсан үнийн саналыг харьцуулдаг худалдан авах ажиллагааны аргыг хэлнэ.
- 2.11 ҮСИХ-ийн аргыг бэлэн бараа бүтээгдэхүүн, өртөг багатай, жишиг тодорхойлолттой түүхий эд-бараа, тогтмол хэвшсэн, эсхүл тогтсон жишиг үйлчилгээ, эсхүл бага өртөгтэй энгийн ажлыг худалдан авахад хэрэглэнэ.
- 2.12 ҮСИХ-д барааны үзүүлэлт ба тоо хэмжээ, үйлчилгээний агуулга, болон ажлын тодорхойлолт, мөн түүнчлэн нийлүүлэх (эсхүл гүйцэтгэж дуусах) хугацаа, газар байршлыг заана.
- 2.13 Үнийн саналыг цахим хэрэгсэл, албан бичиг, эсхүл факсаар ирүүлж болно. Үнийн саналын үнэлгээнд нээлттэй тендер шалгаруулалттай адил зарчмыг мөрдөнө. Хамгийн сайн үнэлэгдсэн саналын нөхцөлийг холбогдох худалдан авах захиалга эсхүл товч гэрээнд тусгана.

Цахим урвуу дуудлага худалдаа

- 2.14 Цахим урвуу дуудлага худалдаа (цахим дуудлага худалдаа) гэдэг нь урьдчилсан сонголтод тэнцсэн тендерт оролцогч нар тендерийн үнээ бууруулан, шинэ үнэ танилцуулах замаар өөр хоорондоо өрсөлддөг товлосон цахим арга хэмжээг хэлнэ. Энэ аргыг техникийн тодорхойлолт эсхүл шалгуур үзүүлэлтийг тодорхой тогтоох боломжтой тохиолдолд жишиг бүтээгдэхүүн, эсхүл үйлчилгээний худалдан авах ажиллагаанд хэрэглэнэ.
- 2.15 Цахим дуудлага худалдаа нь (тендерийн баримт бичигт заасан үнийн бус шалгуур үзүүлэлтийг урьдчилан хангасан) бүх тендерт оролцогчийг урьдчилсан сонгон шалгаруулалтын дараа нэн дариу урилгад заасан вэб хуудсаар дамжуулан, товлосон өдөр цагт болох цахим дуудлага худалдаанд урих, үнийн санал ирүүлэх хүсэлтийн горим бүхий тусгай програм хангамж байна.
- 2.16 Урилгад түүнчлэн цахим дуудлага худалдааны үеэр тендерт оролцогчдыг эрэмбэлэхэд ашиглах үнэлгээний арга, болон цахим дуудлага худалдааг хэрхэн зохион байгуулах талаар холбогдох бусад мэдээллийг тусгасан байвал зохино.

Шууд гэрээ байгуулах

- 2.17 Шууд гэрээ байгуулах (түүнчлэн нэг эх үүсвэрээс сонгох гэж нэрлэдэг) гэдэг нь өрсөлдөөнгүйгээр гэрээ байгуулах аргыг хэлэх ба дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхэд тохиромжтой:
 - (а) Өрсөлдөөнт горимын дагуу эрх нь олгогдсон, бөгөөд одоо хэрэгжиж байгаа гэрээний хүрээнд нэмэлт бүтээгдэхүүн авах шаардлага гарч болно. Илүү сайн санал авах боломжгүй, эсвэл төлөх үнэ анхны үнээс хэтрэхгүй байх тохиолдолд АХБ энэ аргыг хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Нэмэлт тоо хэмжээ нь анхны тоо хэмжээний 30%-аас

хэтрэхгүй байх тохиолдолд ихэвчлэн анхны захиалгаас хойш 18 сарын дотор давтан захиалга хийж болно.

- (b) Тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгслийн стандарт нь одоо хэрэглэж байгаа тоног төхөөрөмжтэй тохирч байвал энэ нь анхны нийлүүлэгчээс нэмж худалдан авах үндэслэл болж болно. Ийм худалдан авалт хийж болох үндэслэлд, анх авсан тоног төхөөрөмжтэй нийцэж байх, шинэ зүйлсийн тоо нь одоо байгаагаас цөөн байх, үнийн хувьд зохистой байх, болон АХБ-ны хүлээн зөвшөөрөх үндэслэлээр өөр үйлдвэрлэгчийн, эсхүл гаралын тоног төхөөрөмжийн давуу шинжийг харгалзан үзэж, түүнээс татгалзсан гэх мэт орно.
- (c) Шаардлагатай тоног төхөөрөмж нь өмчлөх эрхээр баталгаажсан бөгөөд түүнийг зөвхөн нэг эх үүсвэрээс авах боломжтой, эсхүл зөвлөх үйлчилгээний хувьд шаардлага хангасан болон тухайн ажлыг хийж гүйцэтгэх чадвартай цорын ганц хуулийн этгээд байгаа тохиолдолд.
- (d) Зураг төсөл хариуцсан гүйцэтгэгч нь чухал нэр төрлийн эд ангийг тодорхой нэг нийлүүлэгчээс гүйцэтгэлийн баталгааны нөхцөлтэйгээр худалдан авахыг шаардсан бол.
- (e) Гэрээлэх барилгын ажил эсхүл зөвлөх бус үйлчилгээ¹⁰ нь өмнөх, эсхүл одоо хэрэгжиж байгаа ажлын бодит үргэлжлэл байхаас гадна өрсөлдөөнт шалгаруулалтын үр дүнд¹¹ гэрээ нь байгуулагдсан, бөгөөд өмнөх гүйцэтгэгчийг ажиллуулах нь илүү хэмнэлттэй, ажлын чанар алдагдахгүй гэдэг нь илтэд илэрхий бол.
- (f) Зөвлөх үйлчилгээний хувьд зөвлөх компанийн гүйцэтгэсэн өмнөх ажлын бодит үргэлжлэл бөгөөд энэхүү ажлыг үргэлжлүүлэх зайлшгүй шаардлагатай (жишээ нь: техникийн арга барил хэвээр үлдэх, шаардлагатай туршлагыг эзэмшсэн, мэргэжлийн хариуцлагыг нэг зөвлөх л үргэлжлүүлэн хүлээх шаардлагатай) ба шинээр сонгон шалгаруулалтыг зарласнаас илүү давуу шинжтэй байх.
- (g) Зөвлөх үйлчилгээний маш бага ажлын даалгавартай.¹²
- (h) Байгалийн гамшиг гэх мэт гэнэтийн болон онцгой нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд.¹³

2.18 Гэрээнд гарын үсэг зурсны дараа, зээлдэгч нь англи хэлээр гардаг сонин, эсхүл нийтэд танигдсан, чөлөөтэй нэвтэрч болох англи хэл дээрх цахим хуудсанд тухайн бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчийн нэр, гэрээний үнэ, үргэлжлэх хугацаа, хамрах цар хүрээний товч хураангуйг нийтэлнэ. Ийм нийтлэлийг өмнөх хугацааг хамруулан нэгдсэн хүснэгт хэлбэрээр, улирал тутам гаргаж болно.

¹⁰ Хэрэв тухайн ажлыг нэмж үргэлжлүүлэх зайлшгүй шаардлагатай бол энэ талаар анхны тендерийн баримт бичигт тусгасан байвал зохино.

¹¹ Хэрэв анхны ажилд өрсөлдөөнгүйгээр гэрээний эрх олгогдсон, эсхүл үргэлжлэх нэмэлт ажлын өртөг нь үлэмж хэмжээгээр их бол АХБ-наас хүлээн зөвшөөрсөн өрсөлдөөнт горимыг дагаж мөрдөнө.

¹² “Маш бага” гэсэн утгыг илэрхийлэх долларын босгыг тухайн тохиолдолд ажлын мөн чанар, нарийн төвөгтэй байдлыг харгалзан тогтоох бөгөөд 100,000 америк доллараас хэтрэхгүй байвал зохино.

¹³ Хэрэгжиж буй зээл болон буцалтгүй тусламжийн хүрээнд бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчтэй шууд гэрээ байгуулахыг шинэ гэрээнд хэрэглэх бөгөөд одоо хэрэгжиж байгаа гэрээнд үйлчилж байгаа нэгж үнийг үнийн өсөлт, бодит нөхцөл байдлыг харгалзан тохируулга хийх нөхцөлтэйгээр зөвшөөрч болно. Бусад хандивлагч байгууллагуудын санхүүжилттэй ижил төстэй төслийн хүрээнд бараа, ажил, үйлчилгээний нийлүүлэгчийг өрсөлдөөнт аргаар сонгон шалгаруулсан бол түүнтэй АХБ-наас санхүүжих шинэ гэрээний хүрээнд шууд гэрээ байгуулах асуудлыг харгалзан үзэж болно.

Дотоод хүчин чадлыг ашиглах

- 2.19 Дотоод хүчин чадлыг ашиглах, тухайлбал зээлдэгч өөрийн ажиллах хүч, тоног төхөөрөмжийг¹⁴ ашиглан, барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэхийг зарим төрлийн барилгын ажилд хэрэглэх нь цорын ганц практик арга байж болно. Дотоод хүчин чадлыг ашиглах аргыг дараах нөхцөлд хэрэглэнэ:
- (a) Шаардлагатай ажлын тоо хэмжээг урьдчилан тогтоох боломжгүй;
 - (b) Гүйцэтгэх ажил нь бага хэмжээний, эсхүл тархсан, алс бөглүү газар байршилтай тул шаардлага хангасан барилгын компаниуд боломжит үнийн саналаар тендерт өрсөлдөх боломжгүй;
 - (c) Тухайн ажлыг одоо явагдаж буй ажилд саад учруулахгүйгээр хийж гүйцэтгэх шаардлагатай;
 - (d) Зайлшгүй шалтгаанаар ажил тасалдах эрсдлийг гүйцэтгэгч бус, харин зээлдэгч хариуцах нь илүү тохиромжтой;
 - (e) Яаралтай арга хэмжээ авах онцгой нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд.

Худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийн онцгой төрлүүд

А. Зөвлөхийг сонгон шалгаруулах

- 2.20 Зөвлөх үйлчилгээний хувьд, НӨТШ нь тухайн зөвлөх үйлчилгээний онцлог шинж, нөхцөл байдалд үндэслэн чанар ба зардлын хүчин зүйлсийг харгалзан үзэх замаар тендерүүдийг үнэлж харьцуулах арга боломжийг олгох (4 дүгээр хавсралт) бөгөөд зээлдэгч нь дараах аргыг ашиглаж болно. Үүнд:
- (a) Чанар ба үнэд суурилсан сонгон шалгаруулалтын (ЧҮСС) аргыг ашиглан, санал болгож буй үйлчилгээний чанар ба үнийн тэнцвэртэй байдлыг хангах;
 - (b) Чанарт суурилсан сонгон шалгаруулалтын (ЧСС) арга, эсхүл зөвлөхийн чадварт суурилсан сонгон шалгаруулалтын (ЗЧС) аргыг ашиглан, чанарт ач холбогдол өгөх;
 - (c) Батлагдсан төсөвт багтаан, хамгийн чанартай зөвлөхийг тогтмол төсвийн сонгон шалгаруулалтын (ТТС) аргыг ашиглан сонгох;
 - (d) Бага үнийн сонгон шалгаруулалтын (БҮС) аргыг ашиглах замаар үнэд ач холбогдол өгнө.

В. Зөвлөх хувь хүнийг сонгон шалгаруулах

- 2.21 Зарим зөвлөх үйлчилгээний хувьд зөвлөх хувь хүн нь хуулийн этгээдээс илүү тохиромжтой, мөн зардлын хувьд үр ашигтай байдаг. Зээлдэгч нь зөвлөх хувь хүнийг

¹⁴ Засгийн газраас дийлэнх хэсгийг эзэмшдэг, түүнээс хамааралтай аливаа барилгын нэгжийг дотоод хүчин чадлыг ашигладаг нэгж гэж үзнэ. “Дотоод хүчин чадлыг ашиглах” гэдгийг өөрөөр шууд ажиллах хүч, байгууллагын хүчин чадлыг ашиглах, эсхүл шууд ажил гэж нэрлэдэг.

түүний чадавхийг үндэслэн шууд, эсвэл зөвлөх компани, боловсролын байгууллага, засгийн газар болон олон улсын байгууллага зэргээр дамжуулан сонгон ажиллуулж болно.

С. Мэргэшсэн тусгай байгууллагаас худалдан авах ажиллагаа

2.22 Нийлүүлэлт хийдэг мэргэшсэн тусгай байгууллагаас¹⁵ тэдний өөрсдийн дүрэм горимын дагуу шууд худалдан авах нөхцөл байдал үүсч болох ба дараах барааг худалдан авахад хамгийн тохиромжтой арга зам болно. Үүнд:

- (a) ихэвчлэн боловсрол, эрүүл мэндийн салбарт бэлнээр зарагддаг бараанаас бага хэмжээгээр авах;
- (b) хязгаарлагдмал нийлүүлэгчтэй төрөлжсөн бүтээгдэхүүнийг худалдан авах бол, тухайлбал вакцин, эм гэх зэрэг.

Д. Эмзэг ба зөрчилтэй нөхцөл байдалд хийх худалдан авах ажиллагаа

2.23 АХБ эмзэг ба зөрчилтэй нөхцөл байдал (ЭЗНБ)-ын үед¹⁶ дараах шалтгааны улмаас зээлдэгчид яаралтай тусламж үзүүлэх хэрэгтэй гэж үзсэн бол энэхүү журмын холбогдох заалтын дагуу худалдан авах ажиллагааны тохирох хэлбэрийг, эсхүл тухайн нөхцөлд илүү таарах өөр тохиромжтой горимыг ашиглахыг зөвшөөрч болно. Үүнд:

- (a) байгалийн ба хүний хүчин зүйлээс хамаарч үүссэн гамшиг, зөрчил мөргөлдөөн зэрэг онцгой нөхцөл байдал;
- (b) эмзэг ба өвөрмөц сул дорой шинж (жижиг улс орон)-ээс шалтгаалсан хүчин чадлын хязгаарлагдмал нөхцөл байдал зэрэг багтана.

Е. Худалдан авах ажиллагааны төлөөлөгч байгууллага

2.24 Шаардлагатай зохион байгуулалт, эх үүсвэр, туршлага дутагдах үед зээлдэгч (эсхүл АХБ-ны шаардсаны дагуу) худалдан авах ажиллагаагаар мэргэшсэн компанийг төлөөлөгчийн хэлбэрээр ажиллуулж болно. Уг төлөөлөгч санхүүжилтийн гэрээ ба энэ журамд заасан худалдан авах ажиллагааны бүхий л үйл ажиллагааг дагаж мөрдөнө. НҮБ-ын харъяа байгууллагууд худалдан авах ажиллагааны төлөөлөгчөөр ажиллах бол энэ журмыг мөн адил баримтлана. Сэргээн барих, засварлах, сайжруулах зэрэг төрөл бүрийн ажлын гэрээ, яаралтай онцгой байдалд шинээр барилга барих, эсхүл олон тооны жижиг гэрээт ажлыг гүйцэтгэх шаардлагатай үед менежментийн гүйцэтгэгч компанийг ижил нөхцөлөөр хөлслөн ажиллуулж болно.

¹⁵ Мэргэшсэн тусгай байгууллага гэдэг нь өөрийн дүрэм, гишүүнчлэл, бүтэц, ба санхүүгийн нөөцтэй, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагатай байгуулсан хэлэлцээрийн хүрээнд харилцан холбоотой ажилладаг, хууль эрх зүйн хувьд бие даасан олон улсын байгууллагыг хэлнэ. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Системийн Гүйцэтгэх Захирлуудын Хамтын Ажиллагааны Зөвлөлийн тайлбарт тэмдэглэсэнээр. 2016. *Нэгдсэн Үндэстний Системийн Байгууллагуудын Заавар*. <http://www.unsystem.org/members/specialized-agencies>.

¹⁶ 2012. АХБ. *Эмзэг ба зөрчилтэй нөхцөл байдлын үед ялгаатай ажиллах*: АХБ-ны туршлага. Манила хот. <http://www.adb.org/documents/working-differently-fragile-and-conflict-affected-situations-adb-experience>

F. Төр ба хувийн хэвшлийн түншлэлд зориулан Засгийн газарт дэмжлэг үзүүлэх

- 2.25 АХБ нь Төр ба Хувийн Хэвшлийн Түншлэл (ТХХТ)¹⁷-ийг дэмжих зорилгоор зээлдэгчид санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж байгаа бол холбогдох гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах худалдан авах ажиллагааны горим нь:
- (a) ил тод болон өрсөлдөх боломжтой байх;
 - (b) мөнгөний үнэ цэнийг хангахуйц хамгийн хэмнэлттэй, үр ашигтай саналыг бий болгохын тулд шалгуур үзүүлэлтийн оновчтой хослолыг тодорхойлох хэд хэдэн үе шаттай байх;
 - (c) АХБ-ны худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчим, 1.14 дугаар зүйлд тодорхойлсон эрх бүхий байх шалгуур үзүүлэлт, 1.33 дугаар зүйлд заасан шударга байдлын шалгуур үзүүлэлттэй тус тус нийцсэн байх;
 - (d) эрсдлийн зохистой хуваарилалтыг хангасан байна.
- 2.26 АХБ зарим онцгой тохиолдолд хүсэлт гаргаагүй саналыг үндэслэн, ТХХТ-ийг санхүүжүүлэхийг зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд гэрээний эрх олгохын тулд зорилгод нийцсэн байдла ба мөнгөний үнэ цэнийг хамгийн зохистой аргаар үнэлэх, тодорхойлох ажлыг зээлдэгч маш сайн боловсруулан гаргаж, АХБ-тай зөвшилцөнө.

G. Дэвшилтэт технологийг худалдан авах ажиллагаа

- 2.27 Дэвшилтэт технологийг худалдан авах ажиллагаа нь нийлүүлэх үйлчилгээний чанарыг сайжруулах боломжтой болох нь батлагдсан, эсхүл дэвшилтэт шинэ техник технологт хамаарна.
- 2.28 Энэ тохиолдолд худалдан авах дэд бүтэц, тоног төхөөрөмж, үйлчилгээний чанарын үзүүлэлт нь чухал байх бөгөөд зөвхөн өртөгт үндэслэсэн тендерийн үнэлгээнд илүү түлхүү ач холбогдол өгнө.
- 2.29 Ялангуяа цогцолбор, эсвэл инженерийн нарийвчилсан шийдэлтэй дэд бүтэц, тоног төхөөрөмж, эсхүл зөвлөх бус үйлчилгээний тухайд, хоёр үе шаттай тендер шалгаруулалт, эсхүл үнийн бус шалгуур үзүүлэлтэд ач холбогдол өгдөг үнэлгээний арга зэрэг хувилбарт худалдан авах ажиллагааны аргыг хэрэглэх нь 5 дугаар хавсралтад дэлгэрэнгүй заасны дагуу мөнгөний үнэ цэнэ, зорилгод нийцсэн байдлыг оновчтойгоор хангахад тохиромжтой байна.
- Зөвлөх үйлчилгээг сонгон шалгаруулахад 5 дугаар хавсралтад дэлгэрэнгүй заасанчлан зардлын харьцааны зохистой хувийн жинг тогтоох замаар чанар ба үнэд суурилсан сонгон шалгаруулалтын арга, эсхүл үнэлгээний бусад аргыг хэрэглэж болно.

¹⁷ ТХХТ гэдэг нь төрийн хөрөнгө, үйлчилгээг нийлүүлэх зорилгоор хувийн аж ахуйн нэгж ба зээлдэгчийн хооронд байгуулсан урт хугацааны гэрээ юм. Энэ тохиолдолд хувийн аж ахуйн нэгж нь дийлэнх эрсдэл болон менежментийн хариуцлагыг хүлээх ба цалин хөлсийг гүйцэтгэлтэй уялдуулна. ТХХТ-ийн төслүүдэд БӨА (барих-өмчлөх-ашиглах), БАШ (барих-ашиглах-шилжүүлэх), БӨАШ (барих-өмчлөх-ашиглах-шилжүүлэх) концессийн гэрээ болон түүнтэй ижил төстэй горимыг оруулна.

Н. Гүйцэтгэлд суурилсан худалдан авах ажиллагаа

- 2.30 Гүйцэтгэлд суурилсан худалдан авах ажиллагааг¹⁸ мөн гарцад суурилсан худалдан авах ажиллагаа ч гэж нэрлэдэг бөгөөд энэ нь орцод суурилан төлбөр хийх бус, харин тодорхой, эсхүл хэд хэдэн гүйцэтгэлийн үр дүн буюу гарцад үндэслэн төлбөр хийх гэрээний харилцаа бүхий худалдан авах ажиллагааны өрсөлдөөнт хэлбэр юм.
- 2.31 Гүйцэтгэлийг хэмжих, төлбөрийг хийх аргатай уялдуулан, техникийн тодорхойлолтод зорьж буй үр дүн, түүний гарцыг тусгана. Эдгээр гарц нь чанар, тоо хэмжээ болон найдвартай байдлын хувьд үйл ажиллагааны хэрэгцээг хангахад чиглэгдсэн байна.
- 2.32 Шаардсан чанарын түвшинд нийлүүлж байгаа эсэх болон нийлүүлсэн бүтээгдэхүүний тоог үндэслэн төлбөрийг хийнэ. Бүтээгдэхүүн нь чанарын шаардлага хангаагүй бол төлбөрийг хасаж (эсхүл мөнгө барьцаалах) болох ба зарим тохиолдолд чанарын шаардлагыг илүү өндөр түвшинд хангаж байгаа бол урамшуулал олгож болно.
- 2.33 Тендерийн баримт бичигт гүйцэтгэгч эсхүл үйлчилгээ үзүүлэгчийн шаардагдах орц болон ажлын арга барилыг тусгаж өгөхгүй. Гүйцэтгэгч эсхүл үйлчилгээ үзүүлэгч нь хүлээгдэж буй үр дүнгийн талаарх тодорхой ойлголтод үндэслэн, ажлын аливаа арга барилыг санал болгох эрхтэй бөгөөд тендерийн баримт бичигт заасан чанарын шаардлагад хүрэх боломжтой болохыг нотолно.
- 2.34 Гүйцэтгэлд болон гарцад суурилсан худалдан авах ажиллагаа нь:
- (а) гарцад үндэслэн төлбөр нь хийгдэх үйлчилгээ;
 - (б) зээлдэгчийн хариуцан ажиллах байгууламжийн зураг төсөл, ханган нийлүүлэлт, барилгын ажил болон сэргээн засварлах, ашиглалтад оруулах; эсвэл
 - (с) байгууламжийн зураг төсөл, ханган нийлүүлэлт, барилгын ажил (эсхүл сэргээн засварлах) ба ашиглалтад хүлээлгэн өгснөөс хойш тодорхой хугацааны туршид түүний хэвийн үйл ажиллагааг хангах, засвар үйлчилгээ үзүүлэх зэрэг хамарна.
- 2.35 Зураг төсөл, ханган нийлүүлэлт ба барилгын ажил шаардагдах нөхцөлд ихэвчлэн урьдчилсан сонголт явуулах шаардлагатай бөгөөд хоёр үе шаттай тендер шалгаруулалтыг хэрэглэнэ.

I. Худалдан авах ажиллагаанд олон нийтийг оролцуулах

- 2.36 Төслийн тогтвортой байдалд нийцсэн, эсхүл төслийн хүрээнд нийгмийн тодорхой зорилтод хүрэх зорилгоор, төслийн сонгож авсан тодорхой бүрэлдэхүүн хэсгийн хүрээнд нийлүүлэх үйлчилгээнд орон нутгийн олон нийтийн бүлэг болон төрийн бус байгууллагыг оролцуулж болно. Энэ тохиолдолд худалдан авах ажиллагааны горим, техникийн тодорхойлолт болон гэрээний багцууд нь дээрх нөхцөлийг хангасан байхаас гадна мөнгөний үнэ цэнийг хангаж, үр ашигтай байвал зохино.

¹⁸ АХБ-наас санхүүжих төсөлд гүйцэтгэлд суурилсан худалдан авах ажиллагааг ашиглах нь бусад сонголтын техникийн хангалттай шинжилгээний дүнгээс хамаарах ба түүнийг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгах, эсвэл түүнд АХБ-наас урьдчилан зөвшөөрөл олгох ёстой.

J. Азийн хөгжлийн банкны батлан даалттай зээлийн хүрээнд хийгдэх худалдан авах ажиллагаа

- 2.37 Засгийн газрын баталгаатай төслийн хувьд, хэрэв АХБ өөр зээлдүүлэгчээс олгосон зээлийн эргэн төлөлтийг батлан дааж байгаа тохиолдолд уг зээлийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх бараа, ажил, ба үйлчилгээний худалдан авах ажиллагаа нь энэ журмын 1.4, 1.13, 1.14 болон 1.33 дугаар зүйлд заасан шаардлагад нийцсэн байна.

1 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ

МӨНГӨНИЙ ҮНЭ ЦЭНЭ

Оршил

1. Худалдан авах ажиллагааны мөнгөний үнэ цэнэ гэдэг нь тухайн орны онцлог, худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан эрэлхийлж буй зорилтоос хамаарах эрсдлийн багцад хийсэн зардал-үр ашгийн шинжилгээний үр дүнг хэлнэ.
2. Энэ шинжилгээнд харгалзан үзэх хүчин зүйлс нь төрөл бүрийн, мөн цогцолбор байж болох ба тэдгээр хүчин зүйлсийг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулах үед тодорхой болгоход анхаарна. Эдгээр хүчин зүйлсийг мөнгөний үнэ цэнийг хангах зорилгоор худалдан авах ажиллагааны бүх үе шатанд дахин сайтар анхааран магадлах нь зүйтэй.

Мөнгөний үнэ цэнийг хангах

3. Нөөцийг үр ашигтай, үр дүнтэй болон хэмнэлттэй ашиглах замаар мөнгөний үнэ цэнийг хангахын тулд (эрэлхийлж буй зорилтод үндэслэн) шаардлагатай зардал, үр ашгийг үнэлж, эрсдэл, үнийн бус шинж чанар ба ашиглалтын зардалд дүн шинжилгээ хийнэ. Үнэ нь дангаараа мөнгөний үнэ цэнийг хангалттай төлөөлөн илэрхийлж чадахгүй.
4. Мөнгөний үнэ цэнийг дараах арга замаар хангана. Үүнд:
 - (a) худалдан авах ажиллагааны хэрэгцээ шаардлага ба зорилго, түүнчлэн нийгэм-эдийн засгийн эсхүл хүрээлэн буй орчны зөвшөөрөгдсөн зорилтыг ойлгомжтой тодорхойлсон байх;
 - (b) худалдан авах ажиллагааны эрсдэл, өртөг, агуулга, стратегийн ач холбогдол, тухайлбал уг үйл явцыг зорилгод нийцүүлэхтэй шууд хамааралтай худалдан авах ажиллагааны арга;
 - (c) техникийн шаардлагын тохиромжтой үзүүлэлттэй байх, эдгээр шаардлагыг хангах үүднээс шаардлагатай бол ашиглалтын хугацааг үндэслэн, үнэлбэл зохих зардлын ба зардлын бус зүйлсийг тусгасан байх;
 - (d) зорилгыг хангаж чадах гэрээний хэлбэрийг сонгох;
 - (e) хэрэгцээ ба зорилттой уялдсан үнэлгээний тодорхой шалгуур үзүүлэлттэй байх;
 - (f) хэрэгцээ ба зорилтод хамгийн сайн нийцэх тендер ирүүлсэн оролцогчийг сонгох;

- (г) гэрээ амжилттай хэрэгжих, мөн үр дүн нь гэрээний нөхцөлийг хангахуйц гэрээний үр ашигтай удирдлагын тогтолцоог бий болгосон байна.
5. Ашиглалтын хугацааны зардал нь ерөнхийдөө мөнгөний үнэ цэнийг үнэлэх хүчин зүйл болно.

Мөнгөний үнэ цэнийг төлөвлөх

6. Худалдан авах ажиллагааны зорилт, хэрэгцээг тодорхойлсон худалдан авах ажиллагааны оновчтой төлөвлөгөөтэй болох нь мөнгөний үнэ цэнийг хангахад чухал ач холбогдолтой. Ийм үр дүнд хүрэхийн тулд захиалагч хамгийн илүү үнэ цэнэ бий болгох үүднээс хуваарилагдсан хөрөнгийг хэрхэн зарцуулах гэсэн байдлаар худалдан авах ажиллагааны явцыг төлөвлөнө.
7. Төлөвлөгөөг боловсруулахдаа тухайн зах зээл, түүний багтаамж нь тодорхойлсон шалгуур үзүүлэлтийг хангаж чадах эсэхийг харгалзан үзнэ. Үүний тулд техникийн тодорхойлолт, шалгуур үзүүлэлтийг зөв оновчтой тогтоож (зорилтыг төсөвтэй уялдуулах замаар), зах зээлээс хамгийн шилдэгийг нь татан оролцуулах үүднээс (зардал ба эрсдлийг харгалзан) худалдан авах ажиллагааны тохирох аргыг сонгож, хүссэн үр дүнд хүрэхэд бүрэн нийцэхүйц гэрээний төрлийг сонгоно.
8. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт нь худалдан авах ажиллагааны хэрэгцээ, зорилтыг хангахын тулд зардлын ба зардлын бус хүчин зүйлсийг харгалзан үзэж, мөнгөний үнэ цэнийг хангах боломжийг зээлдэгчид олгох байдлаар боловсруулагдсан байна. Үүнд бараа, үйлчилгээний чанарыг харгалзах, нийгэм эдийн засаг, байгалийн зорилтод зохицсон байх, зорилгод нийцсэн байх, зорьж буй үр дүнг хангаж буй тендерт оролцогчийн ажлын туршлага, гүйцэтгэлийн түүх, зардлыг, тухайлбал ашиглалтын зардлыг (үүнд анхны үнийг, боломжтой бол урсгал засвар үйлчилгээ, үйл ажиллагаа, тусгай зөвшөөрөл, нэмэлт тоноглол, хэрэглээний болон хог хаягдлын зардлын хамт) үнэлэх аргачлал багтана.
9. Техникийн тодорхойлолт, үйлдвэрлэлийн хэвшсэн уламжлалт стандартыг ашиглан, техникийн шаардлагын чанарын стандартыг хялбархан тогтоож үнэлэх боломжтой үед эдгээр шаардлагыг үндсэндээ хангасан бараа, ажил, үйлчилгээний хамгийн бага харьцуулах үнэд үндэслэн үнэлэх аргаар мөнгөний үнэ цэнийг хангана. Энэ аргыг жишиг стандарттай бэлэн бараа, тоног төхөөрөмж, энгийн жишиг барилгын ажил ба зөвлөх бус бусад үйлчилгээнд ашиглана.
10. Харин чадвар, туршлага ба ажлын гүйцэтгэл (тухайлбал, зөвлөх үйлчилгээ, эсвэл бараа, ажил, үйлчилгээнээс бүрдсэн цогцолбор шийдэл бүхий гэрээнд)-ийг үндэслэн нийлүүлэгчдийг харьцуулах замаар чанарыг үнэлэх тохиолдолд, зээлдэгчийн хэрэгцээ шаардлага, тухайн төслийн хөгжлийн зорилтод нийцсэн зардал ба чанарын тэнцвэртэй байдалд үнэлгээ хийх боломж бүхий үнэлгээний аргыг ашиглан, мөнгөний үнэ цэнийг хангана.
11. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө нь нөөцийг үр ашигтай ашиглах, ил тод байдал, хариуцлага ба эрсдлийн удирдлага бүхий өрсөлдөөнийг бий болгох хэрэгцээ шаардлагын тэнцвэрийг хангах замаар гарч болох эрсдэлийг харгалзан үзнэ.

2 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Худалдан авах ажиллагааг ТӨЛӨВЛӨХ

1. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө нь зээлдэгчийн хэрэгцээ шаардлага, зорилтыг тодорхойлсон иж бүрэн үнэлгээнд тулгуурласан байх ба тэдгээрийг дэмжихийн тулд төслийн үйл ажиллагааг тодорхойлж өгнө.
2. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, дэлгэрэнгүй мэдээллийг гаргахдаа холбогдох зах зээл, түүний цар хүрээ, хэмжээ, эрсдэл, өртөг, тухайн орны нөхцөл байдал, хэрэв шаардлагатай бол туслалцаа авах тулгамдсан хэрэгцээ шаардлага, хязгаарлагдмал хүчин чадал болон мөн төслийн эдийн засаг, байгаль орчин, нийгмийн тусгай зорилт зэргийг харгалзан үзэх ба тэдгээрийн тэнцвэртэй байдлыг хангасан байна.
3. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд:
 - (a) төслийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээний тодорхой гэрээнүүд;
 - (b) тэдгээр батлагдсан гэрээг байгуулахад ашиглах худалдан авах ажиллагааны аргууд;
 - (c) ашиглах тендерийн баримт бичгийн төрөл;
 - (d) АХБ-ны хяналттай холбогдох горим болон санал болгож буй гэрээний хяналтын зохицуулалт зэрэг багтана.
4. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг бэлтгэх явцад гол төлөв дараах хүчин зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:
 - (a) **Стратеги зорилтууд:**
 - (i) төслийн хөгжлийн зорилтууд;
 - (ii) шаардлагатай үр дүн;
 - (iii) гүйцэтгэлийн хэмжүүр;
 - (iv) хэрэгжүүлэгч байгууллагын хүчин чадал ба нөөц;
 - (v) төслийн эрсдэл.
 - (b) **Үйл ажиллагааны хүрээнд:**
 - (i) засаглалын асуудал (эмзэг ба зөрчилтэй нөхцөл байдал, эдийн засаг, хууль тогтоох ажиллагаа болон хууль эрх зүйн тогтолцоон дахь төрийн оролцоо);
 - (ii) эдийн засгийн асуудал (жижиг эдийн засаг, инфляци, дотоодын давуу эрх болон валютын ханшны хэлбэлзэл);

- (iii) тогтвортой байдлын асуудал (гамшгийн болон онцгой нөхцөл байдал, тогтвортой байдлын шаардлага);
 - (iv) технологийн асуудал (мэдээллийн технологи, мэдээллийн түгээлт болон мэдээллийн аюулгүй байдлын хүртээмжтэй байдал, интернет хэрэглээ болон түүний хязгаарлалт, гар утасны хүртээмж болон хамрах хүрээ).
 - (с) **Зах зээлийн судалгаа:** Зах зээл дэх тухайн салбар, чадвартай тендерт оролцогч, зөвлөхийн талаар сайтар судлах. Зах зээл хэрхэн ажилладаг, энэ нь худалдан авах ажиллагааны аргад хэрхэн нөлөөлөх талаар өргөн ойлголттой болох. Төслийн эрсдэл, үр дүнд нөлөөлөх хүчин зүйлсийг зах зээлийн судалгаагаар үнэлж тогтооно.
 - (d) **Эрсдлийн удирдлага:** Үйл ажиллагаа явуулах орчин, зах зээлийн нөхцөл байдал, хэрэгжүүлэгч агентлагийн хүчин чадал болон нийлүүлэгчийн хүчин чадалтай холбоотой бүхий л томоохон эрсдлийг хамруулан тооцно. Худалдан авах ажиллагааны шийдэл, техникийн тодорхойлолт, гэрээний нөхцөл шаардлага, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт болон гэрээний удирдлага зэрэг худалдан авах ажиллагааг удирдах явцад гарч болох худалдан авах ажиллагааны эрсдэл, боломжийг судалж тооцно.
 - (е) **Худалдан авах ажиллагааны зохион байгуулалт:** Худалдан авах ажиллагааны арга, чадварын болон үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, гэрээний стратегийг холбогдох үндэслэлийн хамт (гэрээний багцлалт¹, гэрээний төрлүүд, гэрээний голлох зүйл, заалтууд, нийлүүлэлт ба төлбөрийн үндсэн ажлууд) техникийн голлох үзүүлэлт болон чанарын шаардлагын жагсаалт зэргийг тодорхойлно.
5. Худалдан авах ажиллагааны хамгийн тохиромжтой аргыг сонгоход дараах хүчин зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:
- (a) тухайн төслийн хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлох;
 - (b) худалдан авах ажиллагаанд нөлөөлөх зах зээлийн хангамж хүрэлцээ, хандлага, шинж чанар ба хүчин чадалд хийсэн үнэлгээ;
 - (c) тухайн худалдан авах ажиллагааг өмнө нь хэрэгжүүлж байсан талаарх хэрэгжүүлэгч агентлагийн нөөц ба туршлагад хийсэн үнэлгээ;
 - (d) худалдан авах ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийн үндэслэл буюу тухайн шийдвэрийг гаргахын тулд төслийн хөгжлийн зорилтод хүргэх зорилгоор худалдан авах ажиллагааны болон сонгон шалгаруулалтын аргуудын давуу ба сул талуудад хийсэн дүн шинжилгээ;
 - (е) санал болгож буй чадварын болон үнэлгээний арга нь зах зээлийн шинжилгээ, эрсдэл, тухайн улсын нөхцөл байдал болон төслийн онцлогт тохирч буй талаарх үндэслэл зэрэг багтана.
6. Зээлийн хэлэлцээр эхлэхээс өмнө төслийн бэлтгэл ажлын хүрээнд зээлдэгч нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний төслийг бэлтгэн боловсруулах ба АХБ-нд зөвшөөрөл

¹ Гадаадын тендерт оролцогчийг тендер шалгаруулалтад оролцуулахгүй байх цорын ганц зорилготойгоор гэрээг багцлан хуваахыг АХБ үл дэмждэг. Хэрэв худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд гэрээг жижиглэн хуваахаар тусгасан бол энэ нь гадаадын тендерт оролцогч өчүүхэн бага сонирхолтой, эсвэл огт сонирхолгүй болохыг нотолсон зах зээлийн холбогдох үнэлгээг үндэслэсэн байвал зохино.

авах зорилгоор хүргүүлнэ. Зээлдэгч нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг жил тутам, эсхүл төслийн хугацаанд шаардлага гарсан тухай бүр шинэчилнэ. Зээлдэгч нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд оруулсан аливаа өөрчлөлт, шинэчлэлийг АХБ-тай зөвшилцөнө.

7. Мэдээллийг оролцох боломжтой болон чадвартай тендерт оролцогчдод эрт хүргэх зорилгоор АХБ нь дараа жилийн худалдан авах ажиллагааны хамрах ерөнхий цар хүрээ болон өртгийг агуулсан худалдан авах ажиллагааны бүх төлөвлөгөөний эхний хувилбар (холбогдох бусад өөрчлөлтийн хамт)-ыг олон нийтэд нээлттэй зарлана.

3 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалт

1. Энэхүү хавсралтад заасан нөхцөлийг бараа, ажил, үйлчилгээний худалдан авах ажиллагаанд мөрдөж хэрэглэх ба харин зөвлөх үйлчилгээний хувьд онцлог ялгаатай нөхцөлийг 4 дүгээр хавсралтад тусгав.

Гэрээний төрөл ба хэмжээ

2. Тендерийн баримт бичигт гэрээний төрлийг тодорхой дурдах ба тухайн гэрээний нөхцөлийг тусгана. Гэрээний төрөл, хэлбэрийг сонгохдоо түүний зорилтод нийцсэн байдлыг үндэслэн, мөнгөний үнэ цэнийг хангахуйц худалдан авах ажиллагаа болон эрсдлийг харгалзан үзнэ. Гэрээний хамгийн түгээмэл төрөл нь нийт үнэ, хугацаанд суурилсан, эсхүл нэгж үнэ, эсхүл эдгээрийг хослуулсан зэрэг төлбөрийн нөхцөлтэй байна.
3. Ижил төстэй хэдий ч өөр төрлийн зөвлөх бус үйлчилгээ, тоног төхөөрөмж, эсхүл ажил шаардсан төслийн хувьд, жижиг, том компаниудын сонирхлыг татах зорилгоор хувилбарт гэрээний сонголттойгоор тендерт урьж болно. Энэ тохиолдолд, компани нэг гэрээ (хэсэг), эсхүл ижил төстэй бүлэг гэрээ (багц)-нд өөрийн сонголтоор өрсөлдөж болно. Хамгийн оновчтой мөнгөний үнэ цэнэтэй тендер, эсхүл тендерийн хослолыг тодорхойлох зорилгоор бүх тендер, тендерийн хослолыг санал хүлээж авах эцсийн ижил хугацаанаас өмнө хүлээн авч, нэгэн зэрэг үнэлнэ.
4. Зарим онцгой тохиолдолд зураг төсөл, инженерийн тооцоо хийх, тоног төхөөрөмж нийлүүлэн суурилуулах, цогцолбор байгууламж, ажлыг нэг хариуцлагын гэрээний хүрээнд хийж гүйцэтгэх үед АХБ нь түлхүүр гардуулах гэрээг зөвшөөрөх, эсхүл хэрэглэхийг шаардаж болно. Үүнээс гадна зээлдэгч нь зураг төсөл, инженерийн тооцооллыг өөрөө хариуцаж болох ба тухайн төслийн бүрэлдэхүүн хэсэгт шаардсаны дагуу бүх бараа, ажил, үйлчилгээг нийлүүлэн суурилуулах гэрээнд санал ирүүлэхээр тендерт оролцогчийг урьж болно. Шаардлагатай гэж үзвэл зураг төсөл, барилга угсралт, менежментийн гэрээ¹ болон үүнтэй төстэй гэрээ хэлэлцээг ашиглаж болно.

Хоёр үе шаттай тендер шалгаруулалт

5. Түлхүүр гардуулах гэрээ, эсхүл онцгой шинж чанартай томоохон цогцолбор барилга байгууламж, ажил, зөвлөх бус үйлчилгээ, эсхүл мэдээлэл ба холбооны цогц технологи

¹ Барилгын ажлын хувьд менежментийн гүйцэтгэгч нь тухайн ажлыг өөрөө шууд гүйцэтгэхгүй ч гүйцэтгэлийн үнэ, чанар, цаг хугацаатай холбоотой эрсдэл болон хариуцлагыг бүрэн хүлээх замаар өөр гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулж, түүний ажлыг удирдан зохион байгуулна. Барилгын менежер нь зээлдэгчийн зөвлөх, эсхүл төлөөлөгч байж болох хэдий ч дээрх эрсдэлийг хүлээхгүй.

бүхий гэрээний хувьд техникийн бүрэн тодорхойлолтыг урьдчилан гаргах нь тохиромжгүй, эсхүл боломжгүй байж болно. Энэ тохиолдолд хоёр үе шаттай тендер шалгаруулалтын горимыг хэрэглэж болох ба эхний шатанд ихэвчлэн үнэ тусгаагүй техникийн санал ирүүлэхээр урина. Ийм техникийн саналыг техникийн урьдчилсан зураг төсөл, гүйцэтгэлийн үзүүлэлтэд тулгуурлан бэлтгэх бөгөөд техникийн болон арилжааны нэмэлт тодруулга, тохируулга хийх боломжтой байна.

6. Эхний шатанд техникийн саналын тодруулга хийснээр тендерийн баримт бичигт² нэмэлт өөрчлөлт хийж тараах ба/эсхүл өөрчлөлт оруулах тухай санамж бичгийг үйлдэж болно. Үүний дараа буюу тендер шалгаруулалтын хоёр дах үе шатанд техникийн саналын эцсийн хувилбарыг холбогдох үнийн саналын хамт ирүүлнэ.
7. Зарим тохиолдолд, эхний шатанд техникийн саналыг битүүмжилсэн санхүүгийн саналын хамт ирүүлж болно. Техникийн тодорхойлолтыг эцэслэн боловсруулсны дараа шинэчилсэн техникийн саналыг шинэчилсэн санхүүгийн саналын хамт ирүүлнэ.

Хоёр дугуйт тендер шалгаруулалт

8. Хоёр дугуйт горимыг ихэвчлэн нэг үе шаттай тендер шалгаруулалтад хэрэглэдэг бөгөөд саналыг нэгэн зэрэг хоёр өөр дугуйнд хийж ирүүлэхдээ техникийн саналыг нэг дугуйнд, санхүүгийн саналыг нөгөө дугуйнд битүүмжлэнэ.
9. Шаардлагад нийцээгүй техникийн санал ирүүлсэн тендерт оролцогчийн санхүүгийн саналыг нээхгүйгээр буцаана.

Тендер шалгаруулалтыг мэдээлэх ба зарлах

10. Тендер шалгаруулалтанд оролцох боломжийг цаг хугацаанд нь мэдээлэх явдал нь өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалтын хувьд нэн чухал ач холбогдолтой ба тендер бэлтгэх, хүргүүлэхэд шаардагдах хангалттай хугацааг тендерт оролцогчдод олгоно. Тендер шалгаруулалтыг зарлахдаа олон улсад ба дотоодод дараах байдлаар түгээнэ.
 - (а) хэрэв олон улсад зарлах нь илүү тохиромжтой, эсхүл зайлшгүй шаардлагатай бол урьдчилан сонголтын эсхүл тендерийн урилгыг АХБ-ны цахим хуудаст³ болон дараах аргаар түгээнэ. Үүнд:
 - олон нийт чөлөөтэй хандах боломжтой, англи хэл дээр гардаг цахим хуудас;
 - үндэсний хэмжээний сонин (хэрэв боломжтой бол англи хэл дээр хэвлэгддэг нэгээс доошгүй сонин) болон зээлдэгч орны цахим хуудас;

Санхүүжилтийн гэрээнд заасны дагуу зөвшөөрөл авах болон АХБ-ны цахим хуудсанд нийтлүүлэх зорилгоор тендерийн урилгын хувийг АХБ-нд хүргүүлнэ.

² Тендер шалгаруулалтын хоёр дах үе шатанд тендерийн баримт бичигт өөрчлөлт оруулах үедээ зээлдэгч нь ил тод байдал болон оюуны өмчийн эрхтэй холбоотой шаардлагын дагуу, тухайн тендерт оролцогчийн эхний шатанд ирүүлсэн техникийн саналтай холбоотой нууцлалыг чанд хадгалах үүрэгтэй.

³ www.adb.org

- (b) Тухайн худалдан авах ажиллагааны шинж чанар, цар хүрээ нь гадаадын этгээдийн сонирхлыг татахгүй гэж үзсэн тохиолдолд урьдчилсан сонголтын болон тендерийн урилгыг зарлахдаа зөвхөн үндэсний хэмжээний хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, албан ёсны сонин хэвлэл болон олон нийт чөлөөтэй хандах боломжтой цахим хуудаст нийтэлж болно. Гадаадын этгээд дараах тохиолдолд тендер шалгаруулалтыг сонирхохгүй байж болно. Үүнд:
- (i) гэрээний үнийн дүн бага;
 - (ii) ажил нь газар зүйн болон цаг хугацааны хувьд тархсан;
 - (iii) ажил нь ажиллах хүчний зардал өндөртэй;
 - (iv) дотоодын зах зээл дэх бараа, ажил, үйлчилгээний өртөг нь олон улсын зах зээлийн өртгөөс доогуур өртөгтэй байх зэрэг орно.
11. Тендерийн урилгад зээлдэгч (эсхүл ирээдүйн зээлдэгч)-тэй холбоотой мэдээлэл, зээлийн зорилго, хэмжээ, нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалтын цар хүрээ зэрэг мэдээллийг тусгахаас гадна тендерийн баримт бичгийг хүлээн авахтай холбоотойгоор зээлдэгчийн худалдан авах ажиллагаа хариуцсан агентлагийн нэр, утасны дугаар, и-мэйл хаяг, шуудангийн хаяг, цахим хуудас зэргийг тусгасан байна. Холбогдох тендерийн урилгыг нийтлэх өдрөөс өмнө урьдчилсан сонголтын болон тендерийн баримт бичгийг олон нийтэд түгээхийг хориглоно.

Тендерт оролцогчийг урьдчилан сонгох

12. Урьдчилсан сонголт⁴ гэдэг нь зөвхөн хангалттай чадавхи, нөөцтэй тендерт оролцогч тендер ирүүлэх боломжтойг тодорхойлж баталгаажуулах горимыг хэлнэ.
13. Энэ горимыг бүх худалдан авах ажиллагаанд ашиглаж болох боловч нэр томьёоны хувьд тухайн худалдан авах ажиллагааны онцлогоос шалтгаалан өөрчлөгдөж болно. Бараа, ажил, зөвлөх бус үйлчилгээнд түүнийг урьдчилсан сонголт явуулах гэж нэрлэнэ. Зөвлөх үйлчилгээний хувьд түүнийг хураангуй жагсаалт гаргах гэж нэрлэх ба хураангуй жагсаалтад ирүүлж байгаа мэдүүлгийг сонирхолоо илэрхийлэх хүсэлт гэж хэлнэ. Эдгээр нь хэрэгжүүлэх дараалал ба агуулгын хувьд ижил байна.
14. Урьдчилсан сонголт явуулахыг ихэвчлэн дараах тохиолдолд санал болгоно. Үүнд:
- (a) зөвлөх үйлчилгээ;
 - (b) томоохон, эсхүл цогцолбор ажил;
 - (c) тендерийн дэлгэрэнгүй санал бэлтгэх зардал өндөр байх нь өрсөлдөөнийг хязгаарлахад хүргэж болох зэрэг бусад нөхцөл байдал⁵ орно.

⁴ Зөвлөх үйлчилгээний хувьд урьдчилсан сонголт явуулах гэдэгт хураангуй жагсаалт гаргах ажиллагаа хамаарна.

⁵ Тухайлбал: Энгийн бус бүтэцтэй тоног төхөөрөмж; үйлдвэрлэлийн байгууламж; тусгай мэргэжлийн үйлчилгээ; мэдээлэл, харилцаа холбооны зарим цогц технологи бүхий гэрээ; болон түлхүүр гардуулах нөхцөлтэй, зураг төсөл ба барих, болон менежментийн гэрээүүд тус тус орно.

15. Тендер шалгаруулалтад оролцох сонирхолтой оролцогчийн тухайн гэрээг амжилттай хэрэгжүүлэх чадавхи, нөөцөд үндэслэн урьдчилсан сонголтыг явуулах ба дараах хүчин зүйлсийг харгалзан үзнэ. Үүнд:
 - (a) ижил төстэй гэрээг өмнө нь гүйцэтгэж байсан туршлага болон гэрээний гүйцэтгэл;
 - (b) тухайн гэрээг гүйцэтгэхтэй холбоотой чадварууд⁶;
 - (c) санхүүгийн нөхцөл байдал зэрэг орно.
16. Урьдчилсан сонголтын шалгуур үзүүлэлтийг боломжит тендерт оролцогч болон зөвлөхүүдэд бодитой, ил тод байдлаар хүртээмжтэй байлгах ба зохих горимын дагуу нийтэлсэн байна.
17. Боломжит тендерт оролцогчдод мэдүүлгээ бэлтгэх, хянахад нь хүртээмжтэй хугацааг олгохын тулд урьдчилсан сонголтын мэдүүлэг (эсхүл зөвлөх үйлчилгээний хувьд сонирхол илэрхийлэх хүсэлт) ирүүлэх хугацааг хангалттай байлгах аар тогтоох шаардлагатай. Өрсөлдөөнийг дэмжих зорилгоор урьдчилсан сонголтын батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийн дагуу тухайн ажлыг амжилттай хийж гүйцэтгэх чадвартай бүх этгээдийг тендер ирүүлэхээр урина.
18. АХБ нь урьдчилсан сонголтын үнэлгээг дуусгах хугацаа, тендер шалгаруулалтыг эхлүүлэх хугацаа хоорондоо урт байхыг зөвшөөрдөггүй бөгөөд ийм учраас урьдчилсан сонголтыг явуулж дуусмагц шаардлага хангасан тендерт оролцогчдод тендерийн баримт бичгийг аль болох хурдан авах боломж олгохыг дэмжинэ.
19. Хэрэв шударга өрсөлдөөнийг хязгаарлахгүй гэж үзэж байгаа бол зээлдэгч нь урьдчилсан сонголтын баримт бичигт тодорхой тусгасан шалгуур үзүүлэлтийг үндэслэн, урьдчилсан сонголтын үр дүнд үлдэх компанийн тоог хязгаарлан тогтоож болно.
20. Тодорхой хугацааны туршид эрх нь олгогдох хэсэг бүлэг гэрээний урьдчилсан сонголтын хувьд, тухайн тендерт оролцогчийн техникийн ба санхүүгийн нөөц бололцоо хүрэлцээтэй эсэхийг үндэслэн, тухайн гэрээг амжилттай хийж гүйцэтгэх боломжгүй болох нөхцөл байдлаас зайлсхийх зорилгоор аль нэг тендерт оролцогчтой байгуулах гэрээний тоо болон нийт үнийн дүнд хязгаар тогтоож болно. Энэ тохиолдолд урьдчилсан сонголтод тэнцсэн тендерт оролцогчийн жагсаалтыг цаг тухай бүрт нь тогтмол шинэчилнэ. Түүнчлэн урьдчилсан сонголтын үеэр ирүүлсэн мэдээллийг гэрээ байгуулах эрх олгох үед дахин нягтлахыг АХБ шаардана. Хэрэв гэрээг амжилттай хэрэгжүүлэх чадвар ба нөөцгүй болсон нь тогтоогдвол уг тендерт оролцогчид гэрээ байгуулах эрхийг олгохоос татгалзаж болно.

Түншлэл

21. Аливаа компани бие даан ганцаараа, эсхүл дотоод, гадаадын компанитай хамтдаа буюу дангаараа хүлээх хариуцлагыг баталгаажуулан түншлэлийн хэлбэрээр тендер ирүүлэн

⁶ Үүнд: (i) бараа ба ажлын тендерийн хувьд барилгын ба үйлдвэрлэлийн байгууламж; (ii) ижил төстэй бүс нутаг болон улсын туршлага; (iii) зөвлөх үйлчилгээний хувьд холбогдох салбарт ажиллаж байсан туршлага болон өмнөх гэрээний гүйцэтгэл зэрэг хамаарна.

оролцож болно⁷. Нээлттэй өрсөлдөөнийг дэмжих үүднээс, АХБ заавал түншлэлийн хэлбэрээр, эсхүл өөр бусад хэлбэрээр компаниудтай заавал хамтран тендерт оролцохыг шаардсан аливаа нөхцөлийг зөвшөөрөхгүй.

Тендерийн баримт бичиг

22. Тендерийн баримт бичгийн дэлгэрэнгүй агуулга ба нарийвчилсан заалт нь худалдан авах бараа, ажил, үйлчилгээний төрөл, гэрээний хэмжээнээс хамааран харилцан адилгүй байх боловч шаардлага хангасан тендер бэлтгэхэд шаардлагатай бүх мэдээллийг тендерийн баримт бичигт зайлшгүй тусгасан байна.
23. Харилцан уялдаа болон хууль тогтоомжийн тодорхой байдлыг дэмжих зорилгоор худалдан авах ажиллагааны бүх аргад тендерийн жишиг баримт бичиг (ТЖББ) гэж нэрлэгддэг стандарт баримт бичгийг ашигладаг. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасны дагуу зээлдэгч нь АХБ-наас гаргасан холбогдох ТЖББ-ийг ашиглана. Хэрэв АХБ-наас холбогдох ТЖББ-ийг гаргаагүй бол зээлдэгч нь энэхүү журамд нийцсэн, өөр бусад олон улсын болон үндэсний хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн гэрээний жишиг нөхцөл болон гэрээний загварыг ашиглаж болно.
24. ТЖББ нь худалдан авах ажиллагааны онцлогийг харуулна. Тухайлбал, зөвлөх үйлчилгээний хувьд тендерийн урилгыг санал ирүүлэх хүсэлтэд тусгаж оруулна.
25. Тендерийн баримт бичгийг түгээх явцад зээлдэгч цахим систем ашиглахыг АХБ-ны зүгээс дэмжинэ.

Тендерийн ба тендерийн баталгааны хүчинтэй байх хугацаа

26. Тендерт оролцогч нь тендерийн баримт бичигт заасан хугацаанд хүчин төгөлдөр бүхий тендер ирүүлэх үүрэгтэй бөгөөд энэ хугацаа нь зээлдэгч тендерийг харьцуулах ба үнэлэх, гэрээний эрх олгох зөвлөмжийг АХБ-аар хянуулах (хэрэв урьдчилсан хяналт хийгдэх шаардлагатай бол), мөн уг хугацаанд багтаан гэрээ байгуулах эрх олгоход шаардлагатай бүх зөвшөөрлийг авахад хүрэлцэхүйц хугацаа байна.
27. Зээлдэгч тендерийн баталгааг бараа, ажил, зөвлөх бус үйлчилгээний гэрээнд шаардаж болно. Энэ тохиолдолд тендерийн баталгааг тендерийн баримт бичигт шаардсан хэмжээ ба маягтын дагуу гаргаж ирүүлнэ. Тендерийн баталгаа нь тендерийн баримт бичигт заасан хугацаанд хүчинтэй байна. Шалгарсан тендерт оролцогчтой гэрээнд гарын үсэг зурсан дариуд, шалгараагүй тендерт оролцогчийн тендерийн баталгааг чөлөөлнө.
28. Тендерийн баталгааг ирүүлэхийн оронд зээлдэгч тендерт оролцогчийг тендерийн баталгааны мэдэгдэлд гарын үсэг зурж ирүүлэхийг шаардаж болох бөгөөд мэдэгдэлд, хэрэв тендерт оролцогч тендер хүчинтэй байх хугацаанд тендерээ буцаан авсан, эсвэл өөрчилсөн, эсхүл гэрээ байгуулах эрх олгосны дараа гэрээнд гарын үсэг зураагүй, эсхүл тендерийн баримт бичигт заасан хугацаанаас өмнө гүйцэтгэлийн баталгаа ирүүлээгүй бол уг зээлдэгчээс зарлах бүх гэрээний тендер шалгаруулалтад тухайн тендерт оролцогчийн

⁷ Зарим тохиолдолд, компани тодорхой нэг ажлыг хийж гүйцэтгэх зорилгоор (бараа ба ажлын тендер) туслан гүйцэтгэгч, эсхүл (зөвлөх үйлчилгээний тендер) туслан зөвлөхтэй хорших хэлбэрээр, эсхүл дангаараа тендер ирүүлэн оролцож болно.

оролцох эрхийг тодорхой хугацааны туршид хасахыг хүлээн зөвшөөрсөн нөхцөлийг тусгана.

Тендерийн хэл

29. АХБ-наас өөрөөр зөвшөөрсөнөөс бусад тохиолдолд, тендер шалгаруулалтын болон холбогдох бусад баримт бичиг, тендерийн урилга зэргийг англи хэл дээр бэлтгэнэ.

Тендерийн баримт бичиг нь ойлгомжтой, тодорхой байх

30. Тендерийн баримт бичигт нээлттэй өрсөлдөөнийг зөвшөөрсөн болон дэмжсэн тодорхой үг найруулгыг тусгаж, зээлдэгчийн шаардлагыг хоёрдмол утгагүй, нарийвчлан зөв тодорхойлно.
31. Тендерийн үнэлгээнд үнээс гадна харгалзан үзэх хүчин зүйлсийг анхаарах шаардлагатай тохиолдолд эдгээр хүчин зүйлс, түүнчлэн түүнийг хэрхэн тооцох, эсхүл мөн яаж үнэлэх зааврыг тендерт оролцогчдод үнэлгээний аргачлал гэсэн утгаар мэдээлж, тендерийн баримт бичигт тусгана.
32. Хэрэв зураг төсөл, материал, ашиглалтад хүлээлгэн өгөх хуваарь, төлбөрийн нөхцөл гэх мэт хувилбарт шийдэлтэй тендер ирүүлэхийг зөвшөөрсөн бол эдгээрт тавигдах нөхцөл шаардлага, үнэлэх аргачлалыг тодорхой заана.
33. Шударга байдлыг хангахын тулд боломжит бүх тендерт оролцогчийг нэг цаг хугацаанд, ижил нөхцөлд, ижил мэдээллээр хангах бөгөөд төсөл хэрэгжих талбайтай танилцах хангалттай боломжийг олгоно.
34. Ажлын эсхүл цогцолбор нийлүүлэлтийн, эсхүл үйлчилгээний гэрээнд тендерийн өмнөх уулзалтыг зохион байгуулах, боломжит тендерт оролцогч (биечлэн, эсхүл цахимаар) тодруулга авах зорилгоор зээлдэгчийн төлөөлөгчтэй уулзаж болно. Уулзалтын тэмдэглэлийг боломжит бүх тендерт оролцогчид, мөн хувийг нь АХБ-нд хүргүүлнэ.
35. Эрх тэгш байдлыг хангахын тулд аливаа нэмэлт мэдээлэл, тодруулга, алдааны залруулга болон тендерийн баримт бичгийн өөрчлөлтийг тендерийн баримт бичгийн эх хувилбарыг хүлээн авсан бүх тендерт оролцогчид зохих арга хэмжээ авах боломж олгох үүднээс тендер хүлээн авах эцсийн хугацаа дуусахаас хангалттай хугацааны өмнө илгээнэ. Шаардлагатай гэж үзвэл тендер хүлээн авах эцсийн хугацааг сунгаж болно.

Чанарыг тодорхойлох

36. Гүйцэтгэх ажил, тухайн ажлын байршил, нийлүүлэх бараа, түүнийг хүргэх, суурилуулах газар байршил, үзүүлэх үйлчилгээ, түүнийг нийлүүлэх, дуусгах хугацаа, гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлтийн доод хэмжээ, баталгаат хугацааны ба засвар үйлчилгээний шаардлага үзүүлэлт, түүнчлэн өөр бусад нөхцөлд зээлдэгчийн тавих шаардлагыг тендерийн баримт бичигт тодорхой тусгаж өгсөн байна.

37. Зээлдэгчийн техникийн ба чанарын шаардлагыг зээлдэгчийн хэрэгцээний талаарх тодорхой, дэлгэрэнгүй мэдэгдлийг үндэслэн тендерийн баримт бичигт тодорхойлж өгнө. Эдгээр шаардлагад дээрх хэрэгцээг хангах бараа ба үйлчилгээний хамрах хүрээ, онцлогийн талаар дэлгэрэнгүй заахаас гадна, хангавал зохих чанарын болон бусад стандарт шаардлагыг тусгана.
38. Зээлдэгчийн шаардлагыг ихэвчлэн гүйцэтгэлийн ба үйл ажиллагааны шаардлагаар, эсхүл техникийн тодорхойлолтын ба үйлдвэрлэлийн стандартын шаардлагад үндэслэн илэрхийлж тодорхойлно.
39. Тохиромжтой бол, нийлүүлэх тоног төхөөрөмж, гүйцэтгэх ажил, үйлчилгээ нь техникийн тодорхойлолтод нийцсэн эсэхийг шалгахын тулд хэрэглэх аливаа туршилт, стандарт ба аргачлалыг тендерийн баримт бичигт заана.
40. Зөвлөх үйлчилгээний хувьд шалгуур үзүүлэлт нь тухайн ажлын зорилго, зорилт ба цар хүрээг тодорхой дурдсан ажлын даалгаварт суурилсан байх, бөгөөд холбогдох суурь мэдээллээр хангасан байна.
41. Тендерийн баримт бичигт тусгасан стандарт, техникийн тодорхойлолт нь тухайн худалдан авах бараа болон/эсхүл ажлын чухал шаардлагатай гүйцэтгэлийн болон бусад шаардлагыг хангах замаар, аль болох өргөн хүрээнд өрсөлдөөнийг дэмжих зорилгоор боловсруулагдсан байхаас гадна Олон Улсын Стандартын Байгууллагаас тогтоосон, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн стандартын дагуу боловсруулагдсан байна. Хэрэв ийм олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн стандарт байхгүй бол үндэсний стандартыг зааж өгнө. Бүх тохиолдолд, дүйцэхүйц стандартыг хүлээн зөвшөөрнө.

Барааны тэмдэг ашиглах

42. Ялгаварлахаас зайлсхийх зорилгоор барааны тэмдэг нэр, каталог дугаар, эсхүл ижил төстэй ангиллыг тусгайлан заахыг зөвшөөрөхгүй. Гэхдээ, хэрэв өөр бүрэн бус техникийн тодорхойлолтыг тодруулахын тулд тодорхой нэг үйлдвэрлэгчийн барааны нэр, тэмдэг, каталог дугаарыг зайлшгүй заах шаардлагатай бол ийм тодорхойлолтын ард “эсхүл түүнтэй дүйцэхүйц” гэсэн үгийг нэмж оруулна.
43. Уг дурдсан шаардлагад дүйцэхүйц ижил төстэй шинж чанартай бөгөөд гүйцэтгэлийн үзүүлэлттэй бараа нийлүүлэх саналыг техникийн тодорхойлолтод хүлээн зөвшөөрнө.

Барааны ба ажлын үнэ тогтоох

44. Гадаадаас санал болгох бүх бараанд өртөг, даатгал ба тээврийн нөхцөлтэй үнээр (CIF/СИФ), эсхүл өртөг ба бараа хүргэгдэх цэг хүртэлх даатгалын нөхцөлтэй үнээр (CIP/СИП), харин дотоодод бэлэн байгаа, үйлдвэрлэсэн, эсхүл угсарсан, мөн өмнө нь импортоор оруулж ирсэн бараанд агуулахаас нийлүүлэх үнийг (EXW)⁸ үндэслэн, барааны тендерийн санал ирүүлэхээр урина. Хэрэв тендерт оролцогч бараа нийлүүлэх, суурилуулах гэрээний тухайд дотоодын тээвэр, суурилуулалт, ашиглалтад өгөх болон бусад ижил төстэй

⁸ Дэлгэрэнгүй тайлбарыг Олон улсын худалдааны танхимаас гаргасан Инкотермс-ийн холбогдох хувилбараас харна уу. Хаяг: 38 Cours Albert 1er, 75008 Парис, Франц.

үйлчилгээ үзүүлэх шаардлагатай бол эдгээр үйлчилгээтэй холбоотой үнийн саналыг тусад нь гаргаж өгнө.

45. Түлхүүр гардуулах гэрээний хувьд тендерт оролцогч нь үнийг тооцож гаргахдаа ажлын талбайд суурилуулах үйлдвэрийн барилга байгууламжийн үнэд тоног төхөөрөмжийн нийлүүлэлт, далайн ба дотоодын тээвэрлэлт, даатгал, суурилуулалт, ашиглалтад хүлээлгэн өгөх, түүнчлэн зураг төсөл, засвар үйлчилгээ ба ашиглах зэрэг гэрээний хүрээнд хийгдэх бусад бүх дагалдах ажил, үйлчилгээний нийт зардлыг багтаана. Тендерийн баримт бичигт өөрөөр заагаагүй бол түлхүүр гардуулах гэрээний үнэд бүх татвар, хураамж, шимтгэл багтсан байна⁹.
46. Ажлын гэрээний тендерт оролцогч нь ихэвчлэн ажлын гүйцэтгэлийг нэгж үнээр эсхүл нийт үнээр тооцон ирүүлэх ба уг үнэд бүх татвар, хураамж, шимтгэл багтсан байна.

Үнийн тохируулга

47. Гүйцэтгэгчийн зүгээс хянах боломжгүй үнийн өсөлтийн үед эсхүл ажиллах хүч, тоног төхөөрөмж, материал гэх мэт гэрээний гол бүрэлдэхүүн хэсгийн үнэд өөрчлөлт орсон үед үнийн тохируулга хийж болох эсэх талаар тендерийн баримт бичигт тодорхой заана. Үнийн тохируулгын хэмжээг тогтоохдоо гэрээний гол бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн өртгийн өөрчлөлтийг үндэслэнэ. Хэрэв үнийн тохируулгыг хэрэглэх бол тендерийн баримт бичигт тохируулга хийх аргачлал, томъёог тусгасан байна. Тендерийн үнийг харьцуулахад зөвхөн суурь үнийг ашиглана.

Тээвэрлэлт ба даатгал

48. Нийлүүлэгч ба гүйцэтгэгч тээвэрлэлт, даатгалын үйлчилгээг аливаа эрх бүхий эх үүсвэрээс авч болохыг тендерийн баримт бичигт зөвшөөрнө. Тендерт оролцогчийн санал болгох даатгалын төрөл, нөхцөлийг тендерийн баримт бичигт дурдана.

Мэргэжлийн хариуцлага

49. Үйлчилгээ үзүүлэгч нь тухайн үүрэг даалгаврыг мэргэжлийн зохих стандартын дагуу чанартай хийж гүйцэтгэх үүрэгтэй. Хэрэв талууд эдгээр хариуцлагыг гэрээний хүрээнд хязгаарлах хүсэлтэй байгаа бол дараах зүйлсийг анхаарна. Үүнд:
 - (а) үйлчилгээ үзүүлэгч хайхрамжгүй байдлаар алдаа гаргасан, эсхүл буруу үйлдэл хийсэн тохиолдолд хязгаарлалтыг хэрэглэхгүй;
 - (б) зээлдэгчийн өмнө үйлчилгээ үзүүлэгчийн хүлээх хариуцлагыг ямар ч тохиолдолд тендерийн баримт бичиг, гэрээний тусгай нөхцөлд заасан гэрээний нийт үнийн

⁹ Төслийн зардалд хамаарах татвар, хураамжийг АХБ-наас санхүүжүүлэх бол энэ санхүүжүүлэх хэмжээ нь бодитой байх, мөн тухайн орны татварын горим нь хангалттай ил тод, өрсөлдөх чадвар бүхий, төвийг сахисан, тогтвортой гэж дүгнэгдсэн байна. АХБ, 2005 он. *Азийн хөгжлийн банкнаас санхүүжүүлэх зардлын хэмнэлт ба эрх бүхий зардал: Шинэ хандлага*. Манила хот. <https://www.adb.org/documents/cost-sharing-and-eligibility-expenditures-asian-development-bank-financing-new-approach>

үржүүлэгчээс бага байхаар хязгаарлаж тогтоохгүй (ийм хязгаарлалтын хэмжээ тухайн нөхцөлөөс хамаарна);

- (с) ийм хязгаарлалт зөвхөн зээлдэгчийн өмнө үйлчилгээ үзүүлэгчийн хүлээх хариуцлагад хамаарах бөгөөд гуравдагч этгээдийн өмнө үйлчилгээ үзүүлэгчийн хүлээх хариуцлагад хамаарахгүй.

Валютын нөхцөл

50. Тендерт оролцогчоос үнийн саналаа илэрхийлэх валют, тендерүүдийг харьцуулахын тулд өөр валютаар илэрхийлэгдсэн тендерийн үнийг нэг валютад хөрвүүлэх горим болон гэрээний үнийг төлөх валют зэргийг тендерийн баримт бичигт тодорхой зааж өгнө.

Хувилбарт тендер

51. Тендерт оролцогч нь хувилбарт тендерийг хэзээ ирүүлэх боломжтой, хувилбарт тендерийг хэрхэн ирүүлэх, тендерийн үнийг хэрхэн санал болгох, мөн хувилбарт тендерийг үнэлэх суурь үндэслэл зэрэг мэдээллийг тендерийн баримт бичигт тодорхой тусгаж өгнө.

Гэрээний нөхцөл

52. Гэрээний баримт бичигт гүйцэтгэх ажил, нийлүүлэх бараа, үзүүлэх үйлчилгээний цар хүрээ, зээлдэгч, нийлүүлэгч, гүйцэтгэгч, эсвэл үйлчилгээ үзүүлэгчийн эрх үүрэг, гэрээг хянах, хэрэгжүүлэхэд зээлдэгчээс сонгож ажиллуулах инженер, архитектор, эсхүл барилгын менежерийн үүрэг, эрх мэдлийг нарийвчлан тодорхойлно.
53. Гэрээний ерөнхий нөхцөлөөс гадна, тухайн худалдан авах бараа, ажил, эсхүл үйлчилгээ болон төслийн байршилд хамаарах тусгай нөхцөлийг тусгана. Гэрээний нөхцөлүүд нь эрсдэл ба хариуцлагын тэнцвэрт хуваарилалтыг хангасан байвал зохино.

Гэрээний удирдлага

54. Гэрээний удирдлагын¹⁰ зорилго нь бүх талууд өөрсдийн үүргийг биелүүлэхэд оршино. Гүйцэтгэгч гэрээг хангалттай сайн хэрэгжүүлж байгаа, зохих оролцогчдод мэдээллийг хүргэж байгаа, түүнчлэн гэрээний бүх нөхцөл, шаардлагыг биелүүлж байгаа эсэхийг хангахын тулд зээлдэгч (холбогдох гүйцэтгэгч байгууллагаар дамжуулан) гэрээг түүний хэрэгжилтийн явцад маш идэвхтэй удирдана.

¹⁰ 8 дугаар хавсралтын 3 дугаар зүйл.

Гүйцэтгэлийн баталгаа

55. Бараа, ажил, ба зөвлөх бус үйлчилгээний гэрээний хувьд, тендерийн баримт бичигт гүйцэтгэлийн баталгаатай холбоотой шаардлагыг тодорхой тусгана.

Алданги ба урамшууллын нөхцөл

56. Бараа нийлүүлэх, ажил эсхүл зөвлөх бус үйлчилгээг дуусгах хугацаа удаашрах, эсхүл бараа, ажил нь гүйцэтгэлийн шаардлагыг хангаагүй зэргээс үүдэн зээлдэгч нэмэлт зардал гаргах, эсхүл орлогоо алдах буюу бусад үр ашиг буурахад хүргэх тохиолдолд, зохих дүнгээр алданги тооцох заалтыг, эсхүл түүнтэй төстэй бусад зохицуулалтыг гэрээний нөхцөлд тусгана.
57. Гэрээнд заасан хугацаанаас өмнө барааг нийлүүлж, ажил ба үйлчилгээг гүйцэтгэж дуусгаснаар зээлдэгчид ашигтай байх тохиолдолд нийлүүлэгч, гүйцэтгэгч эсхүл үйлчилгээ үзүүлэгчид урамшуулал олгох тухай заалтыг мөн тусгаж болно.

Давагдашгүй хүчин зүйл

58. Гэрээгээр хүлээсэн үүргийг биелүүлэх үед талуудын гаргасан зөрчил нь гэрээний нөхцөлд дурдсан давагдашгүй хүчин зүйлээс хамааралтай бол түүнийг зөрчил гэж үзэхгүй талаар гэрээний нөхцөлд тусгана.

Мөрдөх хууль ба маргаан шийдвэрлэх

59. Мөрдөх хууль ба маргаан шийдвэрлэх уулзалтын тухай заалтыг гэрээний нөхцөлд тусгана. Бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах гэрээнд олон улсын худалдааны арбитрыг ашиглахыг АХБ-наас зээлдэгчид зөвлөмж болгоно. АХБ-ыг арбитрчээр томилон нэрлэхгүй бөгөөд арбитрчийг тодорхойлж өгөхийг АХБ-наас шаардах ёсгүй. Ажил гүйцэтгэх гэрээ, нийлүүлж суурилуулах гэрээ болон түлхүүр гардуулах гэрээний хувьд маргааныг аль болох хурдан шуурхай шийдвэрлэх зорилго бүхий маргаан хянах зөвлөл болон маргаан шүүгчийн ажиллах горимын талаар гэрээний маргаан шийдвэрлэх заалтад тусгана.

Тендерийн санал бэлтгэх хугацаа

60. Тендерийн санал бэлтгэж ирүүлэхэд шаардагдах хугацааг тухайн төслийн онцлог, гэрээний ач холбогдол, цогц байдал зэргийг харгалзан тогтооно.
61. Цахимаар дамжуулан мэдэгдэл хүргүүлэх, тендерийг хүлээн авах тохиолдолд цаг хугацааны хамгийн доод шаардлагыг багасгаж болно. Томоохон ажил эсхүл цогц тоног төхөөрөмж худалдан авах бол боломжит тендерт оролцогчдод тендерийн санал ирүүлэхээс өмнө судалгаа явуулах боломж олгохын тулд илүү урт хугацаа шаардлагатай байж болно. Энэ тохиолдолд зээлдэгч тендерийн өмнөх уулзалт ба ажлын талбайтай

танилцах уулзалтыг зохион байгуулах нь зүйтэй юм. Тендерийн санал хүлээн авах эцсийн хугацаа ба газрыг тендерийн урилга болон тендерийн баримт бичигт тодорхой заана.

Тендер нээх горим

62. Тендер нээх ажиллагаа нь нэг эсхүл хоёр дугтуйтай тендерийн саналыг нэг буюу эсхүл хоёр үе шаттайгаар ирүүлэх горимоос хамаарна.
63. Бараа, ажил, зөвлөхөөс бусад үйлчилгээний ихэнх гэрээнд хэрэглэгддэг нэг үе шаттай нэг дугтуйтай горимын хувьд, тендер нээх хугацааг тендерийн санал хүлээж авах хугацаатай ижил, эсхүл түүний дараа нэн дариу байхаар товлдох ба тэрхүү хугацааг тендерийн санал нээх газрын хамт тендерийн баримт бичигт заана.
64. Зээлдэгч бүх тендерийн саналыг товлосон хугацаа ба газарт нээнэ. Тендерийн саналыг нийтийн өмнө нээх бөгөөд тендерт оролцогч болон түүний төлөөлөгч биечлэн (эсхүл цахим тендер шалгаруулалтыг хэрэглэх бол онлайнаар) оролцож болно. Тендерт оролцогчийн нэр, тендерийн санал бүрийн нийт үнэ, хэрэв хувилбарт тендер ирүүлэхийг хүссэн эсхүл зөвшөөрсөн бол уг хувилбарт тендерийн нийт үнийг чанга дуугаар уншин танилцуулж (цахим тендер шалгаруулалтыг хэрэглэх бол онлайнаар мэдээлэх), нээлтийн тэмдэглэл хөтлөх бөгөөд уг тэмдэглэлийн хувийг нэн даруй АХБ болон хугацаандаа тендерийн санал ирүүлсэн бүх оролцогчдод илгээнэ.
65. Товлосон хугацаанаас хойш хүлээн авсан, мөн тендер нээх үед нээгдээгүй, уншиж зарлагдаагүй тендерийн саналыг харгалзан үзэхгүй. Тендерийн саналыг ирүүлэхдээ цахим системийг ашиглаж байгаа бол тендерийн саналыг онлайнаар нээх горимыг АХБ-наас хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд хэрэглэж болно.
66. Ихэвчлэн зөвлөх үйлчилгээний хувьд, мөн түүнчлэн хэрэв үндэслэлтэй бол бараа, ажил, зөвлөх бус үйлчилгээний гэрээнд нэг үе шаттай хоёр дугтуйтай тогтолцоог хэрэглэх тохиолдолд техникийн болон санхүүгийн саналыг тусад нь дугтуйлсан тендерийг хамтад нь нэгэн зэрэг ирүүлнэ.
67. Тендерийн баримт бичигт заасан шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлохын тулд техникийн саналыг эхлээд нээнэ. Зөвхөн шаардлагад нийцсэн техникийн саналтай тендерт оролцогчийн санхүүгийн саналыг үнэлэх болон харьцуулахаар нээнэ. Техникийн санал нь шаардлага хангаагүй тендерт оролцогчийн санхүүгийн саналыг нээхгүйгээр даруйхан буцаана.
68. Зөвлөх үйлчилгээний хувьд техникийн саналыг хянахдаа тендерийн баримт бичигт тусгагдсан үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийг үндэслэнэ. Техникийн чанарыг үнэлж дууссаны дараа,
 - (a) техникийн санал нь авбал зохих доод оноог аваагүй, эсвэл урилгын шаардлагад нийцээгүй гэж үзсэн бол энэ тухай холбогдох компанид мэдэгдэхээс гадна түүний санхүүгийн саналыг нээлгүй буцаах;
 - (b) Техникийн шаардлагын хувьд авбал зохих доод оноог авсан компанид санхүүгийн саналыг нээх газар, огноо, цагийг мэдэгдэх бөгөөд санхүүгийн саналыг нээхдээ

компанийн нэр, техникийн чанарын оноо, санал болгож байгаа үнийг зарлаж, тэмдэглэл хөтөлнө.

Тендерийн тодруулга авах, эсхүл тендерийн саналд өөрчлөлт оруулах

69. Тендерт оролцогч тендерийн санал хүлээн авах эцсийн хугацаанаас хойш тендерийн саналыг өөрчилж үл болно. Зээлдэгч нь тендерт оролцогчоос тендерийн саналыг үнэлэхэд шаардлагатай аливаа нэгэн тодруулгыг хүсч болох боловч тендер нээснээс хойш тендерт оролцогчоос тендерийн саналын агуулга болон үнийг өөрчлөх, эсхүл тендерийн баримт бичигт шаардсан чухал баримтыг ирүүлэхийг шаардах эсхүл зөвшөөрөхийг хориглоно.
70. Тодруулга авах хүсэлт ба тендерт оролцогчийн хариуг бичгээр эсхүл баталгаат цахим системээр дамжуулан үйлдэнэ.

Нууцлал

71. Тендерийн саналыг нийтийн өмнө нээснээс хойш, тендерийн саналыг хянан үзэх, тодруулах, үнэлэхтэй холбоотой мэдээлэл болон гэрээ байгуулах эрх олгох тухай зөвлөмжийг тендерт оролцогчдод болон энэ ажиллагаанд албан ёсоор хамааралгүй бусад этгээдэд гэрээ байгуулах эрхийг нийтэд зарлах хүртэл хугацаанд мэдэгдэж тараахыг хориглоно.

Тендерийн саналыг хянан үзэх

72. Тендерийн санал нь:
- (a) эрх бүхий шаардлагад нийцсэн эсэх;
 - (b) зохих ёсоор гарын үсэг зурагдсан эсэх;
 - (c) шаардсан тендерийн баталгаа, эсхүл шаардсан тендерийн баталгааны мэдэгдлийг хавсаргасан эсэх;
 - (d) тендерийн баримт бичгийн шаардлагыг үндсэндээ хангасан эсэх;
 - (e) бусад шаардлагыг ерөнхийд нь хангасан эсэхийг зээлдэгч хянан тогтооно.
73. Хэрэв тендерийн санал нь үндсэн шаардлагад нийцээгүй байвал, тухайлбал тендерийн баримт бичгийн нөхцөл, шаардлага ба техникийн тодорхойлолтоос том зөрүүтэй, эсхүл болзолт нөхцөлтэй байвал тухайн саналыг цаашид үнэлэхгүй. Тендерт оролцогч тендерийн саналыг нээснээс хойш том зөрүү эсхүл болзолт нөхцөлийг залруулах болон хасах эрхгүй.

Тендерийн саналыг үнэлэх, харьцуулах

74. Үнэлгээний зорилго нь мөнгөний хамгийн оновчтой үнэ цэнийг санал болгож буй, шаардлагад хамгийн сайн нийцсэн тендерийг тодорхойлоход оршино. Мөнгөний үнэ цэнийг тухайн худалдан авах ажиллагааны мөн чанар, цар хүрээнээс хамааралтай хүчин зүйлүүдийн хослолд үндэслэн тодорхойлно. Үүнийг 1 дүгээр хавсралтад тусгав.

Үнэлгээний тайлан

75. Зээлдэгч нь гэрээний эрх олгох зөвлөмжийн үндэслэлийг илэрхийлэх онцлог шалтгааныг тодорхойлж чадсан тендерийн үнэлгээ ба харьцуулалтын дэлгэрэнгүй тайланг бэлтгэнэ.

Хэт бага үнэтэй тендерийн санал

76. Урьдчилан тооцож гаргасан тендерийн төсөвт өртгөөс их эсхүл бага тендерийн саналыг шууд хасах тухай аливаа горимыг үл зөвшөөрнө. Хэрэв тендерийн үнэ нь үндэслэлгүй доогуур байгаа бөгөөд энэ нь зээлдэгчид гэрээг амжилттай хэрэгжүүлэх тендерт оролцогчийн чадавхийн талаар эргэлзээг төрүүлж байгаа бол хэт бага үнэтэй ийм тендерийн саналыг хасах, эсхүл ийм саналд тодорхой нөхцөл тогтоож болно.
77. Хэрэв тендерийн ийм санал гарвал, зээлдэгч нь цар хүрээ, холбогдох арга зүй, ажлын хуваарь, мөн эрсдэл ба хариуцлагын хуваарилалттай холбоотойгоор тендерийн үнийн дэлгэрэнгүй шинжилгээ бүхий, тендерт оролцогчийн санал болгож байгаа үнэ, эсхүл өртгийн талаарх тайлбарыг бичгээр авна.
78. Үүнд үйлдвэрлэх ажиллагаа, үзүүлэх үйлчилгээ ба барилгын арга аргачлалын үр ашиг, техникийн сонгосон шийдэл, эсхүл бүтээгдхүүн, үйлчилгээ нийлүүлэх, ажил гүйцэтгэх талаар тендерт оролцогчийн онцлог арга хэлбэр, санал болгож байгаа ажил, нийлүүлэлт, үйлчилгээний үндсэн шинж гэх мэт мэдээллийг оруулна.
79. Тендерт оролцогчоос өгсөн тайлбар ба үнийн дэлгэрэнгүй шинжилгээг хянаж дууссаны дараа, зээлдэгч нь:
- (a) тендерийн саналыг хүлээн зөвшөөрөх;
 - (b) гэрээний хэрэгжилтийн үед тендерт оролцогчийн алдаанаас гарах санхүүгийн алдагдлаас зээлдэгчийг хамгаалах зорилгоор тендерт оролцогчийн зардлыг харгалзан, гүйцэтгэлийн баталгааны хэмжээг хангалттай түвшинд нэмэгдүүлэхийг шаардах; эсвэл
 - (c) ирүүлсэн баримт нь санал болгосон хэт бага үнэ ба зардлыг хангалттай нотолж чадахгүй байгаа нөхцөлд тухайн тендерээс татгалзаж болно.

Дотоодын давуу эрх

80. Дотоодын давуу эрхийн тогтолцоог ашиглан, дотоодын үйлдвэрлэлийн хөгжлийг хөхиүлэн дэмжихийг АХБ хүлээн зөвшөөрч болох ба ийм нөхцөл заалт нь АХБ-ны худалдан авах ажиллагааны үндсэн зарчимд нийцсэн байна.

81. АХБ-ны хөгжиж буй гишүүн оронд дотоод давуу эрхийн зөрүүг бусад хөгжлийн түнш зөвшөөрсөн бол дээр дурдсантай ижил заалтыг хэрэглэхийг АХБ зөвшөөрч болно.
82. Тохиролцсон арга зүйг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгасан байна.

Тендерийн саналын хүчинтэй байх хугацааг сунгах

83. Зээлдэгч тендерийн үнэлгээг тендерийн саналын анхны хүчинтэй хугацаанд багтаан сунгахгүйгээр хийж, гэрээ байгуулах эрхийг олгож дуусгана. Хэрэв хангалттай үндэслэлтэй бол бүх тендерт оролцогч тендерийн саналын хүчинтэй хугацааг сунгах хүсэлтийг уг хугацаа дуусгавар болох өдрөөс өмнө бичгээр гаргасан байна.
84. Сунгалтыг хийхдээ үнэлгээг дуусгах, холбогдох зөвшөөрөл авах, гэрээний эрх олгоход шаардагдах хамгийн бага хугацаагаар гаргана. Тендерийн саналын хүчинтэй байх хугацааг сунгахыг хүссэн тохиолдолд тендерт оролцогч тендерийн үнэ ба бусад нөхцөлийг өөрчлөхийг хүсэх, эсхүл зөвшөөрөхийг хориглоно. Тендерт оролцогч нь тендерийн саналын хүчинтэй байх хугацааг сунгахаас татгалзах эрхтэй.
85. Хэрэв тендерийн баримт бичигт тендерийн баталгаа ирүүлэхийг шаардсан бол тендерт оролцогч нь өөрийн тендерийн баталгааг улсын орлого болгохгүйгээр, энэхүү сунгалтаас татгалзах эрхтэй. Харин тендерийн саналын хүчинтэй байх хугацааг сунгахыг хүссэн тендерт оролцогч тендерийн баталгааг аливаа нөхцөлгүйгээр сунгана.

Тендерт оролцогчийн чадварыг дахин магадлах

86. Тендерт оролцогчийг урьдчилан сонгон шалгаруулалтыг ашиглан сонгон шалгаруулаагүй тохиолдолд, шалгарсан тендерт оролцогч нь тендерийн саналд дурдсаны дагуу тухайн бараа, ажлын гэрээг үр ашигтай хэрэгжүүлэх чадвар, нөөцтэй байгаа эсэх талаар зээлдэгч магадлан тогтооно. Хангавал зохих шалгуур үзүүлэлт нь 1.17 дугаар зүйлтэй нийцсэн байх ёстой бөгөөд тендерийн баримт бичигт тусгагдсан байна. Хэрэв тендерт оролцогч эдгээр шалгуур үзүүлэлтийг хангахгүй бол тендерийн саналаас татгалзана. Энэ тохиолдолд зээлдэгч удаах тендерт оролцогчийн чадварыг адил зарчмаар магадлан хянана.

Гэрээ байгуулах эрхийг олгох

87. АХБ нь гишүүн орны эсхүл хөгжлийн бусад түншийн хууль дүрэмд тусгагдсан түр зогсоох тухай заалтыг хэрэглэхийг зөвшөөрч болно. Түр зогсоох заалтыг хэрэглэх тохиолдолд зээлдэгч түр зогсоох хугацаа¹¹ дууссаны эцэст шалгарсан тендерт оролцогчид гэрээ байгуулах эрхийг олгох тухай мэдэгдлийг тендерийн санал ирүүлсэн тендерт оролцогч бүрт түр зогсоох хугацаанд багтаан бичгээр хүргүүлнэ. Мэдэгдэлд дараахь мэдээллийг тусгана.

¹¹ Түр зогсоох хугацаа нь тендерийн баримт бичигт тодорхойлж зааснаар (гэрээ байгуулах эрхийг бодитоор олгохоос өмнө) гэрээ байгуулах эрх олгохоор төлөвлөж байгаа тухай мэдэгдлийг гаргасны дараах үеийг хэлэх бөгөөд энэ хугацаа нь санал болгосон гэрээний эрхийг авах оролдлого хийх боломжийг шалгараагүй тендерт оролцогчид олгоно.

- (a) тендер ирүүлсэн тендерт оролцогч бүрийн нэр;
 - (b) тендерийн нээлтэд зарласан тендерийн үнэ;
 - (c) үнэлгээнд хамрагдсан тендерийн санал бүрийн нэр ба үнэлэгдсэн үнэ, эсхүл техникийн болон санхүүгийн оноо;
 - (d) шалгараагүй тендерт оролцогчийн нэр ба тендерээс татгалзсан үндэслэл;
 - (e) шалгарсан тендерт оролцогчийн нэр, санал болгосон үнэ, эсхүл авсан оноо, эрх олгогдсон гэрээний хугацаа ба ерөнхий цар хүрээ;
 - (f) Энэ зүйлийн (e) хэсэгт заасны дагуу үнийн мэдээлэл нь хасагдах шалтгаан болохоос бусад тохиолдолд, шалгараагүй тендерт оролцогчийн тендерийн саналын амжилтгүй гэж зарлагдсан шалтгааныг мэдэгдэх.
88. Аль ч тохиолдолд аливаа тендерт оролцогчийн үнийн задаргаа, худалдааны нууцлал, үйлдвэрлэлийн ажиллагаа ба техник аргачлал, эсхүл бизнесийн болон санхүүгийн бусад нууц мэдээллийг өөр тендерт оролцогчид тараахыг хориглоно.
89. Түр зогсоох тухай заалтыг хэрэглэхээс хамаарч, зээлдэгч чадвар ба нөөцийн холбогдох стандартыг хангаж байгаа, тендерийн баримт бичигт үндсэндээ нийцсэн хэмээн тодорхойлогдсон болон дор дурдсан нөхцөлийг хангасан тендерийн саналтай оролцогчид тендерийн хүчинтэй байх хугацаанд багтаан гэрээ байгуулах эрхийг олгоно.
- (a) хамгийн бага үнэлэгдсэн үнийн санал; эсвэл
 - (b) гэрээний төрөлд нийцэн зохицсон (тухайлбал, зөвлөх үйлчилгээ), тендерийн баримт бичигт дурдсан шалгуур үзүүлэлтэд суурилсан, чанар ба үнийн хамгийн сайн хослол.
90. Тендерийн баримт бичигт заагаагүй ажлыг гүйцэтгэхийг, эсхүл анх ирүүлсэн тендерийн саналыг өөрчлөхийг тендерт оролцогчоос гэрээ байгуулах нөхцөл болгон шаардахыг хориглоно.

Гэрээ байгуулах эрх олгосон тухай нийтэд мэдээлэх

91. Гэрээ байгуулах эрх олгох мэдэгдлээс хойш, эсхүл түр зогсоох хугацааг хэрэглэсэн бол уг хугацаа дууссанаас хойш, эсхүл хэрэв түр зогсоох хугацаанд гомдол хүлээн авсан бол тухайн гомдлыг хангалттай шийдвэрлэсэн талаар АХБ-наас баталгаажуулсанаас хойш 2 долоо хоногийн дотор зээлдэгч нь шалгарсан тендерт оролцогчид гэрээ байгуулах эрх олгох мэдэгдлийг хүргэх ба англи хэлээр хэвлэгддэг сонин эсхүл нийтэд өргөн дэлгэр танигдсан, чөлөөтэй нэвтэрч болох цахим хуудсанд тендер, багцын дугаар зэрэг тендер шалгаруулалтын үр дүн болон энэ хавсралтын 87 дугаар зүйлд дурдсан мэдээллийг нийтэлнэ.

Бүх тендерээс татгалзах

92. Тендерийн баримт бичигт зээлдэгч бүх тендерийн саналаас татгалзаж болох тухай зааж болно. Хангалттай өрсөлдөөн байгаагүй, тендерийн санал шаардлага хангаагүй, эсхүл

- бүх тендерийн үнэ нь батлагдсан төсвөөс хэтэрсэн зэрэг үндэслэлээр бүх тендерийн саналаас татгалзаж болно. Дан ганц тендерт оролцогчийн тоог үндэслэн хангалттай өрсөлдөөн өрнөөгүй гэж тодорхойлж болохгүй.
93. Зөвхөн ганц тендер ирүүлсэн хэдий ч тендер шалгаруулалтын талаар хангалттай хэмжээнд зарлан мэдээлсэн, үнийн санал нь зах зээлийн бодит үнэ цэнэтэй харьцуулахад хүлээн зөвшөөрч болохуйц байгаа тохиолдолд тухайн тендер шалгаруулалтыг хүчин төгөлдөр явагдсанд тооцож болно.
94. Зээлдэгч нь бүх тендерийн саналаас татгалзаж болно. Бүх тендерийн саналаас татгалзсан тохиолдолд зээлдэгч нь шинээр дахин тендерийг зарлахаас өмнө тендер шалгаруулалт амжилтгүй болсон шалтгаан, үндэслэлийг хянан үзэж, гэрээний нөхцөл, зураг төсөл ба техникийн тодорхойлолт, гэрээний цар хүрээ, эсхүл тэдгээрийг хамтад нь өөрчлөх арга хэмжээ авна.
95. Хэрэв хангалттай өрсөлдөөнгүйн улмаас бүх тендерийн саналаас татгалзсан бол тендер шалгаруулалтын зарыг илүү өргөн хүрээнд нийтэлж мэдээлэх арга хэмжээ авна. Харин ирүүлсэн тендерийн саналын дийлэнх нь, эсхүл бүгд шаардлага хангаагүйн улмаас бүх тендерээс татгалзсан бол зээлдэгч тендерийн санал шаардлага хангахгүй байсан өмнөх нөхцөлд үүссэн шалтгааныг сайтар хянан үзэж, хэрэв шаардлагатай бол тендерийн баримт бичигт өөрчлөлт нэмэлтийг тусгасны дараа, урьдчилсан сонголтод эхнээсээ тэнцсэн компаниуд, эсхүл АХБ-тай тохиролцсоны дагуу зөвхөн анхнаасаа тендерийн саналаа ирүүлсэн тендерт оролцогчийг шинээр тендерийн санал ирүүлэхийг урьж болно.
96. Зээлдэгч бүх тендерийн саналаас татгалзсан тохиолдолд дахин тендер шалгаруулалт зарлаж болох ба эхний удаад тендерийн баримт бичиг хүлээн авсан бүх тендерт оролцогчоос шинээр тендерийн санал ирүүлэх хүсэлт гаргана.
97. Хэрэв эхний тендер шалгаруулалтад хүлээн авсан тендерийн саналын тоо хангалттай байсан бол зээлдэгч зөвхөн өмнө нь санал ирүүлсэн тендерт оролцогчоос тендерийн санал ирүүлэх хүсэлт гаргаж болно. Бүх тендерийн үнэ төсөвт өртгөөс үлэмж хэмжээгээр хэтэрсэн тохиолдолд зээлдэгч анхны төсөв хүрэлцээтэй байсан эсэхийг хянаж үзсэний дараа шинээр тендер шалгаруулалт зарлахгүйгээр АХБ-тай зөвшилцсөний дагуу дараах арга хэмжээний аль нэгийг авч хэрэгжүүлнэ:
- (а) Ажил, бараа ба зөвлөх бус үйлчилгээний гэрээний хувьд хамгийн сайн үнэлэгдсэн тендерт оролцогчтой тендерийн үнийг бууруулахаар хэлэлцээ хийж болно. Хэрэв гэрээ нь шаардлага хангаж чадахгүй, дахин тендер шалгаруулалт явуулах боломжгүй бол гэрээний цар хүрээг өөрчлөх талаар анхаарна.
 - (б) Зөвлөх үйлчилгээний хувьд техникийн ба санхүүгийн оноог үндэслэн нэгдүгээрт эрэмбэлэгдсэн компанитай хэлэлцээ хийнэ. Хамрах хүрээ, аргачлал, мэргэжилтний хуваарь, зээлдэгчийн зүгээс хариуцах зүйл, ажлын даалгавар, мөн компанийн санхүүгийн саналын зардлын зүйл ангийн тоо хэмжээг хэлэлцэн тохирно. Харин тендерийн баримт бичигт хавсаргасан ажлын даалгаврыг их хэмжээнд өөрчлөх асуудлыг ярилцахыг хориглоно.¹²

¹² Сонгон шалгаруулалтыг хойшлуулахгүй байх үүднээс зөвлөх солих, мөн энэ өөрчлөлт нь ажлын даалгаврын зорилгод нийцсэн байх шаардлагатай зэргийг хоёр тал харилцан тохиролцсоноос бусад тохиолдолд, шалгарсан компани аль нэг зөвлөхийг сольж болохгүй. Нэгж үнэ нь сонгон шалгаруулах үед хүчин зүйл болдог тул санал болгосон цалингийн нэгж үнэ өөрчлөгдөхгүй бөгөөд бусад зардлыг харилцан тохиролцохыг хориглоно.

98. АХБ-наас урьдчилан хянагдах гэрээний тухайд бүх тендерээс татгалзах, шинээр тендерийн санал ирүүлэхийг хүсэх эсхүл хамгийн сайн үнэлэгдсэн тендерт оролцогчтой хэлэлцээ хийхийн өмнө АХБ-ны зөвшөөрлийг авна.

Тайлбар өгөх

99. Ямар ч тендерт оролцогч түүний тендерийн санал сонгогдоогүй үндэслэлийг мэдэхийг хүсч байгаа тохиолдолд зээлдэгчээс тайлбар шаардаж болох талаар зээлдэгч гэрээ байгуулах эрх олгох мэдэгдэлд дурдана. Зээлдэгч нь тухайн тендерийн санал шалгараагүй шалтгааны тухай тайлбарыг бичгээр ба/эсхүл тайлбар өгөх уулзалтаар, хэрэв түр зогсоох нөхцөлийг хэрэглэж байгаа бол түр зогсоох хугацаа дуусахаас өмнө нэн даруй гаргаж өгнө. Зээлдэгчийн тайлбарт тендерт оролцогч сэтгэл хангалуун бус байх, эсхүл зээлдэгч тийм тайлбарыг гаргаж чадахгүй байгаа бол тендерт оролцогч шууд АХБ руу хандаж болно. Уг уулзалтад оролцох бүх зардлыг тайлбар хүссэн тендерт оролцогч өөрөө хариуцна.

4 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ

Нээлттэй өрсөлдөөнт шалгаруулалтын дагуу зөвлөх үйлчилгээг сонгох

Хураангуй жагсаалт гаргах

1. Зөвхөн үйлчилгээний хувьд урьдчилан сонголтыг явуулахдаа хураангуй жагсаалт гаргах ажиллагааг ашиглана.
2. Зээлдэгч нь зөвлөх үйлчилгээний гэрээнд өрсөлдөх тендерт оролцогчдын хураангуй жагсаалтыг гаргахад хэрэглэх шалгуур үзүүлэлтийг тусгасан сонирхол илэрхийлэх хүсэлт (СИХ)-ийг зарлана. Зээлдэгч хураангуй жагсаалтад хамрагдах тендерт оролцогчдын тоог хязгаарлан тогтоож болох ба үүнд ашиглах шалгуурыг СИХ-д тусгана.
3. Хураангуй жагсаалтад багтсан компаниудыг санал авах хүсэлт (САХ)-ээр дамжуулан тендерт урина.
4. САХ-ийг холбогдох баримт бичиг ба маягтын дагуу бэлтгэнэ.

Сонгон шалгаруулалтын аргууд

5. Зөвлөх үйлчилгээний гэрээний тохиолдолд мөнгөний үнэ цэнэ нь ихэвчлэн тухайн үйлчилгээнд тохирох чанар ба үнийн хамгийн сайн хослол дээр үндэслэсэн байна. Энэ нь саналын чанар, шаардлагатай бол үзүүлэх үйлчилгээний өртөгт үндэслэн сонгох байдлаар урьдчилан сонгон шалгаруулсан (хураангуй жагсаалтад орсон) компаниудын өрсөлдөөнөөр дамжин хангагдана.
6. Чанар ба үнэд суурилсан сонгон шалгаруулах (ЧҮСС) аргыг дор дурдсан тохиолдолд ашиглана:
 - (а) ажлын хамрах хүрээг нарийн тодорхой заасан;
 - (б) ажлын даалгавар нь маш нарийн, тодорхой; болон
 - (с) зээлдэгч (эсхүл шаардлагатай бол Азийн хөгжлийн банк [АХБ]) ба зөвлөх нь зөвлөхөд шаардагдах мэргэжилтний цаг хугацаа ба бусад орцыг оновчтой нарийн тооцоолон гаргана. Зардлын хувийн жинг сонгохдоо ажлын даалгаврын иж бүрдэл, нөлөөлөл, болон чанарын ач холбогдлыг харгалзана.

7. Зарим тохиолдолд зөвлөх үйлчилгээг чанарт суурилсан сонгон шалгаруулах (ЧСС) аргаар үнэлэх ба энэ үед зөвхөн техникийн саналын чанарыг үнэлдэг. ЧСС аргыг дор дурдсан нөхцөлд хэрэглэхэд тохиромжтой:
- (a) ажил нь нарийн цогц эсхүл өндөр чадвар шаарддаг тул ажлын даалгавар болон зөвлөхийн орцыг зөв нарийн тодорхойлоход хүндрэлтэй байх;
 - (b) ажлын эцсийн нөлөөлөл нь хэт их байх, ингэснээр үйлчилгээний чанар нь төслийн үр дүнгийн ач холбогдлыг үгүйсгэх;
 - (c) ажлыг нилээд өөр арга байдлаар гүйцэтгэхэд хүргэдэг ба үүний үр дүнд санхүүгийн саналыг харьцуулахад бэрхшээлтэй байж болох.
8. Дээд зэргийн чанар шаардсан жижиг ажилд зарим тохиолдолд зөвлөхийн чадварт суурилсан сонгон шалгаруулах (ЗЧС) аргыг хэрэглэж болно:
- (a) тухайн ажил нь мэргэжлийн өндөр чадвар, мэдлэг шаардсан байх, “жижиг бөгөөд төрөлжсөн” зөвлөх компанийг авч ажиллуулах тохиолдолд тодорхой салбараар гүнзгий мэргэшиж туршлагажсан байдлыг харгалзан үзэх;
 - (b) түргэн хугацаанд авч ажиллуулах, богино хугацааны ажил шаардлагатай болсон бол;
 - (c) мэргэшсэн зөвлөхүүдийн тоо цөөн;
 - (d) өрсөлдөхүйц саналыг бэлтгэх, үнэлэх үндэслэлгүй.
9. Тогтмол төсвийн сонгон шалгаруулах (ТТС) аргыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэнэ:
- (a) ажлын даалгавар маш нарийн тодорхойлогдсон байх;
 - (b) хугацаа, мэргэжилтний орцыг нарийн судалж болох;
 - (c) төсөв нь тогтмол, хэтрүүлж болохгүй үед.
10. Бага үнийн сонгон шалгаруулах (БҮС) аргыг стандарт буюу тогтмол шинж чанартай¹, хэвшсэн, уламжлалт туршлага ба жишиг шинж бүхий жижиг ажлын даалгавартай зөвлөхийг сонгон шалгаруулахад хэрэглэнэ.

Зөвлөх үйлчилгээний үнэ

11. Хугацаанд суурилсан зөвлөх гэрээний² хувьд төлбөр нь орцтой уялдсан байх бөгөөд тендерт оролцогч нь гэрээнд дурдсан ажилтны сарын цалин зэрэг тодорхой орцод, болон бодит зардал ба тохирсон нэгж үнийг ашиглан, нөхөн олгох зардалд үндэслэсэн үнийг санал болгоно. Бусад тохиолдолд, үнийг дараах хувилбарын аль нэгийг үндэслэн

¹ Тухайлбал, аудит, инженерийн зураг төсөл ба/эсвэл энгийн төслийн хяналт, энгийн судалгаа.

² Ийм гэрээг үйлчилгээ нь хоорондоо уялдаатай, мөн бусад гүйцэтгэгчийн хийх ажил дуусахыг хүлээхээс хамааран үйл ажиллагааг дуусгах хугацаа өөрчлөгдөх, эсхүл зөвлөхийн орцыг тогтооход хэцүү, болон үйлчилгээний хамрах хүрээ, гарц ба хугацааг хялбар тодорхойлох боломжгүй үед ашиглана. Энэ төрлийн гэрээг цогц судалгаа, барилгын ажлыг хянах, зөвлөгөө өгөх зөвлөх үйлчилгээ, болон дийлэнхи сургалтын ажилд хэрэглэнэ.

зөвшилцөн тохиролцоно. Үүнд нийт үнийн төлбөр³, хугацаа нь тодорхойгүй (үнийн хэлэлцээ) гэрээний⁴ хувьд ихэвчлэн ажилтны зарцуулсан бодит хугацааг үндэслэн төлөх цалин хөлсний тохиролцсон хэмжээ, хамгийн чухал ажлын гүйцэтгэлд суурилан хувиар тооцсон төлбөр⁵, эсхүл үндсэн цалин болон магадлашгүй зардлын гэрээний⁶ үр дүнгийн төлбөр (ихэвчлэн хөрөнгийн борлуулсан үнээс тодорхой хувиар тооцох) зэргийг үндэслэн тогтооно.

Зөвлөх үйлчилгээний үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт ба арга зүй

12. Зөвлөх үйлчилгээний чанарыг зөвлөхийн ур чадвар, туршлага ба гүйцэтгэлийн ач холбогдлоос хамаарч жишиг техникийн үзүүлэлтийг үндэслэн шууд үнэлэх боломжгүй байндаг. Түүнчлэн тухайн үйлчилгээний шинж агуулга, оюуны орцын⁷ шаардагдах хэмжээ нь тухайн зардалд шаардагдах чанарын хэмжээг тодорхойлно.
13. Зөвлөх үйлчилгээг сонгон шалгаруулахад ашиглах төрөл бүрийн аргуудын үнэлгээний арга зүйг 5 дугаар хавсралтад тайлбарлав.

³ Нийт үнийн гэрээг зөвлөх үйлчилгээний агуулга, үргэлжлэх хугацаа болон зөвлөхөөс шаардагдах гарц нь тодорхой байдаг ажилд хэрэглэнэ. Үүнд, энгийн төлөвлөлт, техник эдийн засгийн судалгаа, байгаль орчны үнэлгээ, стандарт эсхүл түгээмэл бүтэцтэй ажлын нарийвчилсан зураг төсөл болон тоо мэдээлэл боловсруулах системийг бэлтгэх зэрэг ажил багтана.

⁴ Хэмжээ ба хугацааг урьдчилан тодорхойлох боломжгүй аливаа ажилд зөвлөгөө өгөх дуудлагын тусгай үйлчилгээг зээлдэгч авах шаардлагатай үед энэ гэрээг хэрэглэнэ. Ийм гэрээг ихэвчлэн цогц төсөл хэрэгжүүлэх зөвлөхүүд, маргаан шийдвэрлэх мэргэшсэн шүүгч, бүтцийн өөрчлөлт, худалдан авах ажиллагааны зөвлөгөө өгөх, техникийн эвдрэлийг олж засах зэрэг зөвлөхийг гол төлөв нэг жил ба түүнээс дээш хугацаанд бэлэн байлгаж ажиллуулах тохиолдолд хэрэглэнэ.

⁵ Гүйцэтгэлд суурилсан гэрээг зөвлөх үйлчилгээний гарцыг сайжруулах, улмаар мөнгөний үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хэрэглэнэ.

⁶ Зөвлөхүүд (банк эсвэл санхүүгийн байгууллагууд) хувьчлах үйл явцын үед худалдах эсвэл хооронд нь нэгтгэх үүднээс компанийг бэлтгэж байгаа бол ийм гэрээг өргөн хэрэглэдэг.

⁷ Зарим зөвлөх үйлчилгээ нь нэмэлт орц шаардахгүйгээр жишиг горимоор явагддаг (нягтлан бодох бүртгэл, нотариатын үйлчилгээ гэм мэт) энгийн ажил гүйцэтгэхэд чадварлаг мэргэжилтэн шаардана. Гэтэл зарим үйлчилгээ нь энгийн бус байх бөгөөд (нарийн чадвар шаардсан нягтлан бодох бүртгэл эсхүл зарга маргаантай холбоотой зөвлөгөө өгөх гэм мэт) нэмэлт оюуны бүтээмжээс гадна мэргэжлийн өндөр туршлага гүйцэтгэл шаардана.

5 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт ба арга зүй

1. Зээлдэгч нь АХБ-наас санхүүжүүлж буй худалдан авах ажиллагаанд мөнгөний үнэ цэнийг хангах боломжтой үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулж, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгана.

Үндсэн шаардлага

2. Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт нь тухайн худалдан авах ажиллагааны шинж агуулга, иж бүрдэлтэй зохицсон байна:
 - (a) худалдан авч байгаа зүйлийн төрөл, шинж агуулга, зах зээлийн нөхцөл, иж бүрдэл, эрсдэл, үнэ цэнэ ба зорилтыг харилцан тэнцүүлэх ба зохицуулах;
 - (b) практикт байж болох хэмжээнд тоолж хэмжих боломжтой (жишээ нь мөнгөн үзүүлэлтэд шилжүүлэх);
 - (c) хэрэглэж мөрдөх боломжтой онцлог горимын талаар дэлгэрэнгүй тайлбар мэдээллийг тендерийн баримт бичиг, эсхүл санал авах хүсэлтэд тусгаж оруулах (бусад бүх шалгуур үзүүлэлтийг оруулахгүй);
 - (d) зөвхөн нэмэлт өөрчлөлтийн хүрээнд өөрчлөх;
 - (e) ирүүлсэн бүх тендер ба саналд тэгш шударга мөрдөж баримтлана.
3. Түүнчлэн, үнэлгээний шалгуур нь худалдан авах ажиллагааны шинж агуулга, болон зардал ба өртгийн холбогдох элементүүдийн хоорондын тэнцвэрийг зүй зохистой хангавал зохино.
 - (a) Техникийн үзүүлэлт эсхүл үйлдвэрлэлийн хэвшсэн уламжлалт стандартын дагуу техникийн шаардлагын чанарын стандартыг хялбархан тодорхойлон хэмжих боломжтой тохиолдолд эдгээр шаардлагыг үндсэнд нь хангасан бараа, ажил, үйлчилгээний хамгийн сайн үнэлэгдсэн өртөгт үндэслэн үнэлэх замаар мөнгөний үнэ цэнийг хангана. Энэ нь жишиг бэлэн бараа, тоног төхөөрөмж, барилгын жишиг ажил ба бусад зөвлөх бус үйлчилгээнд хамаарна.
 - (b) Зөвлөх үйлчилгээнд чадвар, туршлага ба гүйцэтгэлийг үндэслэн үйлчилгээ үзүүлэгчдийг хооронд нь харьцуулах замаар, эсхүл бараа, ажил, үйлчилгээг хослуулсан цогц шийдэл шаардлагатай үед чанарыг үнэлэх тохиолдолд зээлдэгчийн хэрэгцээ шаардлага, түүнчлэн төслийн хөгжлийн тухайлсан зорилтын дагуу үнэ ба чанарын тэнцвэртэй байдлыг үнэлэх боломжтой үнэлгээний аргыг ашиглах байдлаар мөнгөний үнэ цэнийг илүү хангана.

Бараа, ажил ба зөвлөх бус үйлчилгээг үнэлэх

4. Бараа, ажил, ба зөвлөх бус үйлчилгээний гэрээний тухайд, шаардлага хангасан хамгийн сайн үнэлэгдсэн өртгийг үндэслэн мөнгөний үнэ цэнийг тодорхойлно. Хэрэв тендерт оролцогч тэнцсэн бол түүний тендерийн санал хамгийн сайн үнэлэгдсэн үнэтэй байх бөгөөд гэхдээ энэ нь хамгийн бага үнийн саналтай байх шаардлагагүй.
5. Тендерийг нээх үед уншиж танилцуулсан тендерийн үнэд тооцооллын алдааг залруулах тохируулга хийнэ. Түүнчлэн тоолж хэмжих боломжтой материаллаг бус зөрүү ба болзолт нөхцөлийг үнэлгээний зорилгоор тохируулан тусгана. Гэрээг хэрэгжүүлэх үед хэрэглэх үнийн тохируулгын заалтыг үнэлгээнд харгалзан үзэхгүй.
6. Бараа ба тоног төхөөрөмжийн хувьд, үнийн бус хүчин зүйлд ихэвчлэн төлбөрийн хуваарь, нийлүүлэх хугацаа, үйл ажиллагааны зардал, тоног төхөөрөмжийн үр ашиг ба өөр тоног төхөөрөмжтэй зохицон ажиллах чадвар, үйлчилгээ ба сэлбэгийн хүртээмж болон холбогдох сургалт, аюулгүй байдал ба хүрээлэн буй орчны (тогтвортой байдлыг хамруулсан) ашиг тус зэргийг хамруулан авч үзнэ. Зарим тохиолдолд (жишээ нь дэвшилтэт технологи) ийм үнийн бус хүчин зүйлд холбогдох бусад зүйлээс техникийн чанар, ашиглалтын зардал, урт хугацааны засвар үйлчилгээ болон хувилбарт технологийн хэрэглээ зэргийг оруулна.
7. Үнээс бусад хүчин зүйлийг тендерийн баримт бичгийн үнэлгээний зааврын дагуу практикт байж болох хэмжээнд мөнгөөр илэрхийлж тусгах, эсхүл хэрэв үндэслэлтэй шалтгааны улмаас мөнгөөр илэрхийлэх боломжгүй бол зохих давуу шинж бүхий хувийн жинг тогтоож өгнө.
8. Ажлын гэрээний хувьд гэрээлэгч нь бүх хураамж, татвар ба бусад шимтгэлийг хариуцах ба тендерт оролцогч эдгээр хүчин зүйлийг тендерээ бэлтгэх үед харгалзана. Хэрэв цаг хугацаа чухал хүчин зүйл бол хугацаанаас өмнө дуусгах үнэ цэнийг зээлдэгч тендерийн баримт бичигт заасан шалгуурын дагуу харгалзан үзэж болно.

Зөвлөх үйлчилгээг үнэлэх

9. Чанар ба үнэд суурилсан сонгон шалгаруулалт (ЧҮСС)-ын хүрээнд, техникийн үнэлгээг дууссаны дараагаар санхүүгийн саналыг олны өмнө нээнэ. Нээлтийн үеэр компанийн нэр, техникийн саналын оноо ба санал болгосон үнийн дүнг зарлаж тэмдэглэнэ. Үүний дараагаар зээлдэгч техникийн ба санхүүгийн санал хоорондоо тохирч байгаа эсэхийг хянаж, шаардлагатай бол тохируулга хийх бөгөөд арифметик эсхүл тооцооллын алдааг засна. Техникийн болон санхүүгийн онооны хувийн жинг тооцож, хооронд нь нэмэх байдлаар нийт оноог гаргах ба ингэснээр гэрээний хэлэлцээ хийхийн өмнө зөвлөхүүдийн саналыг эрэмбэлэн жагсаана. Үнийн хувийн жинг сонгохдоо ажлын нарийн төвөгтэй байдал, үр нөлөө, чанарын шаардлагын ач холбогдол зэргийг харгалзан үзнэ.
10. Чанарт суурилсан сонгон шалгаруулалт (ЧСС)-ын хүрээнд, үнийг сонгон шалгаруулалтын шалгуур үзүүлэлт болгон хэрэглэхгүй бөгөөд компаниудаас зөвхөн техникийн саналыг ирүүлэхээр тендерийн баримт бичигт шаардана. ЧҮСС-ын үед зөвлөхийн техникийн саналыг үнэлэх, эрэмбэлэхэд ашигладаг шалгуур үзүүлэлт, арга зүйг ашиглан, зээлдэгч нь техникийн саналаар хамгийн өндөр оноо авсан зөвлөхийн дэлгэрэнгүй санхүүгийн

саналыг аудитаар хянагдахад шаардлагатай нэмэлт баримтын хамт ирүүлэхийг шаардана.

11. Зээлдэгч зөвлөхийн чадварын сонгон шалгаруулах (ЗЧС) аргыг хэрэглэж байгаа бол сонирхол ирүүлэх хүсэлтэд дурдсан мэдээллийг үндэслэн, тухайн ажилд хамаарах туршлага, чадварын шаардлагыг хангаж байгаа хамгийн сайн чадвар, туршлагатай компанийг сонгоно. Улмаар сонгогдсон компанийг техникийн ба санхүүгийн нэгтгэсэн саналаа ирүүлэхийг хүссэний дараа гэрээний хэлэлцээнд урина.
12. Тогтмол төсвийн сонгон шалгаруулалт (ТТС)-ын аргыг хэрэглэх тохиолдолд, компаниуд хамгийн сайн техникийн ба санхүүгийн саналыг тус тусад нь дугтуйлан, заасан төсөвт багтаан, нэгэн зэрэг ирүүлнэ. Үнэлгээг төсвийн боломж болон чанарын хамгийн доод оноо (ихэвчлэн боломжит 1,000 онооноос 750 оноо)-г үндэслэн хийнэ. Техникийн бүх саналыг эхлээд үнэлсэний дараа, авбал зохих хамгийн доод оноог хангаж чадсан компаниудын санхүүгийн саналыг нийтийн өмнө нээж, үнийг зарлана. Заасан төсвөөс хэтэрсэн саналаас татгалзаж, үлдсэн саналаас хамгийн сайн техникийн санал ирүүлсэн зөвлөхийг сонгож, хэлэлцээнд урина.
13. Бага үнийн сонгон шалгаруулах (БҮС) аргын хувьд, компани техникийн ба санхүүгийн саналыг тус тусад нь дугтуйлан, нэгэн зэрэг ирүүлнэ. Тендерийн баримт бичигт чанарын хамгийн доод оноо (ихэвчлэн боломжит 1,000 онооноос 750 оноо)-г тодорхойлно. Эхлээд техникийн саналыг нээж үнэлнэ. Техникийн хамгийн доод шаардлагыг хангаагүй саналуудыг хасч, үлдсэн компаниудын санхүүгийн саналыг нийтийн өмнө нээнэ. Хамгийн бага үнийн саналтай компанийг сонгон шалгаруулж, гэрээг эцэслэн байгуулахаар урина.
14. Бага үнийн сонгон шалгаруулах (БҮС) аргыг тогтсон арга зүй, стандарттай бөгөөд жишиг эсхүл хэвшмэл шинж чанартай (аудит, энгийн төслийн инженерийн зураг төсөл ба хяналт, болон энгийн судалгаа), жижиг ажлын даалгавартай зөвлөхийг сонгоход хэрэглэнэ.
15. Зөвлөх хувь хүнийг сонгон шалгаруулах горим нь зөвлөх компанийг сонгохоос илүү хялбар, хурдан байдаг. Зөвлөх хувь хүнийг тухайн даалгавартай холбоотой туршлага ба чадварт үндэслэн шалгаруулна. Хэрэв зээлдэгч нь зээлийн төслийн хүрээнд зөвлөх хувь хүнийг ажиллуулах бол тухайн ажилд хамгийн сайн тохирох зөвлөхийн төрөл ба холбогдох горимын асуудлаар тохиролцоонд хүрвэл зохино ёстой.

6 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Худалдан авах ажиллагааны шийдвэрийг Азийн хөгжлийн банкнаас хянах

1. Тухайн санхүүгийн эх үүсвэрийг зөвхөн зорилгын дагуу ашиглаж байгаа эсэхийг баталгаажуулахын тулд Азийн хөгжлийн банк (АХБ) нь эрсдэлд суурилсан арга зүйг ашиглан, урьдчилан болон дараа (түүврийн) хянах замаар худалдан авах ажиллагаанд хяналт тавина.
2. Худалдан авах ажиллагааны явцыг урьдчилан эсхүл дараа (түүврийн) хянах эсэхийг тодорхойлохдоо төслийн болон үйл ажиллагаанд нийцүүлсэн худалдан авах ажиллагааны эрсдэлд суурилах бөгөөд эдгээр эрсдлийг төсөл бэлтгэх үед үнэлэх ба төслийн хэрэгжилтийн явцад дахин үнэлж шинэчилнэ. Худалдан авах ажиллагааны Урьдчилсан болон дараах (түүврийн) хяналтын шаардлагыг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгана.
3. Төслийн хэрэгжилтийн явцад АХБ эрсдэл болон эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг хянаж, дахин үнэлэхээс гадна худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөний урьдчилсан эсхүл дараах хяналт (түүврийн)-ын шаардлагыг өөрчлөхийг зээлдэгчээс шаардаж болно.
4. Хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийн хүрээнд худалдан авах ажиллагаанд тавих хяналт нь итгэх-ба-шалгах аргад үндэслэх ба зээлдэгчийн хяналт шалгалтын механизм, эсхүл холбогдох санхүүгийн болон бусад гэрээнд тулгуурлаж болно.

Худалдан авах ажиллагааг товлох

5. АХБ нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд зээлдэгчийн санал болгосон худалдан авах ажиллагааны хэлбэрийг энэ журамд нийцүүлэн хянана. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө нь эхний 18 сараас доошгүй хугацааг хамарсан байна.
6. Худалдан авах ажиллагааны анхны төлөвлөгөө ба дараах өөрчлөлтийг зээлдэгч бэлтгэж, АХБ-тай тохиролцоно. Зээлдэгч нь төсөл хэрэгжүүлэх дараагийн 18 сарын хугацааг хамарсан худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг жил бүр эсхүл шаардлагатай үед шинэчилнэ¹. Худалдан авах ажиллагааны анхны төлөвлөгөө ба холбогдох өөрчлөлтийг АХБ-тай тохиролцоно.

¹ 9 дүгээр хавсралтын 2 дугаар зүйл.

Урьдчилан хянах

7. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд дурдсан өндөр-эрсдэлтэй гэрээг АХБ урьдчилан хянана. Зээлдэгч нь АХБ-ны хүсэлтийн дагуу хянагдах баримт бичигт зохих нэмэлт, хасалт эсхүл өөрчлөлтийг оруулна.
8. Урьдчилан хянахад дараах шаардлагыг дагаж мөрдөнө:
 - (a) Урьдчилсан сонгон шалгаруулалтыг ашигласан бол урьдчилсан сонголтын урилга, урьдчилсан сонголтын баримт бичиг, үнэлгээний аргачлал зэрэг баримт бичгийн төслийг зарлан нийтлэх горимын танилцуулгын хамт урьдчилсан хяналтад оруулна. Зээлдэгчийн шийдвэрийг оролцогчдод мэдээлэхээс өмнө, үнэлгээний тайлан ба урьдчилан сонгохоор санал болгож буй оролцогчдын жагсаалтыг АХБ-нд санал авахаар хүргүүлнэ.
 - (b) Тендерийн санал ирүүлэхийг урихаас өмнө зээлдэгч нь тендерийн баримт бичгийн төслийн иж бүрэн багц материалыг тендер шалгаруулалтын талаар зарлан мэдээлэхэд мөрдөх горимын танилцуулга болон тендерийн урилгын төслийн хамт АХБ-нд санал авахаар хүргүүлнэ.
 - (c) Тендерийн саналыг хүлээн авч, үнэлгээ хийсний дараа зээлдэгч нь гэрээ байгуулах эрх олгох эцсийн шийдвэр гаргахаас өмнө болон түр зогсоох хугацаа дуусахаас өмнө хүлээн авсан тендерийн саналын үнэлгээ, харьцуулалтын дэлгэрэнгүй тайланг гэрээ байгуулах эрх олгох зөвлөмж болон АХБ-наас үндэслэлтэйгээр шаардсан бусад холбогдох мэдээллийн хамт АХБ-нд хүргүүлнэ.
 - (d) Хэрэв гэрээ байгуулах эрх олгох зөвлөмж нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд нийцэхгүй болохыг АХБ тогтоовол энэ тухай зээлдэгчид нэн даруй мэдэгдэж, шалтгааныг тайлбарлана. Үүнээс бусад тохиолдолд АХБ гэрээ байгуулах эрх олгох зөвлөмжид зөвшөөрөл олгох бөгөөд зээлдэгч нь ийм зөвшөөрлийг авсан даруйд гэрээ байгуулах эрхийг олгоно.
 - (e) Хэрэв тендерт оролцогчоос ямар нэгэн гомдол эсхүл эсэргүүцэл хүлээн авбал, энэхүү журмын 7 дугаар хавсралтын дэлгэрэнгүй тайлбарын дагуу зохицуулна.
 - (f) Байгуулсан гэрээний хуулбарыг гэрээ бүрт эрх олгосоны дараа АХБ-нд хүргүүлнэ.²
 - (g) Зээлдэгч нь тендер болон гэрээний хэрэгжилттэй холбоотой бүх баримт бичгийг төсөл хаагдсан өдрөөс хойш доод тал нь нэг жил хадгална.
9. Урьдчилан хянах шаардлагатай гэрээний хувьд аливаа нэг өөрчлөлт нь гэрээний анхны үнийг дангаар болон нийтэд нь 15-аас дээш хувиар нэмэгдүүлэх бол зээлдэгч АХБ-наас холбогдох зөвшөөрөл авна. Хэрэв уг санал нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөтэй зөрчилдсөн болохыг АХБ тогтоовол энэ тухай зээлдэгчид нэн даруй мэдэгдэж, шалтгааныг тайлбарлана.

² АХБ-аар хянуулсан анхны төслөөс нэлээд хэмжээгээр өөрчлөх санал оруулсан тохиолдолд АХБ-наас урьдчилан зөвшөөрөл авахаар хүргүүлнэ.

Дараа хянах (түүвэрлэх)

10. АХБ урьдчилан хянагдахгүй гэрээг төслийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд (түүвэрлэн дараа хянах) заасны дагуу түүврийн арга зүйг ашиглан, дараа хянах тогтолцоонд хамруулна. Арга зүй нь эдгээр гэрээний өртөг, шинж агуулга болон тархалт, зээлдэгчийн чадавхийг багтаасан худалдан авах ажиллагааны эрсдэлд үндэслэсэн байна. Эрсдлийн үнэлгээг үндэслэн, шаардлагатай бол АХБ эхний гэрээ (гэрээнүүд)-г хянаж болно. Түүврийн арга зүй нь өртөг ба тоо хэмжээг харгалзан төслийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нийт үйл ажиллагааг төлөөлж чадахуйц гэрээнүүдийг хамрах бөгөөд төслийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд³ тодорхойлсон бүх төрлийн гэрээг түүврийн хяналтад хамруулна.
11. Зээлдэгч дараа хянах (түүвэрлэн) шаардлагатай гэрээ бүрт холбогдох бүх бичиг баримтыг төсөл хэрэгжих хугацаанд болон төслийн дуусгавар болсон өдрөөс хойш доод тал нь нэг жилийн хугацаанд хадгална. АХБ ба түүний зөвлөхөөр хянуулахын тулд тэдгээр баримт бичигт ихэвчлэн тендерийн санал, гарын үсэг зурсан гэрээний эх хувь, (санал бүрт дүн шинжилгээ хийсэн) үнэлгээний тайлан, гэрээ байгуулах эрх олгох зөвлөмж зэргийг оруулна.
12. Цахим баримт бичгийн хувийг хэвлэн гаргаж, үйлдсэн байгууллагаас гарын үсэг, тамга, эсхүл АХБ-ны хүлээн зөвшөөрөх бусад хэрэгслээр баталгаажуулж хадгална. Цахим худалдан авах системийг ашигласан болон баримт бичгүүд нь цахим байдлаар байгаа тохиолдолд түүнчлэн аудитын шалгалтыг оруулж болно.
13. Санхүүжилтийн гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол зээлдэгч нь шаардлагатай баримт бичгийг гэрээ байгуулах эрх олгосон дариуд АХБ-нд хүргүүлнэ.
14. Хэрэв худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасны дагуу харилцан тохиролцсон горимыг баримтлан бараа, ажил, эсхүл үйлчилгээг худалдан аваагүйг АХБ тогтоосон бол тухайн гэрээний нөхцөл шаардлага, болон хэрэгжилтийг дэмжих ба хянахад АХБ-наас гүйцэтгэх эрх үүрэгтэй нийцүүлэн зохих арга хэмжээг авна.

³ 7 дугаар хавсралтын 15 дугаар зүйл.

7 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Тендер шалгаруулалттай холбоотой гомдол

Зорилго

1. Энэхүү хавсралт нь энэ журмыг хэрэглэх явцад аливаа тендер шалгаруулалтаас үүсэн гарах худалдан авах ажиллагаатай холбоотой гомдлыг шийдвэрлэх горимын тухай зааварчилгаагаар хангана. Азийн хөгжлийн банкны (АХБ)-ны авлигын эсрэг журамд дурдсан залилан, авлига, ба/эсвэл бусад хориглосон үйлдэлтэй холбоотой асуудалд хамааралтай аливаа гомдлыг түүнийг хянаж шийдвэрлүүлэх зорилгоор АХБ-ны Авилгатай тэмцэх ба шударга байдлын газар (АТШБГ)-т даруй мэдэгдэнэ.¹

Хамрах хүрээ

2. Худалдан авах ажиллагааг төлөвлөх, техникийн тодорхойлолтыг боловсруулах, ажлын даалгавар бэлтгэх, зардал тооцох, багцлах, бараа, ажил, зөвлөх бус болон зөвлөх үйлчилгээг худалдан авах үед тендертэй холбоотой бүх бичиг баримт (урьдчилсан сонголт эсвэл хураангуй жагсаалтыг хамруулан)-ыг бэлтгэх, тараах болон сонгон шалгаруулах, үнэлэх, гэрээний эрх олгох эцсийн мэдэгдэл² зэрэг тендерийн үйл ажиллагааг бүхэлд нь хамрана.
3. Энэ хавсралтад дурдсан горим нь хувилбарт худалдан авах ажиллагааны хэлбэрт³ үл тохирно. Ийм хэлбэрийг ашиглах тохиолдолд тухайн худалдан авах ажиллагаанд дор дурдсан дүрэм горимыг хэрэглэнэ:
 - (а) төсөлтэй холбогдох бусад олон талт эсвэл хоёр талт агентлаг эсвэл байгууллагын горим дүрэм (уг агентлаг худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтийг дэмжих болон хянахад гол үүрэг гүйцэтгэх байдлаар харилцан итгэлцсэн байх), эсвэл
 - (б) АХБ-тай харилцан тохиролцсоны дагуу, зээлдэгчийн агентлаг ба байгууллагад хэрэглэдэг горим дүрэм.

¹ Энэ хавсралтын 9 дүгээр зүйл.

² Ийм ажиллагаанд дараа хянагдах гэрээнд гарын үсэг зурах болон тухайн гэрээг удирдах ба хэрэгжүүлэх зэрэг ажиллагаа хамрагдахгүй бөгөөд эдгээр нь зээлдэгч ба гэрээний эрх авсан тендерт оролцогчийн хооронд байгуулсан хууль ёсны гэрээний нөхцөлөөр зохицуулагдана.

³ Энэ журмын 1.9–1.10 дугаар зүйл.

Гомдол

4. Гомдол гэдэг нь шуудан, цахим шуудан, факс эсхүл цахим худалдан авах системээр дамжуулсан харилцаа (цаашид харилцаа гэж нэрлэх) зэрэг бичгээр үйлдэгдсэн харилцааг хэлэх ба үүнд АХБ-ны худалдан авах ажиллагааны бодлого ба энэ журмыг буруу хэрэглэсэн, эсхүл хэрэглээгүй нөхцөл байдал илэрсэн тендерийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор гомдол гаргагчаас зээлдэгчид хандаж ирүүлсэн гомдлыг багтаана. Энэ зорилгоор урьдчилсан сонголтод оролцогч, тендерт өрсөлдөх эсвэл сонирхол илэрхийлэхийг хүссэн этгээд, тендерт өрсөлдөж байгаа, өрсөлдөх сонирхолтой эсхүл гэрээний эрхийн мэдэгдэл хүлээн авсан тендерт оролцогчдыг гомдол гаргагч гэж үзнэ.
5. АХБ-аар урьдчилан хянагдах тендерийн тухайд, цаашид авах арга хэмжээг тодорхойлох зорилгоор зээлдэгч гомдлын талаар АХБ-нд яаралтай мэдэгдэнэ. Энэ тохиолдолд зээлдэгч АХБ-аар хянуулах зорилгоор гомдол гаргагчид явуулах хариу гэх мэт холбогдох бүх мэдээлэл, баримт бичгийг, түүнчлэн АХБ-ны хүсэлтээр шаардаж болох аливаа нэмэлт мэдээллийг АХБ-нд хүргүүлнэ.
6. Гомдлыг хянаж шийдвэрлэхэд нотолгоо эсхүл нэмэлт баримт болгох зорилгоор худалдан авах ажиллагааны баримт бичигт тендерийн урилга, худалдан авах ажиллагааны тусгай зар, урьдчилсан сонголтын урилга, урьдчилсан сонголтын тендерийн санал, сонирхол илэрхийлэх хүсэлт, тендерт оролцогчдод өгөх зааварчилгаа зэрэг тендер эсхүл саналтай холбоотой аливаа эсхүл бүх баримт бичиг, мөн зохих маягт, загвар, харилцан солилцсон бичиг, тендер эсхүл саналаас татгалзсан тухай мэдэгдэл, техникийн эсхүл санхүүгийн онооны мэдэгдэх хуудас, эсвэл тендерийн үнэлэгдсэн үнэ, болон зээлдэгч эсхүл АХБ-наас тендерт оролцогчид илгээсэн тайлбартай холбоотой тэмдэглэл зэргийг оруулна.

Харгалзан үзэх шаардлага

7. Гомдол нь дараах зүйлсийг агуулсан байвал үр дүнтэй, хурдан шийдвэрлэгдэнэ:
 - (a) **Ерөнхий мэдээлэл:** Үүнд гомдол гаргагчийн нэр, харилцах хаягийг бичиж өгнө. Төслийн мэдээлэл, зээлдэгчтэй өмнө нь харилцаж байсан материал ба бусад шаардлагатай мэдээллийг дэлгэрэнгүй гаргаж өгнө.
 - (b) **Тендер шалгаруулалтын үе шат:** Урьдчилсан сонгон шалгаруулалт эсхүл хураангуй жагсаалт зэрэг тендер шалгаруулалтын үе шатыг зааж дурдана. Гомдолд дараах зүйлсийг дурдаж болно:
 - (i) Гомдлыг тендер ирүүлэхээс өмнө гаргасан бол худалдан авах ажиллагааны бичиг баримт (урьдчилсан сонголттой холбоотой баримтыг оруулах) болон зохих үйл явц, горим;
 - (ii) Зохих горимын дагуу гэрээний эрхийг олгохоос өмнө зээлдэгч тендер, санал, эсхүл тендерт оролцогчоос татгалзах талаар баттай шийдвэр гаргасан бол шаардлага хангаагүй тендер эсхүл санал болон чадваргүй тендерт оролцогч гэж зарласан тухай зээлдэгчийн шийдвэр; эсвэл

(iii) Өөр тендерт оролцогчид гэрээний эрх олгосон тухай зээлдэгчийн шийдвэр⁴.

(с) **Илэрсэн үл нийцэх байдал ба зөрчил:** Худалдан авах ажиллагааны бодлогын холбогдох заалт ба/эсхүл горимыг зөрчихөд хүргэсэн зээлдэгчийн арга хэмжээ эсвэл нөхцөл байдал. Гомдол гаргагчид үзүүлсэн аливаа бодит эсвэл боломжит сөрөг үр дагаврыг дэлгэрэнгүй тайлбарлаж өгнө.

Хянах үйл явц

8. Гомдлыг хянасан арга хэлбэр, болон гомдлыг хянахад зээлдэгчид шаардагдах цаг хугацаа (хэрэв АХБ урьдчилан хянаж байгаа бол) нь үүссэн зөрчлийн агуулга, тухайн гомдол нь тендер шалгаруулалтын аль үе шатад хамаарах, тендер шалгаруулалтын тухайн үе шат нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасны дагуу урьдчилан эсхүл дараа хянагдах зэргээс шалтгаална.
9. Авилга ба залилантай холбоотой аливаа хүсэлтийг энэ журмын 1.33 дугаар зүйлийн дагуу шийдвэрлэнэ.

А. Урьдчилан хянах

10. Хэрэв зээлдэгч тендер ирүүлэх эцсийн хугацаанаас өмнө аливаа гомдлыг хүлээн авсан бол түүнийг хүлээн авсан тухай мэдэгдлийг даруй хүргүүлэх ёстой бөгөөд гомдолтой холбоотой бүх баримт болон бусад мэдээллийг АХБ-нд яаралтай илгээнэ. Зээлдэгч АХБ-аар хянуулахын тулд гомдлын хариу (тендерийн баримт бичгийг өөрчлөх төсөл ба/эсвэл шаардлагатай бол тендер ирүүлэх эцсийн хугацааг сунгах саналыг оруулах)-г⁵ нэн дариу бэлтгэх ба АХБ-наас зөвшөөрөл авсаны дараа гомдол гаргагчид явуулна. Хэрэв шаардлагатай гэж үзвэл, тендерийн саналд өөрчлөлт хийж ирүүлэхийг зээлдэгч шаардаж болно.
11. Хэрэв зээлдэгч тендер ирүүлэх эцсийн хугацаанаас хойш, гэхдээ гэрээний эрх олгох мэдэгдлээс өмнө⁶ аливаа гомдлыг хүлээн авсан бол түүнийг хүлээн авсан тухай мэдэгдлийг нэн даруй хүргүүлэх бөгөөд гомдолтой холбоотой бүх баримт болон бусад мэдээллийг АХБ-нд яаралтай илгээнэ. Зээлдэгч АХБ-аар хянуулахын тулд гомдлын хариу (шаардлагатай бол тухайн тендерийн үнэлгээг өөрчлөх тухай аливаа саналыг оруулах)-г хурдан бэлтгэж, хэрэв батлагдвал шаардсаны дагуу гэрээний эрх олгох тухай зохих мэдэгдэл (эсвэл мэдэгдлийн төсөл)-ийн дараа тендерийн үнэлгээг өөрчлөнө.
12. Гомдол ирүүлэх үүднээс түр зогсоох хугацааг хэрэглэх тохиолдолд (тухайн түр зогсоох хугацааг дуусахаас өмнө) зээлдэгч аливаа гомдлыг гэрээний эрх олгосноос хойш хүлээн авсан бол зээлдэгч АХБ-аар хянуулах зорилгоор гомдлын хариу (түр зогсоох заалтыг хэрэглээгүй тохиолдолд, тохиромжтой бол тухайн тендерийн үнэлгээг өөрчлөх тухай санал тавих)-г маш хурдан бэлтгэж, АХБ-наас зөвшөөрөл авсаны дараа зохих журмын дагуу тендерт оролцогчид явуулна.

⁴ (b) болон (с) хэсэгт дурдсан тохиолдол үүссэн бол гомдол нь түүнчлэн тайлбар гаргах үед өгсөн бүх холбогдох мэдээллийг агуулна.

⁵ Энэ хавсралтад дурдсан үе шат бүрт зарцуулах хугацааг зээлдэгчид зориулж АХБ-наас гаргасан зааварт тодорхойлно.

⁶ Зээлдэгч зөвшөөрсөн горимын дагуу, шаардлага хангаагүй эсхүл чадваргүй гэсэн шалтгаанаар тендерт оролцогчоос татгалзсан тухай албан шийдвэрийг гэрээний эрх олгох мэдэгдлээс өмнө гаргасан тохиолдлыг ийм тохиолдолд оруулж тооцно.

13. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасны дагуу тухайн гэрээг АХБ-аар урьдчилан хянуулах үед гомдлыг зээлдэгч болон АХБ хянаж байгаа нөхцөлд тухайн тендер шалгаруулалтыг цаашид үргэлжлүүлж болох зэрэг шаардлагатай алхамын талаар зээлдэгч АХБ-тай зөвлөлдөнө.

В. Дараа хянах (түүвэрлэх)

14. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасны дагуу тухайн гэрээг (түүвэрлэн) дараа хянуулах бол зээлдэгч худалдан авах ажиллагаатай холбоотой гомдлыг хянаж шийдвэрлэхэд тохирох арга хэмжээ авна.
15. АХБ-ны санхүүжилттэй, дараа хянагдах (түүвэрлэх) үйл ажиллагаатай холбоотой гомдлын агуулга, үнэ, хэмжээ, гарах давтамж зэргээс хамаарч, АХБ тухайн санхүүжилтийн гэрээ, түүнчлэн түүнд дурдсан залруулах нөхцөл заалтад нийцүүлэн алдааг засаж шийдвэрлэх арга хэмжээ авч болно.
16. АХБ дараах аль нэг эсхүл бүх арга хэмжээг тусгах зорилгоор худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд өөрчлөлт оруулж болно⁷:
 - (а) шинээр эсхүл нэмж оруулах зорилтот чадавхийг бэхжүүлэх ажил;
 - (б) дараа хянах механизмд өмнө нь баталж оруулсан түүврийн давтамжийг өөрчлөх; эсхүл
 - (с) дараа хянагдахаар төлөвлөсөн худалдан авах ажиллагааны гэрээг урьдчилан хянахаар болгон өөрчлөх.

Шийдвэр

17. Зээлдэгч холбогдох бүх бодит байдал, нөхцөл, бичиг баримт зэрэг энэ хавсралтын нөхцөл шаардлагын хүрээнд гарсан аливаа гомдлын агуулгыг богино хугацаанд багтаан хянах үүрэгтэй.
18. Зээлдэгч болон АХБ-ны хооронд тохиролцсон тухайн худалдан авах ажиллагааны нөхцөл шаардлагын дагуу тухайн тендер шалгаруулах ажиллагааг шаардлагатай гэж үзвэл засаж залруулах, зохих журмын хүрээнд хэрэгжүүлж дуусгах зорилгоор гомдолд дурдагдсан бүхий л асуудлыг цаг хугацаанд нь шийдвэрлэнэ.
19. Мэдээллийн холбогдох нууцлалыг хангах байдлаар гомдолд тавьсан шаардлагад зээлдэгчийн өгөх хариу нь ойлгомжтой, утга төгөлдөр байх ба наад зах нь гомдлыг шийдвэрлэхэд гарах асуудал, бодит нөхцөл байдал, асуудалтай холбоотой нотолгоо, зөвшилцөн тохиролцсон дүгнэлт ба шийдвэр, учир шалтгаантай дүн шинжилгээнд суурилсан үндэслэл зэрэг товч тодорхой мэдээллийг агуулсан байна. Зээлдэгч гомдол барагдуулахтай холбоотой мэдээллийг АХБ-нд хүргүүлж, шинэчлэх үүрэгтэй.

⁷ 6 дугаар хавсралтын 10 дугаар зүйл.

Үүрэг, хариуцлага

А. Гомдол гаргагч

20. Гомдол гаргагчаас ирүүлсэн гомдолд зээлдэгч түргэн шуурхай, үр дүнтэй хянан шийдвэрлэхэд туслах зорилгоор шаардлагатай мэдээлэл, бичиг баримтыг хангалттай тусгаж оруулна. Үүнд үндсэн мэдээллийг ирүүлэх, тухайн тендер шалгаруулалтын аль үе шатанд хамааралтай болох, мөн гарсан үл нийцэл эсвэл зөрчил зэргийг тусгасан байна.
21. Үр дүнтэй, ашигтай шийдвэрлэхийн тулд аливаа гомдлыг зөвшөөрсөн хугацаанд багтаан, холбогдох худалдан авах ажиллагааны бичиг баримтад заасны дагуу ийм гомдлыг хүлээн авах албан тушаалтанд хандаж ирүүлэх ёстой. Гомдол нь түүнийг шийдвэрлэхэд гарсан асуудлын хувьд аль болох тодорхой, хамааралтай байгааг хангахын тулд гомдол гаргагч илүү чармайж ажиллах ёстой.

В. Зээлдэгч

22. Бүх гомдлыг шийдвэрлэхтэй холбоотойгоор зээлдэгч дараах хариуцлагыг хүлээнэ:
- (a) гаргасан гомдол нь тухайн тохиолдолд хамааралтай эсэх талаар шийдвэр гаргах нөхцөлийг гомдол гаргагчид олгох зорилгоор тендерт оролцогчийг тендер шалгаруулалтын үйл явц ба зээлдэгчийн зохих шийдвэрийн тухай хангалттай мэдээллээр цаг хугацаанд нь хангаж байх;
 - (b) гомдлыг хүлээн авсан тухай мэдэгдэж, цаг хугацаанд нь багтаан хянах үүргийг хүлээх, түүнчлэн нөхцөл байдлаас хамааран энэхүү гомдлын улмаас үүссэн аливаа шийдвэрлэгдээгүй асуудлын талаар гомдол гаргагчаас боломжтой бол тайлбар эсхүл тодруулга авах;
 - (c) гомдлыг шударгаар, ялгаварлахгүйгээр, шуурхай шийдвэрлэх;
 - (d) худалдан авах ажиллагаа, гомдлын аливаа үйл явц, тендер шалгаруулалтын үед тогтоогдсон арилжааны эсхүл санхүүгийн мэдээлэл, худалдааны нууц гэх мэт нууцлалыг чанд сахих;
 - (e) бүх гомдол, түүний шийдвэртэй холбоотой бүрэн төгс баримтыг хадгалах;
 - (f) АХБ-наас хүссэн тухай бүрт аливаа гомдлын талаар бүрэн дүүрэн мэдээлэл, баримт бичгийг цаг хугацаанд гаргах.

С. Азийн хөгжлийн банк

23. АХБ-нд хандаж ирүүлсэн бүх гомдлыг зээлдэгчид хянан шийдвэрлүүлэхийн тулд яаралтай хүргүүлнэ. АХБ гомдолд тодорхойлсон зүй зохисгүй байдал эсхүл үйлдлийг шийдвэрлэх зорилгоор зээлдэгчээс санал болгож буй аливаа засаж залруулах арга эсхүл бусад арга хэмжээг авч болно. Гомдлыг хүлээн авсан тухай мэдэгдлээс бусад тохиолдолд, АХБ ихэвчлэн гэрээ байгуулах эрх олгох тухай мэдэгдлийг олон нийтэд зарлаж нийтлэх хүртэл аливаа гомдол гаргагчтай шууд ямар нэгэн хэлэлцүүлэг хийх, эсхүл харилцаж үл болно.

Явцыг хянах ба тайлагнах

24. Зээлдэгч бүх худалдан авах ажиллагаатай холбоотой гомдолд хамаарах тодорхой, иж бүрэн бичиг баримт, тэмдэглэлийг бүрдүүлж хадгалах шаардлагатай бөгөөд эдгээр нь тухайн гомдлыг гаргах, хянах, шийдвэрлэхэд зээлдэгч ба АХБ-наас үр дүнтэй ажиглах, хянах болон тайлагнах үүднээс энэ хавсралтын заалт шаардлагад нийцэж байвал зохино.
25. Ил тод байдлыг стандартын дээд хэмжээнд хангах, иж бүрэн, найдвартай мэдээллийг цуглуулах, худалдан авах ажиллагааны гомдолтой холбоотой мэдээг хугацаанд судлан шинжлэх зорилгоор цахим худалдан авах ажиллагааны программ хангамжийг ашиглахыг АХБ-наас дэмжинэ.

Гэрээний удирдлага

26. Хэрэв холбогдох тендерийн үйл ажиллагааг урьдчилан хянасан бол зээлдэгч нь дараах зүйлсийг нэн даруй АХБ-нд мэдэгдэнэ.
 - (а) гэрээний хүрээнд маргааныг шийдвэрлэх механизмыг хэрэглэх (эсвэл хэрэглэж болзошгүй) байдлаар хэрэгжилтийн явцад талуудын хооронд үүссэн аливаа зөрчилдөөн эсхүл маргаан;
 - (b) үүсээд буй эсвэл шийдвэрлэгдээгүй маргааныг цаг тухайд нь шийдвэрлэхийн тулд зээлдэгчээс санал болгосон арга хэмжээ.

8 ДУГААР ХАВСРАЛТ

Гэрээний удирдлага

1. Гэрээний үр дүнтэй удирдлага нь талууд мөнгөний үнэ цэнийг хангах, үр дүнд хүрэх үндсэн зорилго бүхий гэрээний эрх үүргийг биелүүлэх боломжоор хангах үүднээс эрсдлийг удирдах үед гүйцэтгэлийг оновчтой байлгах замаар системтэй бөгөөд үр ашигтай төлөвлөлт, хэрэгжилт, хяналт шинжилгээ болон үнэлгээ зэргийг шаардана.
2. Зээлдэгч гэрээг худалдан авах ажиллагааны явцад аль болох эртхэн боловсруулж эхэлнэ. Энэхүү журамд шаардсаны дагуу, гэрээний нөхцөлийг тухайн худалдан авах ажиллагаанд зориулан боловсруулсан тендерийн баримт бичигт тусгаж оруулсан байна. Гэрээний дэлгэрэнгүй байдал нь тухайн гэрээний эрсдэл, нарийн төвөгтэй байдлаас хамаарах ба гэрээний заалт нөхцөл нь талуудын хүлээх эрсдэл, хариуцлага, эрх үүргийн зохистой хуваарилалтыг хангах зорилтод нийцсэн байна.
3. Гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөг АХБ-ны хүлээн зөвшөөрөхүйц хэлбэрээр гэрээг бэлтгэх үед боловсруулах ба гэрээнд гарын үсэг зурагдсанаар энэхүү төлөвлөгөө дуусна. Гэрээний удирдлагыг хэрэгжүүлэхэд тухайн арга хэмжээний мөн чанар, эрсдэл болон цогц шинж, зорилтод нийцсэн байдал, түүнчлэн гэрээний талуудын хүлээх эрсдэл, хариуцлага, эрх үүргийг оновчтой хуваарилах зэрэг асуудлыг харгалзан, гэрээний зохих төрөл ба гэрээний заалт нөхцөлийг тодорхойлон гаргана. Гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөнд гүйцэтгэлийн гол үзүүлэлтүүд ба чухал ажлуудын хуваарийг тусгана. Зээлдэгч гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөний дагуу гэрээний гүйцэтгэл, явцыг хянаж, үр дүнг АХБ-нд цаг тухайд нь тайлагнана.
4. Зээлдэгч гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөний дагуу гэрээ бүрийг хэрэгжилтийн үед идэвхтэй удирдах бөгөөд ингэхдээ гэрээний гүйцэтгэл шаардлага хангасан эсэх, гэрээний шаардлагууд биелсэн эсэх, оролцогч талууд хангалттай мэдээлэл авч байгаа эсэх, гэрээний хүрээнд нийлүүлсэн бараа, ажил, зөвлөх бус болон зөвлөх үйлчилгээнд сэтгэл хангалуун байгаа эсэхийг баталгаажуулах зорилгоор гүйцэтгэлийн гол үзүүлэлтүүдийг ашиглана. Гүйцэтгэлийг үнэлэх, шаардлагатай бол цаашид гэрээ байгуулахад анхаарах асуудлыг тодорхойлох зорилгоор гэрээний гүйцэтгэлийн үнэлгээг гэрээ дуусах үед хийнэ.
5. Гэрээний цогц шинж, өртөг, эрсдэл ба цар хүрээнээс хамааран, гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөнд дараах мэдээллийг заавал тусгана.
 - (а) Энгийн бөгөөд бага өртөгтэй гэрээний хувьд:
 - (i) үндсэн эрх үүрэг;
 - (ii) гэрээний чухал огноо ба нийлүүлэх ажлын хуваарь;
 - (iii) төсөв ба төлбөрийн хуваарь;
 - (iv) баримт бичиг хадгалах шаардлага;

- (b) Өндөр өртөгтэй, эрсдэл ихтэй, эсхүл иж бүрэн гэрээнд дор дурдсан мэдээллийг дэлгэрэнгүй тусгана:
- (i) гарч болох эрсдэл, тэдгээрийг бууруулах арга зам (жишээ нь: гүйцэтгэгч ажлын талбай руу нэвтэрч чадахгүйгээс ажил хойшлох, төлбөр удаашрах болон гэрээгээр хүлээсэн үүргээ зээлдэгч биелүүлж чадахгүйтэй холбоотойгоор гэрээний маргаан үүсэх);
 - (ii) талуудын эрх үүрэг, холбоо барих мэдээлэл;
 - (iii) харилцаа холбоо ба тайлагнах горим;
 - (iv) гэрээний үндсэн заалт нөхцөл;
 - (v) гэрээний чухал ажлууд, түүний хэрэгжүүлэх гол арга зам (асуудлыг урьдчилан олж тогтоох ба арилгах нөхцөлийг хангах) ба гэрээний заалтад нийцүүлэн төлбөр хийх горим;
 - (vi) гэрээг хэрэгжүүлэх үед гарах өөрчлөлтийн хүрээнд хялбархан хянах ба шинэчлэх үүднээс гэрээний гол үр дүнг зохих ёсны дагуу дэлгэрэнгүй тайлбарлаж, тодорхойлсон байх;
 - (vii) гүйцэтгэлийн гол үзүүлэлтүүд, түүнийг хэмжих үйл явц;
 - (viii) гэрээний өөрчлөлтийг хянах механизм;
 - (ix) баримт бичиг хадгалах шаардлага.
6. Гэрээний хэрэгжилтийн явцад талууд гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлж байгаа эсэхийг хянах зорилгоор зээлдэгч нь холбогдох гэрээ ба гэрээний удирдлагын төлөвлөгөөг ашиглана. Хяналт тавих нь гэрээний маргаан аль болох зөвшилцөх байдлаар шийдвэрлэгдэж байгаа эсэхийг баталгаажуулахад оршино. Хэрэв зөвшилцөх замаар шийдвэрлэх боломжгүй бол гомдол маргаан шийдвэрлэх тухай гэрээний холбогдох бусад заалтын дагуу цаг тухайд нь шийдвэрлүүлж байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавих боломжийг бүрдүүлнэ. Том хэмжээний, цогцолбор гэрээний хувьд хөндлөнгийн бие даасан гуравдагч этгээд болох шинжээчийг ашиглан гэрээг хянуулах асуудлыг авч үзэх нь зүйтэй.

9 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ

Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилттэй худалдан авах ажиллагаанд талуудын хүлээх үүрэг хариуцлага

Зорилго

1. Энэхүү хавсралтын зорилго нь Азийн хөгжлийн банкны (АХБ)-ны санхүүжилттэй худалдан авах ажиллагааны хүрээнд явагдах тендер шалгаруулалтын үйл явцад оролцогч талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгоход оршино. Тендертэй холбоотой гомдолд холбогдох үүрэг хариуцлагыг 7 дугаар хавсралтад тодорхойлов.

Худалдан авах ажиллагаанд хүлээх хариуцлага

2. Зээлдэгч нь худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж, АХБ-ны зөвшөөрлийг авна. Зээлдэгч нь хууль ёсны дагуу худалдан авах ажиллагааг хариуцаж, зохион байгуулна¹. Зээлдэгч тендерт урих, тендерийн саналыг хүлээн авах, үнэлэх болон гэрээг байгуулах эрхийг олгоно. Гэрээг зээлдэгч ба нийлүүлэгч, үйлчилгээ үзүүлэгч, эсхүл гүйцэтгэгчийн хооронд байгуулах бөгөөд АХБ нь гэрээний аль нэг тал болохгүй. Төслийг хэрэгжүүлэх, түүнчлэн төслийн хүрээнд бараа, ажил, үйлчилгээний төлбөртэй хамааралтай асуудлыг зээлдэгч хариуцна².

Азийн хөгжлийн банкны үүрэг

3. 2 дугаар хавсралтад заасанчлан, худалдан авах ажиллагааны баримт бичгийг нийтэд зарлаж тараахын өмнө АХБ-аар урьдчилан хянуулах шаардлагатай гэрээнүүдийг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд тодорхойлж заана.
4. Хэрэв тохиролцсон горимыг аливаа чухал асуудалд³ аль ч үед баримталж мөрдөөгүй болохыг АХБ тогтоовол, 1.29-1.30 дугаар зүйлд заасны дагуу журмыг дагаж мөрдөөгүй

¹ 6 дугаар хавсралтын 6 дугаар зүйл.

² АХБ, 2015 он (нэмэлт өөрчлөлтүүд орсон), АХБ-ны Зээлийн зарцуулалтын гарын авлага. Манила хот. Худалдан авах ажиллагаа ба бусад тохиолдолд хэрэглэх зээлийн зарцуулалтын горимыг дараах вэб хуудаснаас харна уу. <https://www.adb.org/documents/loan-disbursement-handbook>

³ АХБ ихэвчлэн төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн худалдан авах ажиллагаатай холбоотой үйл ажиллагааг хамруулан, жил бүр болон төслийн дунд хугацаанд хяналтыг явуулдаг.

- болохыг АХБ зарлаж болно. Хэрэв зээлдэгч нь АХБ-ны зөвшөөрлийг авсаны дараа гэрээний эрхийг олгосон бол уг зөвшөөрлийг зөвхөн зээлдэгчээс ирүүлсэн дутуу, буруу, ташаа мэдээлэлд үндэслэн гаргасан тохиолдолд АХБ журам мөрдөөгүй гэж зарлана.
5. Хэрэв зээлдэгчийн эсвэл тендерт оролцогчийн төлөөлөл нь авлига эсхүл залилан мэхлэх үйлдэлд оролцсон болохыг АХБ тогтоовол Авлигын эсрэг бодлого (1998 он, нэмэлт өөрчлөлт орсон)-д заасан холбогдох хориг арга хэмжээг авч болно.
 6. АХБ нь худалдан авах ажиллагааны өөр өөр төрөлд зориулан тендерийн жишиг баримт бичгийг гаргаж нийтэлдэг ба зээлдэгч түүнийг худалдан авах ажиллагааны батлагдсан төлөвлөгөөний холбогдох заалтад нийцүүлэн ашиглаж болно.
 7. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг гаргах явцад, ялангуяа эмзэг бөгөөд зөрчилтэй нөхцөл байдлын үед, худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулах хэрэгжүүлэгч агентлагийн чадавхи, нөөц бололцоо болон ийм төрлийн үйл ажиллагааг худалдан авсан тухай өмнөх туршлагад хийсэн үнэлгээний дүнд том хэмжээний эрсдэлгүйгээр худалдан авах ажиллагааг гардан явуулах хангалттай чадваргүй гэдэг нь илэрхий байгаа бол АХБ нь зээлдэгчид худалдан авах ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд нь нэмэлт дэмжлэг үзүүлэхийг зөвшөөрч болно. Энэ тохиолдолд төслийг хэрэгжүүлэх нь зээлдэгчийн хариуцлага хэвээр үлдэх, бөгөөд худалдан авах ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд нь нэмэлт дэмжлэг үзүүлэхдээ АХБ зээлдэгчийн нэрийн өмнөөс худалдан авах ажиллагааг гардан зохион байгуулахгүй.

Тендер шалгаруулалтын тухай мэдээлэл

8. Нээлттэй өрсөлдөөнт тендер шалгаруулалтын аргаар зохион байгуулах худалдан авах ажиллагаанд оролцох боломжийн тухай мэдээллийг худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө болон тухайн тендерийн урилгаас авч болно. Харин хэрхэн оролцох талаар ерөнхий зааварчилгаа болон шинэ төслүүдийн талаарх бизнесийн боломжийн тухай мэдээллийг АХБ-ны цахим хуудаснаас урьдчилсан авч болно⁴.

Тендерт оролцогчийн үүрэг

9. Урьдчилсан сонголтын, эсхүл тендерийн баримт бичгийг хүлээн авсан даруйд, тендерт оролцогч нь техникийн, арилжааны болон гэрээний нөхцөлийг хангаж байгаа эсэхээ магадлах зорилгоор эдгээр баримт бичгийг сайтар судалж үзэх, хэрэв хангаж байгаа бол тендерийн санал бэлтгэх ажлыг эхлүүлнэ.
10. Үүний дараа тендерт оролцогч эдгээр баримт бичигт хоёрдмол утгатай, орхигдуулсан, өөр хоорондоо зөрчилдсөн, техникийн тодорхойлолт, ажлын даалгаврын аль нэг үзүүлэлт болон өөр бусад нөхцөл нь тодорхой бус, ялгаварлан гадуурхсан, эсхүл хязгаарласан зохицуулалт байгаа эсэхийг сайтар хянаж үзнэ. Энэ тохиолдолд тендерийн баримт бичигт заасан тодруулга авах хугацаанд багтаан холбогдох тодруулгыг зээлдэгчээс бичгээр авна.
11. Шаардлага хангасан тендерт оролцогчийг сонгох шалгуур үзүүлэлт болон аргачлалыг тендерийн баримт бичигт тусгана. Хэрэв эдгээр нь тодорхой бус байгаа бол дээр дурдсантай адил зээлдэгчээс тодруулга авна.

⁴ АХБ. Бизнесийн Боломжууд. <https://www.adb.org/site/business-opportunities/main>

12. Энэ журмын 1.2 дугаар зүйлд заасны дагуу зээлдэгчээс тусгайлан гаргасан тендерийн баримт бичгийг тухайн худалдан авах ажиллагаанд хэрэглэнэ. Хэрэв тендерт оролцогч нь тендерийн баримт бичгийн аль нэг заалтыг энэхүү журамтай үл нийцсэн байна гэж үзвэл энэ асуудлаар зээлдэгчид хандана.
13. Тендерийн саналыг ирүүлэхийн өмнө шаардлагад бүрэн нийцсэн тендерийн саналыг тендерийн баримт бичигт шаардсан бүхий л баримт бичгийн хамт хүргүүлэхийн тулд тендерт оролцогч нь зээлдэгчид хоёрдмол утгатай, орхигдуулсан, өөр хоорондоо зөрчилтэй гэх мэт асуудлыг тавих үүрэгтэй.
14. Үндсэн (техникийн ба арилжааны) шаардлагыг хангаагүй тендерийн саналаас татгалзана. Хэрэв тендерт оролцогч нь үндсэн бус шаардлагаас зөрүүтэй санал ирүүлэх, эсхүл хувилбарт шийдлийг санал болгохыг хүссэн тохиолдолд эхлээд шаардлага бүрэн хангах тендерийн үнийг ирүүлэх ба дараа нь хэрэв зөрүүг хүлээн зөвшөөрсөн бол тендерийн үнэд хийх тохируулгыг тусад нь заана. Хувилбарт шийдлийг зөвхөн тендерийн баримт бичигт зөвшөөрсөн тохиолдолд санал болгоно.
15. Тендерийг хүлээн авч, олон нийтийн өмнө нээснээс хойш тендерт оролцогч тендерийн үнэ ба агуулгыг өөрчилж үл болно.

Нууцлал

16. Тендерийн үнэлгээний үйл явцыг гэрээний эрхийг нийтэд зарлах хүртэл нууцлана. Энэ нь зүй бусаар нөлөөлөх, эсхүл нөлөөлөхийг оролдохоос сэргийлэх боломжийг зээлдэгч ба АХБ-нд олгоно.

Азийн хөгжлийн банкны зүгээс авах арга хэмжээ

17. Хэрэв зээлдэгч хариуг хурдан шуурхай ирүүлээгүй, эсхүл гаргасан гомдол нь зээлдэгчтэй холбоотой байгаа бол тендер оролцогч нь тухайн асуудлаар зээлдэгчтэй харилцсан бичгийн хуулбарыг АХБ-нд хүргүүлэх эсвэл шууд бичиж болно. Энэ бүх харилцааг тухайн төслийн ажилтанд, хуулбарыг Үйл ажиллагааны үйлчилгээ ба санхүүгийн удирдлагын газрын даргад хаяглан хүргүүлнэ.
18. Шаардлагатай гэж үзвэл АХБ нь тендер ирүүлэх эцсийн хугацаанаас өмнө аливаа тендерт оролцогчоос хүлээн авсан хүсэлтийг авах арга хэмжээ эсхүл хариу тайлбарт өгсөн санал, зөвлөмжийн хамт зээлдэгчид хүргүүлнэ.
19. Тендер нээсний дараа тендерт оролцогчоос хүлээн авсан бичгийг дараах байдлаар шийдвэрлэнэ. АХБ-наас урьдчилан хянах шаардлагагүй гэрээний тухайд, асуудлыг анхааралдаа авч, шаардлагатай арга хэмжээг авуулах зорилгоор тухайн бичгийг зээлдэгчид хүргүүлэх ба хэрэв шаардлагатай бол АХБ-ны ажилтан төслийн нэмэлт хяналтын хүрээнд тухайн асуудлыг авч судална.
20. Харин урьдчилан хянах шаардлагатай гэрээний хувьд, АХБ зээлдэгчтэй зөвлөлдөх замаар тухайн асуудлыг шалгаж болно. Шалгалтыг дуусгахад АХБ-нд нэмэлт мэдээ хэрэгтэй бол зээлдэгч тэдгээр мэдээллийг шуурхай гаргаж өгнө.

21. Хэрэв тендерт оролцогчоос нэмэлт мэдээлэл буюу тодруулга авах шаардлагатай бол АХБ уг нэмэлт мэдээллийг авах, санал өгөх болон шаардлагатай бол үнэлгээний тайланд тусгах хүсэлтийг зээлдэгчид хүргэнэ. Тухайн асуудлыг бүрэн шалгаж шийдвэрлэх хүртэл АХБ-ны хяналтыг дууссан гэж үзэхгүй.
22. Мэдээлэл хүлээн авсан тухай мэдэгдэхээс бусад тохиолдолд АХБ нь гэрээний эрх олгосон тухай мэдээг нийтэд хэвлэн зарлагдах хүртэл аливаа тендерт оролцогчтой худалдан авах ажиллагааг үнэлэх, хянах шатанд ярилцах эсхүл харилцахыг хориглоно. АХБ нь худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтэд хяналт шалгалт, аудит, үнэлгээ болон бусад хяналт хийх зайлшгүй шаардлагатай гэж үзвэл, дээр дурдсан заалтыг үл харгалзан тендерт оролцогчтой ярилцаж болно.

Тайлбар өгөх

23. Хэрэв гэрээний эрх олгосон тухай мэдэгдсэний дараа тендерт оролцогч түүний тендерийн санал шалгараагүй үндэслэлийг мэдэхийг хүсвэл, энэ тухай хүсэлтийг зээлдэгчид гаргаж болно. Хэрэв тендерт оролцогч зээлдэгчийн өгсөн тайлбарт сэтгэл хангалуун бус байгаа бөгөөд АХБ-тай уулзах хүсэлтэй байгаа бол энэ хүсэлтийг Үйл ажиллагааны үйлчилгээ, санхүүгийн удирдлагын газрын даргад бичгээр мэдэгдэж, тэрээр уг уулзалтыг зохих түвшинд, холбогдох ажилтныг байлцуулан зохион байгуулна. Энэхүү уулзалтаар бусад оролцогчдын тендерийн саналыг бус, зөвхөн тухайн тендерт оролцогчийн ирүүлсэн тендерийн саналын талаар ярилцана.

Азийн хөгжлийн банкны тухай

Ядуурлаас ангид Ази-Номхон далайн бүс нутгийг бий болгох хэтийн зорилготой Азийн хөгжлийн банк нь хөгжиж буй гишүүн орнуудынхаа ядуурлыг бууруулах, хүн амын амьжиргааг дээшлүүлэх үйл хэрэгт тусламж дэмжлэг үзүүлдэг байгууллага юм. Ази-Номхон далайн амжилттай хөгжлийн хажуугаар дэлхийн ядуу хүн амын дийлэнх нь тус бүс нутагт амьдарсаар байна. АХБ нь эдийн засгийн хүртээмжтэй, байгаль орчинд ээлтэй тогтвортой өсөлт болон бүс нутгийн интеграцчлалыг дэмжих замаар ядуурлыг бууруулахаар тууштай ажилладаг билээ.

Филиппин Улсын Манила хотноо төвтэй АХБ-ны нийт 67 гишүүн орны 48 нь тухайн бүс нутагт оршдог юм. АХБ нь бодлогын хэлэлцүүлэг, зээл, өөрийн хөрөнгийн санхүүжилт, батлан даалт, буцалтгүй тусламж болон техникийн туслалцаа зэрэг олон төрлийн арга хэрэгслээр дамжуулан хөгжиж буй гишүүн орнууддаа дэмжлэг үзүүлж байна.

АЗИЙН ХӨГЖЛИЙН БАНК

6 АХБ-ны өргөн чөлөө, Мандалуён хот

1550 Метро Манила, Филиппин улс

www.adb.org